

Märkustega arvestamise tabel

Säte	Kommenteerija	Kommentaar/ettepanek	Tagasiside
Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu			
Elektrituruseaduse muutmist käsitlevad ettepanekud			
	Eesti Vesinikutehnoloogiade Ühing	Eelnõu üheks eesmärgiks on salvestatud elektrienergia vabastamine topelt maksustamisest. Palun seda printsiipi rakendada ka elektrienergia salvestamiseks vesinikku. Vesinik pakub pikaajalist, sh. sesoonse salvestamise võimalust seejuures konkurentsivõimelise hinnaga. Palun mitte rakendada elektrienergia salvestusele ajalisi piiranguid. Hetkel on eelnõu punktis 2 salvestusperioodi pikkuseks maksimaalne 1 kuu, mis ei võta arvesse vajadust sesoonseks salvestamiseks. Seletuskirjas on toodud muudatuse põhjuseks on toodud vajadus kuupõhine arvestus tasude osas, seda aga võiks käsitleda eraldi punktina näiteks kokkuleppes kuupõhises tasaarveldamises. Mõiste mida direktiivist ei leia, aga Eesti elektrituruseadusesse sisse on toob on “Salvestusperiood” - palun seda mõistet täpsustada ja üheselt mõistetavaks teha. Eelnõu punktis 7 on öeldud “Käesoleva lõike kohast salvestatud elektrienergia arvestust teostatakse mõõtepunkti põhiselt”.	Mitte arvestatud. Selgitame: Kuna edastustasude ja taastuvenergia toetuste rahastamise tasude arveldamine võrguettevõtjate poolt toimub kuupõhiselt, siis selguse huvides vabastatakse eelmainitud maksudest energiasalvestusüksused samuti kuupõhiselt. Vesinikku salvestamine on teiste energiasalvestusüksustega samaväärselt koheldud.

		Küsimus, kas olukorras, kus elektrienergia salvestatakse vesinikku ühes kohas, ja vesinikust toodetud elekter tagastatakse elektrivõrku mõnes teises kohas on topeltmaksustamisest vabastatud.	
	Viru Elektrivõrgud OÜ	Esitame ettepanekud/tähelepanekud: 1. Esialgu hakkaks võimalus täiendava mõõtespunkti rajamiseks energiasalvestusüksustele alates B-tüüpi tootismoodulist (500 kW). Alustama peab ikkagi sealt, kus on päriselt rohkem efekti ehk tehnilis-majanduslikku põhjendatust. 2. Jaotusvõrgu ettevõtjana tähendab antud seaduse muudatus mitmeid suuri ja ajamahukaid arendusi/tegevusi, mis nõuavad ka olulisi investeeringuid. Esiteks ei ole kõigi vajalike muudatuste ja arendustega realistlik valmis saada 1. jaanuariks 2025. Realistlik valmidus oleks võimalik saavutada orienteeruvalt 10-14 kuu jooksul pärast vastuvõetud regulatsioonide muutmist. Teiseks on ebaselge, kes tasub vajalikud rahalised kulud. Kas on ette nähtud toetusmeetmed vms? a. Mõõtesüsteemide soetamine ja arendus ning tehnilise toe arendamine (sh tehniliste nõuete välja töötamine). b. Lepingutega seotud tingimuste uuendamine ja kooskõlastamine Konkurentsiametiga. c. Kliendihaldus- ja raamatupidamistarkvara arendused (sh lepingute haldus). Ühtlasi juhime tähelepanu, et käesoleval aastal oleme väga hõivatud 15-min mõõtmisele ülemineku, AVP uuendustega lisaks varasemalt töös olevatele arendustele. 3. Tehnilised üldpõhimõtted ei ole üldse kirjeldatud ehk puudub igasugune tehniline reeglistik. Arusaadav, et lõplikud tehnilised tingimused koostab võrguettevõtja, aga vaatamata sellele peaks	Mitte arvestatud. Eelnõus on koheldud kõiki salvestusseadmeid ühtsetel alustel. Arvestatud. Pikendatud salvestuse muudatuste jõustumist 1. jaanuarini 2026. Täiendava arvesti paigaldamine on tarbijale vabatahtlik, mistõttu katab tarbija seotud kulud. Arvestatud. Oleme turuosaliste tagasisidega arvestanud ja sätestame tarbimiskaja täpsemad sätted määruses, misjärel töötab

		olemas olema põhimõtteline raamistik. Seda enam, et Eestis on jaotusvõrguettevõtjaid rohkem kui 1.	tarbimiskaja osalemise tingimused välja süsteemihaldur. Tarbimiskaja kasutusele võtmine võtab tõenäoliselt aega 2026. aastani, et selle aja jooksul vajalikud andmevahetusplatvormi (AVP) arendused teostada ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused välja töötada.
	Sympower	Sympower is a European independent aggregator. We stand at the forefront of transformative energy solutions thanks to its software that oversees a sizable 1.5 GW of flexible distributed energy resources across a European footprint spanning 10 countries - Sweden, Finland, Norway, Denmark, Netherlands, Poland, Hungary, Czechia, Greece and Italy. Sympower welcomes these analyses and would like to suggest some clarifications. On the other hand, we consider the draft legislation should provide further guidance for the future definition, supervised by the competition authority, of the rules to be applied to Demand Response (DR). 1. Analysis First of all, we do share the view that allowing DR to participate in all markets is due to reduce high prices and volatility in those markets, thus benefiting all electricity retailers and BRPs, as well as system operators (regarding the reduction of grid imbalances or congestions) – hence ultimately all consumers, not to mention the benefits in terms of climate policy (directly, by avoiding some traditional generation, and indirectly, by facilitating the efficient integration of renewables, an important policy goal in Estonia). Therefore, DR should be fostered (as mentioned in art.17-1 of the Directive¹), and not hindered from participating in the markets (in particular, and most importantly, the day-ahead and intra-day markets).	Teadmiseks võetud. Sätestame täpsemad tarbimiskaja tingimused määruuses ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur.

¹ Directive (EU)2019/944 on the electricity market

		As a consequence, the development of DR should not be slowed down by any unnecessary charge. In particular, DR should not be charged any contribution to a financial mechanism intended to compensate other market parties (suppliers or their BRPs). At least, this should be so during an initial period of several years, and remain so as long as benefits of DR to those parties exceed the costs. All the more, this is likely to be the case any time DR enters the market. Indeed, having DR in the market means demand reduction will be paid the same market price as generation, so that aggregators will focus on periods when prices are high, and market wide benefits are maximum, usually several times the costs. Therefore, we acknowledge and support the approach suggested in the consultation document, i.e. to take into account those benefits of DR when defining further rules, and in particular a financial compensation mechanism, if any. As far as we understand, this should not mean that compensation paid to BRPs of suppliers should be reduced as such, but rather that its cost should be fairly spread among those who benefit from DR, - rather than charged to DR, which would mean impeding DR and ultimately excluding those benefits. Indeed, the key issue about the compensation mechanism is not so much its price, or arguments to reduce the amounts paid to BRPs of suppliers. Indeed, we understand that Estonia intends to use a model “where perimeter corrections are introduced”² rather than one “<i>where imbalances are settled</i>”. In other words, while under standard imbalance settlement rules, the TSO would pay BRPs for their positive imbalances resulting from demand reduction among their customers, the correction will deprive BRPs of such	
--	--	--	--

² As stated in recital 39 of the Directive, Member States should be free to choose the implementation model of their choice, such as « models where imbalances are settled or where perimeter corrections are introduced ». It should be highlighted that such corrections are not to be interpreted as “fixed deliveries of energy” from the BRP of suppliers to those of aggregators, simply because there is no energy to be delivered, given DR is sold instead of energy, which is not generated, and therefore cannot be delivered – and indeed is not delivered to consumers whose demand is reduced by DR.

		payment, so that they may request a financial compensation up to such “cost”. With such an approach, the calculation of the compensation paid to these BRPs is straightforward: it should be based on the volumes of the corrections imposed in their perimeter, and a price which could simply be the spot price (day-ahead wholesale market price), because it is altogether reflecting market conditions, public information, and used as a pivotal value for all kinds of settlements. Then comes the last issue: who should bear the cost of these financial compensation payments. According to the Directive, Member States may require such payments from various “<i>electricity undertakings</i>” (as set forth at the beginning of art.17-4) rather than only from DR, given the obligation “<i>not to create a barrier</i>” for DR nor for aggregators. The solution is to take into account the benefits of DR, and in particular for suppliers and their BRPs, as they are described in the consultation document. Sympower strongly supports the adoption of this approach in Estonia, given experiences in other countries, regarding both this approach, and the total failure of the alternative (charging compensation costs to DR proved a radical barrier to DR, which then has to rely on subsidies rather than be market-based). The Directive does not impose a compensation mechanism, but, if so, it is an obligation not to create a barrier for DR. To this end, the mechanism may take into account the benefits of DR, and, when it does so, DR providers « <i>may be required to contribute to such compensation but only where and to the extent that the benefits to all suppliers, customers and their BRPs do not exceed the costs incurred</i> ». Therefore, the straight-forward should be to spread the costs of the compensation among suppliers (or their BRPs) on the basis of the benefits DR provides them (by reducing market prices and their volatility), i.e. on the basis of the volumes of each supplier. This is simple to achieve within a central settlement model, which is to be adopted in Estonia, as described in the consultation documents. We also	
--	--	---	--

		support the choice of a central settlement model, as the simple way to manage the compensation mechanism. Besides, the central settlement is also the best way to meet the requirement to “<i>protect commercially sensitive information</i>” (as set forth by art.17-3-d of the Directive), i.e. not share individual information regarding DR activations (by which aggregator from which consumer) but only at aggregated level so as not to provide information to suppliers, who are also potentially aggregators, i.e. competitors. Finally, we would like to highlight that DR benefits all suppliers (and thus ultimately all consumers) without any need to calculate those benefits: simply because DR bids are selected in the market only if cheaper than alternative bids from generators, so that markets clear at a lower price – hence lower costs for suppliers (and BRPs when it comes to balancing markets). Besides, all studies in Europe, and all the existing experiences notably in the US, show that DR benefits will exceed costs by far, given that DR will tend to bid in the market when prices are high, thus maximising benefits for all. This is why the principle is to have DR participate in the market, and not hampered by any compensation charge. It is only if it were proven that benefits of DR do not exceed costs, that DR may be charged, and only up to the difference. This is to be considered as an ultimate safeguard, not as the starting point, given all these studies and experiences. However, it would definitely be good to have an assessment be made once in a while, be it every year or every 3 or 5 years, so as to confirm that DR entails high benefits, thus justifying this policy from the point of view of consumers. Yet, it should be noticed that an assessment is sufficient – there is no need for a very precise calculation: indeed, the purpose is only to confirm that benefits exceed costs (by far!), so that the policy is justified (both to have DR in the market and not charge it any compensation cost). And again, suppliers do not need that calculation to reap the full benefits of DR, since these come automatically from lower market prices and volatility, via the market, without any need for regulatory intervention.	
--	--	--	--

		Recommendations In order to provide sufficient clarity at legislative level, we would recommend that the law: Adopt the central settlement model (as for instance the law in Sweden does). Add “<i>perimeter corrections</i>” to the existing imbalance settlement, (as mentioned in recital 39 of the directive), and related “financial compensation” to be paid on the basis of these corrections. Establish that benefits of DR will be taken into account in the compensation mechanism, so that compensation costs will be fairly spread among electricity undertakings, i.e. suppliers or their BRPs (pro rata their overall consumption volumes) rather than DR providers (be it aggregators or participating consumers) (as decided in the UK for instance). Define an initial period of at least 5 years of participation of DR in the market during no cost will be charged to DR, and after that, “<i>only where and to the extent that benefits for all suppliers, customers and their BRPs would not exceed costs</i>” (as for instance the law in Luxembourg does). Mandate the Competition Authority, with, if they consider it appropriate, contributions from the TSO and market operator(s), to run assessments of these benefits of DR every 3 to 5 years, so as to provide a basis to confirm the policy or adapt it and start charging DR a contribution to the compensation mechanism (as set forth and limited by article 17-4 of the directive).	
	Energy Pool	Energy Pool is a European leader of smart energy management. Set up in 2009 in France, the company now manages above 6 GW of flexibility throughout the world (and particularly in Europe, Japan, and Middle East, including Turkey & Saudi Arabia). Energy Pool is grateful to the Ministry for Climate for the documents shared and for running a public consultation.	Teadmiseks võetud. Sätestame täpsemad tarbimiskaja tingimused määrukses ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur.

		Considering the business operated by Energy Pool we will only comment the provisions dealing with Demand Response. We apologize for responding in English. *** Energy Pool welcomes and supports Estonian approach of Demand Response, including and in particular the possibility to aggregate loads and to participate in the wholesale market. According to us, this approach a) is fully compliant with EU legislation (article 17.1 of directive 2019/944) and b) can prove very efficient to unlock DR potential, especially to cope with renewable intermittency. On the top of that, Energy Pool positively notes that Estonia is ready to consider DR benefits when defining rules regarding a financial compensation (if any). As far as we understand the document, it is not envisaged to reduce the compensation paid to the suppliers' BRPs, but rather that these costs would be fairly spread among those who benefit from DR. This approach would give a very positive signal to EU member states : most of them remain reluctant to implement such a solution (although it is clearly envisaged in the directive), in particular following the strong lobbying of suppliers and generation companies. By adopting such an approach, Estonia would pave the way for an effective development of DR on the wholesale market, without jeopardizing the electricity market nor the suppliers. Energy Pool also welcomes the central settlement envisaged by Estonia. Such a model is without any doubt the best to arrange "simply" the splitting of the charges among those market parties benefitting from DR. In addition, the central settlement is also the best way to meet the requirement to "protect commercially sensitive information" (as set forth by art.17-3-d of the Directive), i.e. not share individual information regarding DR activations to suppliers, who are also potentially aggregators' competitors. Last but not least, we also support most DR4EU recommendations expressed in their contribution :	
--	--	---	--

		- Adopt the central settlement model (as for instance the law in Sweden does). - Add “perimeter corrections” to the existing imbalance settlement, (as mentioned in recital 39 of the directive), and related “financial compensation” to be paid on the basis of these corrections. - Establish that benefits of DR will be taken into account in the compensation mechanism, so that compensation costs will be fairly spread among electricity undertakings, i.e. suppliers or their BRPs (pro rata their overall consumption volumes) rather than DR providers (be it aggregators or participating consumers) (as decided in the UK for instance). - Define an initial period of at least 3 years of participation of DR in the market during no cost will be charged to DR, and after that, “only where and to the extent that benefits for all suppliers, customers and their BRPs would not exceed costs” (as for instance the law in Luxembourg does). - Mandate the Competition Authority, with, if they consider it appropriate, contributions from the TSO and market operator(s), to run assessments of these benefits of DR every 3 to 5 years, so as to provide a basis to confirm the policy or adapt it and start charging DR a contribution to the compensation mechanism (as set forth and limited by article 17-4 of the directive).	
	DR4EU	DR4EU is grateful to the Ministry for Climate for the documents shared and for the public consultation. This response will focus on the provisions regarding Demand Response, both in the draft legislation and related analyses provided in the explanatory memorandum. We apologize for responding in English. In short, DR4EU welcomes these analyses and would like to suggest some clarifications. On the other hand, DR4EU considers the draft legislation should provide further guidance for the future definition, supervised by the competition authority, of the rules to be applied to Demand Response (DR). 1. Analysis	Teadmiseks võetud. Sätestame täpsemad tarbimiskaja tingimused määruses ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur.

		First of all, we do share the view that allowing DR to participate in all markets is due to reduce high prices and volatility in those markets, thus benefiting all electricity retailers and BRPs, as well as system operators (regarding the reduction of grid imbalances or congestions) – hence ultimately all consumers, not to mention the benefits in terms of climate policy (directly, by avoiding some traditional generation, and indirectly, by facilitating the efficient integration of renewables, an important policy goal in Estonia). Therefore, DR should be fostered (as mentioned in art.17-1 of the Directive³), and not hindered from participating in the markets (in particular, and most importantly, the day-ahead and intra-day markets). As a consequence, the development of DR should not be slowed down by any unnecessary charge. In particular, DR should not be charged any contribution to a financial mechanism intended to compensate other market parties (suppliers or their BRPs). At least, this should be so during an initial period of several years, and remain so as long as benefits of DR to those parties exceed the costs. All the more, this is likely to be the case any time DR enters the market. Indeed, having DR in the market means demand reduction will be paid the same market price as generation, so that aggregators will focus on periods when prices are high, and market wide benefits are maximum, usually several times the costs. Therefore, we acknowledge and support the approach suggested in the consultation document, i.e. to take into account those benefits of DR when defining further rules, and in particular a financial compensation mechanism, if any. As far as we understand, this should not mean that compensation paid to BRPs of suppliers should be reduced as such, but rather that its cost should be fairly spread among those who benefit from DR, - rather than charged to DR, which would mean impeding DR and ultimately excluding those benefits.	
--	--	---	--

³ Directive (EU)2019/944 on the electricity market

		Indeed, the key issue about the compensation mechanism is not so much its price, or arguments to reduce the amounts paid to BRPs of suppliers. Indeed, we understand that Estonia intends to use a model “where perimeter corrections are introduced”⁴ rather than one “<i>where imbalances are settled</i>”. In other words, while under standard imbalance settlement rules, the TSO would pay BRPs for their positive imbalances resulting from demand reduction among their customers, the correction will deprive BRPs of such payment, so that they may request a financial compensation up to such “cost”. With such an approach, the calculation of the compensation paid to these BRPs is straightforward: it should be based on the volumes of the corrections imposed in their perimeter, and a price which could simply be the spot price (day-ahead wholesale market price), because it is altogether reflecting market conditions, public information, and used as a pivotal value for all kinds of settlements. Then comes the last issue: who should bear the cost of these financial compensation payments. According to the Directive, Member States may require such payments from various “<i>electricity undertakings</i>” (as set forth at the beginning of art.17-4) rather than only from DR, given the obligation “<i>not to create a barrier</i>” for DR nor for aggregators. The solution is to take into account the benefits of DR, and in particular for suppliers and their BRPs, as they are described in the consultation document. Sympower strongly supports the adoption of this approach in Estonia, given experiences in other countries, regarding both this approach, and the total failure of the alternative (charging compensation costs to DR proved a radical barrier to DR, which then has to rely on subsidies rather than be market-based).	
--	--	--	--

⁴ As stated in recital 39 of the Directive, Member States should be free to choose the implementation model of their choice, such as « models where imbalances are settled or where perimeter corrections are introduced ». It should be highlighted that such corrections are not to be interpreted as “fixed deliveries of energy” from the BRP of suppliers to those of aggregators, simply because there is no energy to be delivered, given DR is sold instead of energy, which is not generated, and therefore cannot be delivered – and indeed is not delivered to consumers whose demand is reduced by DR.

		The Directive does not impose a compensation mechanism, but, if so, it is an obligation not to create a barrier for DR. To this end, the mechanism may take into account the benefits of DR, and, when it does so, DR providers « <i>may be required to contribute to such compensation but only where and to the extent that the benefits to all suppliers, customers and their BRPs do not exceed the costs incurred</i> ». Therefore, the straight-forward should be to spread the costs of the compensation among suppliers (or their BRPs) on the basis of the benefits DR provides them (by reducing market prices and their volatility), i.e. on the basis of the volumes of each supplier. This is simple to achieve within a central settlement model, which is to be adopted in Estonia, as described in the consultation documents. We also support the choice of a central settlement model, as the simple way to manage the compensation mechanism. Besides, the central settlement is also the best way to meet the requirement to “<i>protect commercially sensitive information</i>” (as set forth by art.17-3-d of the Directive), i.e. not share individual information regarding DR activations (by which aggregator from which consumer) but only at aggregated level so as not to provide information to suppliers, who are also potentially aggregators, i.e. competitors. Finally, we would like to highlight that DR benefits all suppliers (and thus ultimately all consumers) without any need to calculate those benefits: simply because DR bids are selected in the market only if cheaper than alternative bids from generators, so that markets clear at a lower price – hence lower costs for suppliers (and BRPs when it comes to balancing markets). Besides, all studies in Europe, and all the existing experiences notably in the US, show that DR benefits will exceed costs by far, given that DR will tend to bid in the market when prices are high, thus maximising benefits for all. This is why the principle is to have DR participate in the market, and not hampered by any compensation charge. It is only if it were proven that benefits of DR do not exceed costs, that DR may be charged, and only up to the difference. This is to be considered as an ultimate	
--	--	---	--

		safeguard, not as the starting point, given all these studies and experiences. However, it would definitely be good to have an assessment be made once in a while, be it every year or every 3 or 5 years, so as to confirm that DR entails high benefits, thus justifying this policy from the point of view of consumers. Yet, it should be noticed that an assessment is sufficient – there is no need for a very precise calculation: indeed, the purpose is only to confirm that benefits exceed costs (by far!), so that the policy is justified (both to have DR in the market and not charge it any compensation cost). And again, suppliers do not need that calculation to reap the full benefits of DR, since these come automatically from lower market prices and volatility, via the market, without any need for regulatory intervention. Recommendations In order to provide sufficient clarity at legislative level, we would recommend that the law: Adopt the central settlement model (as for instance the law in Sweden does). Add “<i>perimeter corrections</i>” to the existing imbalance settlement, (as mentioned in recital 39 of the directive), and related “financial compensation” to be paid on the basis of these corrections. Establish that benefits of DR will be taken into account in the compensation mechanism, so that compensation costs will be fairly spread among electricity undertakings, i.e. suppliers or their BRPs (pro rata their overall consumption volumes) rather than DR providers (be it aggregators or participating consumers) (as decided in the UK for instance). Define an initial period of at least 5 years of participation of DR in the market during no cost will be charged to DR, and after that, “<i>only where and to the extent that benefits for all suppliers, customers and their BRPs would not exceed costs</i>” (as for instance the law in Luxembourg does).	
--	--	---	--

		Mandate the Competition Authority, with, if they consider it appropriate, contributions from the TSO and market operator(s), to run assessments of these benefits of DR every 3 to 5 years, so as to provide a basis to confirm the policy or adapt it and start charging DR a contribution to the compensation mechanism (as set forth and limited by article 17-4 of the directive).	
	Voltalis	Voltalis is happy to respond to the consultation regarding demand response aggregation, our core business, and we apologize for responding in English. In short, Voltalis welcomes these analyses and would like to suggest some clarifications. On the other hand, Voltalis considers the draft legislation should provide further guidance for the future definition, supervised by the competition authority, of the rules to be applied to Demand Response (DR). 1. Analysis First of all, we do share the view that allowing DR to participate in all markets is due to reduce high prices and volatility in those markets, thus benefiting all electricity retailers and BRPs, as well as system operators (regarding the reduction of grid imbalances or congestions) – hence ultimately all consumers, not to mention the benefits in terms of climate policy (directly, by avoiding some traditional generation, and indirectly, by facilitating the efficient integration of renewables, an important policy goal in Estonia). Therefore, DR should be fostered (as mentioned in art.17-1 of the Directive), and not hindered from participating in the markets (in particular, and most importantly, the day-ahead and intra-day markets). As a consequence, the development of DR should not be slowed down by any unnecessary charge. In particular, DR should not be charged any contribution to a financial mechanism intended to compensate other market parties (suppliers or their BRPs). At least, this should be so during an initial period of several years, and remain so as long as benefits of DR to those parties exceed the costs. All the more, this is likely to be the case any time	Teadmiseks võetud. Sätestame täpsemad tarbimiskaja tingimused määruks ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur.

		DR enters the market. Indeed, having DR in the market means demand reduction will be paid the same market price as generation, so that aggregators will focus on periods when prices are high, and market wide benefits are maximum, usually several times the costs. Therefore, we acknowledge and support the approach suggested in the consultation document, i.e. to take into account those benefits of DR when defining further rules, and in particular a financial compensation mechanism, if any. As far as we understand, this should not mean that compensation paid to BRPs of suppliers should be reduced as such, but rather that its cost should be fairly spread among those who benefit from DR, - rather than charged to DR, which would mean impeding DR and ultimately excluding those benefits. Indeed, the key issue about the compensation mechanism is not so much its price, or arguments to reduce the amounts paid to BRPs of suppliers. Indeed, we understand that Estonia intends to use a model “where perimeter corrections are introduced” rather than one “where imbalances are settled”. In other words, while under standard imbalance settlement rules, the TSO would pay BRPs for their positive imbalances resulting from demand reduction among their customers, the correction will deprive BRPs of such payment, so that they may request a financial compensation up to such “cost”. With such an approach, the calculation of the compensation paid to these BRPs is straightforward: it should be based on the volumes of the corrections imposed in their perimeter, and a price which could simply be the spot price (day-ahead wholesale market price), because it is altogether reflecting market conditions, public information, and used as a pivotal value for all kinds of settlements. Then comes the last issue: who should bear the cost of these financial compensation payments. According to the Directive, Member States may require such payments from various “electricity undertakings” (as set forth	
--	--	---	--

		at the beginning of art.17-4) rather than only from DR, given the obligation “not to create a barrier” for DR nor for aggregators. The solution is to take into account the benefits of DR, and in particular for suppliers and their BRPs, as they are described in the consultation document. Sympower strongly supports the adoption of this approach in Estonia, given experiences in other countries, regarding both this approach, and the total failure of the alternative (charging compensation costs to DR proved a radical barrier to DR, which then has to rely on subsidies rather than be market-based). The Directive does not impose a compensation mechanism, but, if so, it is an obligation not to create a barrier for DR. To this end, the mechanism may take into account the benefits of DR, and, when it does so, DR providers « may be required to contribute to such compensation but only where and to the extent that the benefits to all suppliers, customers and their BRPs do not exceed the costs incurred ». Therefore, the straight-forward should be to spread the costs of the compensation among suppliers (or their BRPs) on the basis of the benefits DR provides them (by reducing market prices and their volatility), i.e. on the basis of the volumes of each supplier. This is simple to achieve within a central settlement model, which is to be adopted in Estonia, as described in the consultation documents. We also support the choice of a central settlement model, as the simple way to manage the compensation mechanism. Besides, the central settlement is also the best way to meet the requirement to “protect commercially sensitive information” (as set forth by art.17-3-d of the Directive), i.e. not share individual information regarding DR activations (by which aggregator from which consumer) but only at aggregated level so as not to provide information to suppliers, who are also potentially aggregators, i.e. competitors. Finally, we would like to highlight that DR benefits all suppliers (and thus ultimately all consumers) without any need to calculate those benefits: simply because DR bids are selected in the market only if cheaper than	
--	--	--	--

		alternative bids from generators, so that markets clear at a lower price – hence lower costs for suppliers (and BRPs when it comes to balancing markets). Besides, all studies in Europe, and all the existing experiences notably in the US, show that DR benefits will exceed costs by far, given that DR will tend to bid in the market when prices are high, thus maximising benefits for all. This is why the principle is to have DR participate in the market, and not hampered by any compensation charge. It is only if it were proven that benefits of DR do not exceed costs, that DR may be charged, and only up to the difference. This is to be considered as an ultimate safeguard, not as the starting point, given all these studies and experiences. However, it would definitely be good to have an assessment be made once in a while, be it every year or every 3 or 5 years, so as to confirm that DR entails high benefits, thus justifying this policy from the point of view of consumers. Yet, it should be noticed that an assessment is sufficient – there is no need for a very precise calculation: indeed, the purpose is only to confirm that benefits exceed costs (by far!), so that the policy is justified (both to have DR in the market and not charge it any compensation cost). And again, suppliers do not need that calculation to reap the full benefits of DR, since these come automatically from lower market prices and volatility, via the market, without any need for regulatory intervention. Recommendations In order to provide sufficient clarity at legislative level, we would recommend that the law: - Adopt the central settlement model (as for instance the law in Sweden does). - Add “perimeter corrections” to the existing imbalance settlement, (as mentioned in recital 39 of the directive), and related “financial compensation” to be paid on the basis of these corrections. - Establish that benefits of DR will be taken into account in the compensation mechanism, so that compensation costs will be fairly	
--	--	---	--

		spread among electricity undertakings, i.e. suppliers or their BRPs (pro rata their overall consumption volumes) rather than DR providers (be it aggregators or participating consumers) (as decided in the UK for instance). - Define an initial period of at least 5 years of participation of DR in the market during no cost will be charged to DR, and after that, “only where and to the extent that benefits for all suppliers, customers and their BRPs would not exceed costs” (as for instance the law in Luxembourg does). - Mandate the Competition Authority, with, if they consider it appropriate, contributions from the TSO and market operator(s), to run assessments of these benefits of DR every 3 to 5 years, so as to provide a basis to confirm the policy or adapt it and start charging DR a contribution to the compensation mechanism (as set forth and limited by article 17-4 of the directive).	
	Fusebox	Fusebox OÜ toetab turuosalisena täielikult DR4EU ettepanekuid. Oleme nende väljatöötamise juures ise osalenud. Mis puudutab Elektrilevi ettepanekut alates 500kW suuruste akude osas rakendada meetodeid, siis arvame, et see on väiksemate osas ebaõiglane.	Teadmiseks võetud. Sätestame täpsemad tarbimiskaja tingimused määruses ja tarbimiskajas osalemise tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur.
	OÜ Derivaat NH3, AS Estonian Cell	Teeme ettepaneku täiendada Elektriturseaduse paragrahvi 59² lõige 1 järgmise lausega: Äritarbija, mis kasutab aastas 100 GWh või rohkem elektrienergiat oma tarbeks osaleb 15% ulatuses eelnevalt nimetatud kulude katmisel. Kaaskiri täienduse põhjenduseks: Üheks Eesti majanduse kasvule juhtimise viisiks on elektri hinna ja sellega kaasnevate tasude ning maksude alandamine. Täna oleme olukorras, kus meie energiamahukad tootmisettevõtted ei suuda kõrgete elektrihindade ja nendega kaasnevate tasude ning maksude tõttu turul oma toodetega	Teadmiseks võetud. Edastasime ettepaneku Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, kes on elektriturseaduse § 59 ² lõike 1 muudatust koostöös Kliimaministeeriumiga välja töötamas.

		konkureerida, kannavad kahjumit ning on sunnitud oma tootmist vähendama, peatama või teistesse riikidesse üle viima. Ka on eelmainitud põhjuse tõttu raskendatud siia uute energiamahukate tootmisettevõtete meelitamine. Arvestades Eesti riigi poolt püstitatud kliimaeesmäärke, mille kohaselt 2030. aastaks tuleb katta kogu elektrivajadus puhta energiaga ning 2050. aastaks peaks Eesti saama täiesti kliimaneutraalseks on meil selge vajadus ehitada juurde uusi taastuvenergia tootmise üksusi, sh. tuule ja päikeseparke. Uute investeeringutega taastuvenergia tootmiseks kaasneb paratamatult ka ülalminitud tasude, eriti taastuvenergiatasu tõus, mis aga halvendab meie olemasolevate ja kavandatavate energiamahukate äriühingute konkurentsivõimet veelgi ning uusi energiamahukaid tootmisi siia ei rajata. Eesti möödunud aasta elektritarbimine kokku oli alla 8 TWh aastas ning tarbimise trend on pigem kahanev, samas on aga kavandatavate taastuvenergia tootmise plaan ja selleks kavandatavate maismaa- ja meretuuleparkide hinnapõrandate pakkumine rajatud eeldusele, et Eesti elektritarbimine kasvab mitu korda. Selline tarbimise oluline kasv saab tulla ainult siis kui olemasolevad energiamahukad ettevõtted suudavad oma tootmismahтусid säilitada ning et siia rajataks uusi energiamahukaid tootmisettevõtteid. Meie poolt pakutud muudatusettepanek loob selleks head eeldused. Loodan, et meie ettepanek leiab toetust ning saate selle Elektriturseadusesse muudatusena sisse viia.	
	Nordic Power Management OÜ	Lähtuvalt Kliimaministeeriumi poolt 11.04.2024 nr 1-4/24/1911 algatatud Elektriturseaduse muutmise ja sellega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduses toodud eesmärkidest soovime jagada alljärgnevaid selgitusi ja teha mõned täiendavad Elektriturseaduse muutmise ettepanekud. Täiendavalt Kliimaministeeriumi poolt elektrisalvestuse topeltmaksustamise kaotamise ja sel eesmärgil salvestuse eraldi	Osaliselt arvestatud. Selgitame:

	mõõtepunkti rajamise regulatsiooni lisamise ettepanekutele Elektrituruseadusesse, soovime välja tuua alljärgnevad olulised tõsiasiad: - Tihti on suuremate elektritarbijate ja -tootjate elektrisüsteemid väga keerulised ning asuvad suure maa-ala peal, mille puhul elektrienergia mõõtmise lahendused võrguettevõtja liitumis- ja mõõtepunktis ei ole võimalikud või oleksid ebamõistlikult keerulised lahendada; - Elektritoomisseadmete liitumine ja toodetud elektrienergia mõõtmine elektritarbijate elektripaigaldise siseselt on juba täna mõistlikult lahendatud otseliini mõõtepunkti lahenduse abil kus, elektritarbija ja -tootja rajab ise võrguga kaudses ühenduses oleva lisaliini koos mõõtepunktis asuva kaugloetava arvestiga ja tagab selle korrektse töö; - Sarnaselt otseliini ja sellele rajatava mõõtepunktis asuva kaugloetava arvestiga saaks väga edukalt lahendada ka elektrisalvestusüksuste ühendamise tarbija/tootja elektripaigaldisega; - Selline lahenduse tagaks väga selge elektrikoguste mõõtmise ja oleks tehniliselt lahenduselt kõige lihtsamini teostatav; Selleks, et selline lihtne ja praktikas järgi proovitud tehniline lahendus ellu viia, tuleks meie hinnangul muuta alljärgnevaid Elektrituruseaduse punkte: 1) § 3 20) otseliin – võrguettevõtja teeninduspiirkonnas asuv liin, millel puudub eraldi võrguühendus võrguga, välja arvatud suletud jaotusvõrguga, kuid mis võib olla võrguga kaudses ühenduses turuosalise elektripaigaldise kaudu ning mis on ette nähtud elektrienergia edastamiseks energiasalvestusüksusele, salvestusperioodi jooksul salvestatud ja energiasalvestusüksusest tagastatud elektrienergia koguse kindlaksmääramiseks, ühest elektrijaamast teise või teisele turuosalisele kas oma tarbeks kasutamiseks, salvestamiseks, edasimüügiks või edastamiseks; 2) §58 lõige (2) Elektrienergia kogus, mille kohta antakse energiamajanduse korralduse seaduse §-s 327nimetatud päritolutunnistus, samuti elektrienergia kogus, mille eest tervikuna või osaliselt makstakse §-s 59, 59⁴, 59⁵ või 59⁶ nimetatud, määratakse kindlaks kauglugemisseadmega ning selleks loetakse tootja elektrijaama kõikides	Oleme täiendanud sätteid viitega otseliinile. Kuna võrguettevõtjal puudub võimalus kontrollida tarbijapaigaldises asuvaid seadmeid, siis suureneb otseliini kaudu salvestuse topelt maksustamise kaotamise arvestamist andmetega ja mõõteskeemiga manipuleerimist. Tekib oht, et suurte ja keeruliste skeemide puhul ei ole eristatav elektrienergia, mis elektrivõrgust salvestati ja võrku tagastati. Mitte arvestatud. Selgitame: Lähenemine suurendab manipulatsioonide riski. ELTS näeb täna ette, et toetust saab üksnes elektrienergia eest, mis on edastatud
--	---	--

		liitumispunktides kokku kauplemisperioodi jooksul tegevusloa alusel tegutseva võrguettevõtja võrku ja/või suletud jaotusvõrku antud saldeeritud toodang ja käesoleva seaduse kohase otseliini kaudu tarbijale või energiasalvestusüksusele edastatud elektrienergia kogus. Käesoleva seaduse §-s 108¹ nimetatud juhul määratakse elektrienergia kogus, mille eest makstakse toetust või mille kohta väljastatakse päritolutunnistus, kindlaks iga elektritootmiseks kasutatava elektripaigaldise põhiselt eraldi selleks ettenähtud kauglugemisseadmega. Loodetavasti aitab selline lähenemine lihtsalt ja loogiliselt lahendada Elektriturseaduse muutmise eesmärgi elektrisalvestuse topeltmaksustamise kaotamise osas.	tarbijale otseliini kaudu, elektrisalvestust see ei hõlma. Elektri edastamine otseliini kaudu elektrisalvestusüksusele tähendab, et toetust saadaks ka salvestuse kaudude ulatuses, mida ei ole toetuse andmisel ette nähtud.
	AS Alexela	Paragrahvi 44 täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses: „(8¹) Avatud tarnija ja bilansihaldur ei nõua agregaatoriga agregeerimislepingu sõlminud tarbijalt ja aktiivselt võrguteenuse kasutajalt alusetuid makseid ega trahve ega rakenda nende suhtes muid põhjendamatuid lepingulisi piiranguid ega tehnilisi nõudeid, mis tuleneksid sellest, et tarbija või aktiivne võrguteenuse kasutaja osaleb agregeerimises.“ Seletuskirja kohaselt on lisatava sätte eesmärk tagada, et avatud tarnija ja bilansihaldur ei keelaks tarbijale agregeerimise kaudu tarbimiskaja pakkumises osalemist ega esitaks tarbijale või tema agregaatorele arveid tarbimiskajas osalemise eest. Samuti sätestab seletuskiri, et erandjuhuks on määratud tarded, mille puhul peab turuosaline tagama, et ta soetab kauplemisperioodil kokku lepitud energiakoguse. Siiski, tuleb arvestada, et praktikas on tekkinud olukordi, kus tarbija agregaatoreks on muu kolmas isik kui tema avatud tarnija, ning tarbija poolt agregaatoriga sõlmitud agregeerimislepingu alusel agregeerimises osalemise tõttu tekib tema avatud tarnijale otsene rahaline kahju, millisel juhul tuleb avatud tarnijal esitada põhjendatult tarbijale arve selle kahju ulatuses. Mõõname, et reguleerimisturul selline probleem langeb ära nii pea, kui kehtestatakse tsentraalne arveldusmudel, mistõttu oleks meie hinnangul asjakohane jõustada kõnealune säte mitte varem kui tsentraalse arveldusmudeli	Osaliselt arvestatud. Selgitame: Paragrahvi 44 täiendatakse lõikega 8¹ ettepanek on igati asjakohane. Eesmärk on tsentraalse arveldusega mudelit rakendada ka teistel turgudel ja näha regulatsiooniga ette otseste kulude hüvitamise kord. Täpsemad tarbimiskajas osalemise nõuded sätestatakse määruses ja süsteemihalduri koostatavas tarbimiskajas osalemise tingimustes.

	rakendamisel. Sõltuvalt sellest, kuidas tarbimiskaja võetakse kasutusele päev-ette ja päevasisesel turul, võib kompensatsioon bilansihaldurile või avatud tarnijale olla ka nendel turgudel kohane. 2. Paragrahvi 87 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses: „(6) Elektrimüüja võimaldab tarbijal sõlmida dünaamilise elektri hinnaga lepingut. Dünaamilise elektri hinnaga lepingu sõlmimise eel teavitab elektrimüüja tarbijat lepinguga kaasnevatest võimalustest, maksumusest ja riskidest.“ Seletuskirja kohaselt on selle muudatuse vajalikkus seotud sellega, et sätestada dünaamilise elektri hinnaga pakkumine elektrimüüjate kohustusena. Nõustume seletuskirjas märgituga, et iseenesest sellise kohustuse sätestamine turul olulist muudatust kaasa ei too, kuna kõik elektrimüüjad pakuvad ka täna dünaamilise hinnaga lepinguid. Siiski tooksime välja siin kolm küsimust, mis on meie hinnangul muuhulgas olulised kodutarbijate seisukohast: 2.1. Kas ELTS muudatusega, millega sätestatakse ELTS §-is 3 termin „dünaamilise elektri hinnaga leping“ kohustab ühtlasi ka elektrimüüjaid kasutama seda terminit elektrimüügi lepingutes ja pakkumiste tegemisel? Kuidas on selle osas teiste liikmesriikide praktika, kes on direktiivi samal moel üle võtnud? Alexela hinnangul on tarbijatele oluliselt arusaadavam käibetermin „börsileping“/“börsihind“ ning meie hinnangul puuduks vajadus muuta ümber olemasolevaid ja tulevikus sõlmitavaid börsihinnal põhinevaid lepinguid seaduses sätestatava termini kaudu. 2.2. Kui elektrimüüja pakub lepingut, milles teatud protsentuaalne osa lepingu tarbimisest on kokku lepitud dünaamilise hinnaga, kas sellist lepingut kvalifitseeritakse dünaamilise elektri hinnaga lepinguna, millega kaasneks teavitamiskohustus? 2.3. Kõnealuse sätte kohaselt kohustub elektrimüüja teavitama dünaamilise elektri hinnaga lepingu sõlmimise eel tarbijat lepinguga kaasnevatest võimalustest, maksumusest ja riskidest. Kuivõrd selline kohustus puudutab	Muudatus ei kohusta elektrimüüjaid seda terminit lepingutes kasutama. Termin on vajalik, et võtta üle direktiiv (EL) 2019/944. Termin asendamine terminiga „börsileping“/“börsihind“ ei ole mõistlik, kuna dünaamilise elektri hinnaga lepingu termin on laiem kui börsihinnaga lepingu termin. Dünaamilise elektri hinnaga leping on ka osaliselt börsihinnaga seotud leping.
--	---	--

	oluliselt kodutarbijatele müüdava teenuse sisu arusaadavust, siis palume esitada siia ka tarbijakaitseameti poolne selgitus sellest: 2.3.1. millisel viisil ja vormis loetakse piisavaks lepingu sõlmimisele eelnev teabe andmine, arvestades, et elektrilepinguid saab sõlmida nii elektrooniliselt kaupleja iseteeninduskeskkonnas, telefonitsi sidevahendi teel, e-kirja vahendusel kui ka paberkandjal. 2.3.2. On arusaadav, et elektrimüüja peab tutvustama elektrilepingu hinna teabe, seega info maksumuse kohta. Kuid jääb ebaselgeks, millistest dünaamilise hinnaga elektrilepinguga kaasnevatest võimalustest ja riskidest (potentsiaalselt volatiilsed tunnihinnad?) tuleks kauplajal enne lepingu sõlmimist tarbijat teavitada? Meie hinnangul on oluline, et tarbijatele ühetaolise teabe esitamine oleks selliste nõuete kehtestamisel ka tarbijaõiguseid kaitsva ja kaebuseid menetleva pädeva asutuse hinnangul üheselt selge ja piisava täpsusega kauplajatele kohustusena selgitatud, vältimaks seaduse jõustumise järel hilisemaid vaidlusi selliste kohustuste õigusselguse üle. 3. Eelnõu punktiga 22 muudetakse ELTS § 87 lõike 1 punkti 9 ja täpsustatakse, et lepinguga koos antakse tarbijale info kaebuste käsitlemise kohta, sealhulgas teave tarbija õiguste kohta, mis seonduvad vaidluste kohtuvälise lahendamise. Millise täpsusega peab see olema tarbijatele esitatud? Näiteks elektrimüügi valdkonnas – kas on piisav, kui müüki reguleerivates üldtingimustes on sätestatud, millistele kontaktandmetele ja mil viisil on tarbijatel võimalus esitada kaebuseid ja pretensioone kauplajale, et lahendada kaebus kokkuleppeliselt kohtuväliselt ning et (kodu)tarbijatel on õigus pöörduda oma õiguste kaitseks ka ELTS § 93 kohaselt avaldusega tarbijavaidluste komisjoni ja Konkurentsiameti poole? 4. Paragrahvi 87 lõiget 1 täiendatakse punktiga 11 järgmises sõnastuses: „11) lihtsas ja täpses sõnastuses kokkuvõtte käesolevas lõikes nimetatud lepingutingimustest.“	Täpsustame seletuskirjas. Üldiselt piisab, kui tarbijale on teavitatud põhilistest dünaamilise elektrihinnaga lepingu ja tähtajalise fikseeritud elektrihinnaga lepingu olemusest ja ära markeeritud ka võimalus saada täiendavat infot elektrimüüja iseteenindusest või veebilehelt. Tähtis on, et tarbija saab aru, et dünaamilise elektrihinnaga lepingu puhul on tal võimalus oma tarbimisaega nihutades kulusid optimeerida, kuid on avatud hinnariskidele ja tähtajalise fikseeritud elektrilepingu puhul tal tarbimise nihutamise säästu ei kaasne, kuid seevastu on ta kaitstud hinnariski eest, aga samas peab lepingu lõpetamisel maksma lepingu lõpetamise tasu, sh ka siis kui tarbija elukoha vahetamise tõttu peab lepingu lõpetama. Ministeerium on samuti oma veebilehel pakettide valikuga seotud info ja soovitusel avaldanud. Punktis 3 väljatoodud info on piisav, et tarbijat tema võimalustest teavitada.
--	--	---

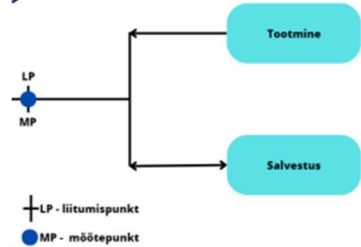
	Seletuskirja kohaselt on selle täienduse sisuks, et liitumislepingus, võrgulepingus, elektrilepingus ja agregeerimislepingus tuleb esitada lihtsas ja täpses sõnastuses kokkuvõtte põhilistest elektrituruseadusega sätestatud lepingutingimustest. 4.1. Jääb arusaamatuks, kuidas piiritletakse seda, millised on „põhilised lepingutingimused“? Kuidas tagada, et selline kokkuvõtte ei tähenda eri- ja üldtingimuste dubleerimist? On tõenäoline, et elektrimüüjad võivad seda nii sisult kui vormilt tõlgendada erinevalt, mistõttu on oluline, et seadusandja koos tarbijakaitseametiga selgitaks piisava põhjalikkusega esmalt, milliseid tingimusi peaks see näiteks elektrimüüja vaatest sisaldama, vältimaks asjaolu, et ehkki kaupleja üldtingimused neid tingimusi juba sätestavad heidetaks elektrimüüjatele hiljem ette, et sellele tulnuks lepinguga edastatavas kokkuvõttes eraldiseisvalt osundada. Meie hinnangul võiks selle jaoks tekkida ühtne vorm, mida kõik elektrimüüjad või antud sättes nimetatud lepingutes tegutsevad kauplejad ühetaoliselt sisustaksid ja vormistaksid, mis tagaks üheselt arusaadavuse ja võrreldavuse ka tarbijatele. Samas ei tohiks see hakata piirama ettevõtlusvabadust ja seda, et teatud toodete puhul ei oleks võimalik seal piisava täpsusega teavet kajastada. 4.2. Millises vormis tuleb see kokkuvõtte edastada ja millal? Kas see tuleb edastada koos lepinguga kliendi e-postile? Kas see peab olema iseteeninduskeskkonnas alla laetav kokkuvõtte? 4.3. Kas selline kokkuvõtte esitamise kohustus tekib ka olukorras, kus tarbija sõlmib lepingumuudatuse, millega ehk muudetakse ainult lepingu kestust, hinda, paketti? Kas tähendust omab see, kas tarbija teeb muudatuse enda initsiatiivil (näiteks kaupleja iseteeninduskeskkonnas või kaupleja poole telefonitsi pöördumisel), mitte kaupleja algatusel? 4.4. Kas selline kokkuvõtte esitamise kohustus laieneb üksnes kodutarbijatele või ka äri- ja väiketarbijatele ELTS tähenduses? 5. Paragrahvi 89 lõiget 4 täiendatakse pärast teist lauset lausega:	Täpsustatud viitega § 87 lõikele 1, kus kokkuvõttes sisalduv info loetletud. Kokkuvõtte ei ole lepingu osa, mistõttu ei dubleeri see tingimusi. Kokkuvõtte eesmärk on võimaldada saada tarbijale põhilistest tingimustest kiirelt ja kergesti arusaadav ülevaade. Oluline on, et tarbijale on kokkuvõtte edastatud ja ta saab sellele ka hiljem soovi korral ligi nt läbi iseteeninduskeskkonna. Kuna lepingumuudatusega muutuvad ELTS § 87 lõikes 1 loetletud tingimused, siis vajab lepingu kokkuvõtte uuendamist. Lisatud on konkreetsed sätted lepingu kokkuvõttes vajamineva info lihtsaks esitamiseks.
--	--	--

	„Müüja peab enne tarbija lepingu dünaamilise elektri hinnaga lepingu vastu vahetamist saama selleks tarbija nõusoleku.“ Seletuskirja kohaselt ei tohi müüja ilma tarbija nõusolekuta antud muudatuse kohaselt olemasolevat lepingut muuta ja vahetada seda dünaamilise elektri hinnaga lepingu vastu, välja arvatud juhul, kui eelnev leping on lõppenud. Sätte eesmärk on viia regulatsioon kooskõlla direktiiviga (EL) 2019/944 ja tagada, et müüja ei lõpetaks ja vahetaks ühepoolsest tarbija kehtivat lepingut dünaamilise elektri hinnaga paketi vastu. Antud sätte eesmärk on ebaselge. Esiteks luuakse sellega erinev olukord teiste elektrimüügi toodete ees, kuivõrd fikseeritud hinnaga lepingule ühepoolsest üle viimise osas sellist piirangut ei seata. Toome siia ka elulise näite – universaalteenus – selle lõpetamisega seoses on äsja vastu võetud säte ELTS § 1092 lg 3, mille kohaselt: „Elektrimüüja teatab universaalteenuse tarbijatele sellest 30 päeva ette ja annab tarbijale võimaluse valida endale uus leping. Kui tarbija oma eelistusest elektrimüüjale teada ei anna, viib müüja universaalteenuse osutamise lepingu lõppemisel tarbija üle börsihinnal põhinevale elektrimüügilepingule sellel hetkel müüja pakutavatel üldlevinud tingimustel.“ Olukorras, kus § 89 lg 4 lisatav lause hakkaks kehtima veel universaalteenuse kehtimise hetkel, muudaks see võimatuks antud börsihinnal põhinevatele lepingutele üle viimise, kuivõrd ühepoolsest ei olekski seda võimalik teha. Teine, aga praktikas olulisem teema on see, et elektrimüüjatel ei ole sellist ressursi ega võimekust, et suure kliendibaasi korral igalt tarbijalt nõusolek saada, mis aga tähendaks seda, et näiteks antud näite korral langeksid paljud neist klientidest üldteenusele, kuna universaalteenus on näidanud, kui passiivsed võivad tarbijad olla. Lisaks on see aga paljudele tarbijatele arusaadav, et kui teda teavitatakse mingist muudatusest enne selle rakendamist ja tarbijal ei ole talle antava 30-päevase või muu piisava etteatamiseperioodi jooksul muudatuse osas pretensiooni, siis lähtutakse, et tarbija on muudatusega nõustunud ja kaupleva saab vastava muudatuse rakendada. Ilmestame siin seda ka näiteks pikaajaliste	Kokkuvõtte esitamise kohustus kehtib kõikide tarbijate puhul. Arvestatud. Seadust muudetud. Sätte eesmärk on tagada, et elektrimüüja ei viiks ühepoolsest tarbijat kehtivalt fikseeritud lepingult üle dünaamilise hinnaga lepingule. Kui fikseeritud leping lõppeb, siis saab elektrimüüja vastavalt tänasele protsessile tarbija lepingut uuendada/teha alternatiivseid pakkumisi/tarbija nõustumusel viia tarbija üle dünaamilise elektri hinnaga paketi. Arvestatud. Seadust muudetud. Sätte eesmärk on tagada, et elektrimüüja ei viiks ühepoolsest tarbijat kehtivalt fikseeritud lepingult üle dünaamilise hinnaga lepingule. Kui fikseeritud leping lõppeb, siis saab elektrimüüja vastavalt tänasele protsessile tarbija lepingut uuendada/teha alternatiivseid pakkumisi/tarbija nõustumusel viia tarbija üle dünaamilise elektri hinnaga paketi.
--	--	--

		fikseeritud hinna lepingutega, kus tarbijatega võidakse lepingu sõlmimisel kokku leppida, et lepingu tähtaja saabumisel hakatakse neile elektrit müüma börsihinna alusel, vältimaks taaskord tarbija langemist üldteenusele. Antud muudatuse korral ei oleks sisuliselt elektrimüüjatel võimalust tähtajaliste lepingute lõppemisel või toodete lõpetamisel tarbijaid börsihinnaga lepingutele (sellest eelnevalt tarbijat teavitades ja andes võimaluse mittenõustumisel leping üles öelda/mitte jätkata) ühepoolset üle viia. Samas on selge, et vähemalt kodutarbijate passiivsust arvestades ei hakka tarbijad üldjuhul edastama elektrimüüjatele igakordselt oma nõustumust, kui tarbija on kaupleja poolt pakutava muudatusega nõus. 6. Paragrahvi 93 lõike 6 punkt 18 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „18) jälgib turu olukorda ja konkurentsi taset, sealhulgas elektribörsi ja kodutarbijatele määratud hindu ning dünaamilise elektri hinnaga lepingute statistikat ja mõju tarbijate arvetele, ning avaldab vähemalt kord aastas sellekohase aruande, mis sisaldab ka soovitusi kodutarbijatele müüdava elektrienergia hinna kujunduse kohta;“ Seletuskirja kohaselt on selle eesmärk lisada seadusesse Konkurentsiameti kohustus hinnata dünaamilise elektri hinnaga lepingute statistikat ja mõju tarbija arvetele ning avaldada sellekohane info kord aastas. Olemuselt tähendab see ka seda, et elektrimüüjatel tuleb hakata Konkurentsiametit sellise teabega varustama. Esitame täna Konkurentsiametile küllaltki põhjalikult juba sellekohaseid andmeid – kas antud muudatuse raames hakatakse küsima mingeid täiendavaid andmeid ning tuleks turuosalistel siin arvestada ka mingi perioodilise täiendava administratiivse aruandluskohustusega Konkurentsiametile selliste andmete esitamiseks?	Selgitame: Täiendavat aruandluskohustust meie hinnangul ei teki. Tegelikult täna Konkurentsiamet juba hindab seda statistikat ja avaldab info elektri- ja gaasiturust aruannetes: https://www.konkurentsiamet.ee/analused-ja-uuringud/elektri-ja-gaasiturust-aruanded Viimati sisaldus statistika info 2021 aruandes (lk 39). Lisaks turuosalistele info küsimisele on info tarbija poolt valitud pakettide kohta saadaval ka andmevahetusplatvormil.
Eesti Energia AS	Terminoloogia ja definitsioonid: ➤ Teeme ettepaneku täpsustada termini "tarbimiskaja" definitsiooni. Juhime tähelepanu, et seda terminit kirjeldab Konkurentsiameti raport veidi teisiti kui seaduse eelnõus on esitatud. Meie hinnangul	Teadmiseks võetud. Selgitame: Eelnõu käsitleb vaid otsest tarbimise juhtimist. Kaudset tarbimise juhtimist saab võrguettevõtja soodustada ajapõhiste tariifidega. Ka kaudsel tarbimise juhtimisel	

		ei saa seda terminit eelnõus esitatud kujul kirjeldada, vaid tuleks eristada tegevused mis hetkel on definitsioonis koos esitatud. Selgitame, et kui tarbija muudab oma tarbimist või agregaator muudab tarbija käitumist vastavalt avaldatud elektri hinnale, siis on tegemist tarbimise kaudse juhtimisega ning see tegevus suurendab võrgukulusid ühiskonnale, kuna samas ajaperioodis peab seetõttu tegema ka reguleerimist, mille eest peavad teised tarbijad lisaks maksma läbi uue komponendi arvel, mille Elering soovib lisada. Seega tuleks tarbimiskaja definitsiooni puhul eristada eelnõus kaudset ja otsest tarbimise juhtimist. Tarbimise otsese juhtimise puhul kaubeldakse reguleeritava ja mõõdetava paindlikkusega elektriturgudel. Motiveeritud ja tasustatud saaks olla ainult otsene tarbimise juhtimine, kuna see võib teatud tingimustel aidata kaasa süsteemi toimimisele. Seevastu kaudne juhtimine tekitab süsteemis enamasti ebabilanssi ning süsteemi juhtimise kulude tõusu. EE hinnangul on tarbimiskaja eristamine kaudseks ja otseks tarbimise juhtimiseks kooskõlas EL elektri siseturu direktiiviga ja teiste asjakohaste määrustega (vt taust allpool). <u>Taust:</u> Konkurentsiameti poolt esitatud tarbimiskaja kirjeldus (vastavalt direktiivile (EL) 2019/944 mõiste „tarbimiskaja“) – <i>elektri tarbimise koormuse muutmine lõpptarbijate poolt, mis seisneb normaalse või jooksva tarbimise muutmises vastuseks turusignaalidele, sealhulgas vastuseks ajas muutuvale elektri hinnale või rahalistele stiimulitele, või vastuseks lõpptarbija kas iseseisvalt või energiavahendaja kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumisele müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 (17) artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurenemist;</i>	on elektriturule ja -süsteemile positiivne kulusid vähendav mõju.
--	--	--	--

		Eelnõu tarbimiskaja selgitus tarbimiskaja kohta – <i>elektri tarbimise koormuse juhtimine, mis seisneb tarbija iseseisvas tarbimise muutmises või agregaatori kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumises müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014, milles käsitletakse andmete esitamist ja millega rakendatakse energia hulgimüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõiked 2 ja 6 (ELT L 363, 18.12.2014, lk 121–142), artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurendamist.</i> ➤ Eelnõu p.1 „dünaamilise elektrihinnaga leping – elektrileping, mis kajastab hinnakõikumisi elektribörsil kauplemisperioodide lõikes“ – juhime tähelepanu, et termin „elektribörs“ ei ole ühetähenduslik ja võib hõlmata mitmeid erinevaid elektriga kauplemise ajahorisonte, mille korral ei ole selge, millise sisuga lepingule tegelikult viidatakse. Teeme ettepaneku, et ühemõttelisuse tagamiseks tuleks kasutada ELTS alusel välja antud määruses „Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil energia tootmiseks korraldatava vähempakkumise tingimused ja kord“ kasutatud terminit „Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turg“. ➤ Teeme ettepaneku täpsustada eelnõuga elektri tootmise ja salvestamise omavahelist seost ja erinevust. Vastasel korral tekib oht, et elektri salvestamisele kehtestatakse reeglid, mis ei sobi kokku elektri tootmise reeglitega. Lähtudes sarnaste tegevuste võrdsest kohtlemisest tuleb elektri salvestamine lugeda elektri tootmise eriliigiks. Sellest tulenevalt: 1. Elektri salvestamise mõõtereeglites tuleb arvestada, et elektri salvesti võib olla mõne muu elektri tootmise seadme osa. Järelikult	Arvestatud. Arvestatud. Täiendatud võimalusega saada topelt maksustamise vabastust ka viidatud skeemi puhul.
--	--	--	--

		on vajalik aktsepteerida ka järgnevat mõõteskeemi: 2. Peab elektri salvestamise maksustamine toimuma elektri tootmise maksustamise reeglite alusel. <u>Selgitus:</u> Elektri tootmisel toimub energia muundamine ning salvestamisel toimub energia muundamine. Elektri tootmist ja salvestamist ei ole võimalik eristada mingi objektiivse kriteeriumi alusel. Mõlemal juhul toimub sisendenergia hankimine ning elektri võrku andmine erineval ajal. Asjaolu, et elektri salvestamise puhul on nii sisend kui väljund üks ja sama energialiik, ei ole sisuline asjaolu, sest elektri salvestamisel ei toimu elektri „kõrvale panemist“, vaid toimub mehhaaniline või keemiline energia muundamise protsess, sarnaselt elektrijaamadele. Samuti ei ole see unikaalne kuna näiteks nii tuuleparkidel kui päikeseparkidel on ainus ostetav sisendenergia võrgust võetav omatarbe elekter ning need tootmisüksused annavad võrku samuti elektrit. Kehtivatest ELTS definitsioonidest tuleneb, et elektrijaama juures asuv salvesti on elektritootmisüksuse osa (vt taust allpool). Seega tuleks võrdse kohtlemise, lihtsuse ja selguse huvides sätestada eelnõus üheselt, et elektri salvestamine on elektrienergia tootmise eriliik ning ka iseseisvad elektrisalvestid on elektritootmisüksused. <u>Taust:</u>	Ettepanekust ei selgu üheselt, millist muudatust täpsemalt soovitatakse teha ja mis on selle muudatuse mõjud ning eesmärk, mistõttu ei ole ettepanekuga arvestatud. Lisaks täpsustame, et täiendamisel on määrus (EL) 2016/631, millega pannakse paika uued nõuded tootmiseseadmetele sh nõuded elektrisalvestusele (seni ei ole määrus salvestus hõlmanud).
--	--	---	---

		Elektri salvestamise ja elektri tootmise definitsioonid kehtivas ELTS-is ei ole selgelt eristatavad. ELTS §3 sätestatud definitsioonide alusel võib elektri salvestamine olla elektrijaama osa või isegi elektri tootmise eriliik, kuid võib olla ka täiesti iseseisev tegevus: <i>„8) elektrijaam – elektrienergia tootmise ühest või mitmest tootmiseseadmest koosnev talitluskogum koos selle juurde kuuluvate abiseadmete ja rajatistega;</i> <i>8¹) elektrijaama omatarve – elektrienergia, mis on tarvilik elektrijaama ja tema juurde kuuluvate vajalike seadmete kogumi, sealhulgas elektri- ja valgustusvõrgu, juhtimis-, kaitse- ja seiresüsteemide, akumulaatorseadmete, avariitoiteallikate, pumpade, ventilaatorite, transportööride, kütuse laadimise ja ettevalmistamise seadmete elektrimootorite ning elektrikütte tõrgeteta talitluseks;</i> <i>8²) elektrienergia salvestamine – elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ja seejärel taasmuundamine elektrienergiaks või kasutamine muu energiakandjana eesmärgiga lükata elektrienergia lõppkasutamine tootmise hetkest hilisemale ajale või optimeerida koormusi elektrisüsteemis salvestusperioodi vältel“.</i> Tarbimiskajas osalemise tingimused (eelnoü p.4 ja p.5): ➤ §21⁴ lõige 3 p.2 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga. Eelnõus tuleb sätestada, et tingimused peavad selgelt ja üheselt ette nägema bilansihaldurile tekkinud kulude ning saamata jäänud kasumi kohese ja täieliku hüvitamise. Ei ole õiguslikult mõeldav, et Konkurentsiamet rakendusasutusena saaks siinkohal hakata kasutama mingit kaalutusõigust, vaid juhis kuidas käituda peab asutusele olema seadusandja poolt ette antud. Kavandatav eelnõu lubaks Konkurentsiametil kehtestada tingimused, kus agregeerimise käigus bilansihaldurilt ära võetud elektrienergia eest	Selgitame: Saamata jäänud kasum ei kuulu ja ei pea kuuluma hüvitamisele, samamoodi nagu ei pea kuuluma elektrimüüjale hüvitamisele näiteks säästlikemate seadmete kasutuselevõttust tuleneva energiasäästmise tõttu müümata jäänud elekter või
--	--	--	--

		kompensatsiooni maksmist ei ole ette nähtud. Konkurentsiametil puudub kaalutusõigus selle üle, et võtta ühelt ettevõtelt ära temale kuuluv vara ning anda see teisele ettevõttele ilma, et sellega kaasneks kohene ja täielik hüvitis kõigi kulude eest ning saamata jäänud kasumi eest. Sisu poolest on ainuvõimalik lahendus sõltumatu agregaatore poolt bilansihaldurile (avatud tarnijale) tekitatud kõigi kulude ning saamata jäänud kasumi hüvitamine – elektrienergia peab kusagilt turule tulema ning selle ostab ja kulutused kannab konkreetse tarbija avatud tarnija. Agregaatore kasutab avatud tarnija poolt tarbijale ostetud elektrienergiat agregeerimisel ning saab selle eest tulu. Tekib olukord, kus agregaatore rikastub avatud tarnija kulul. Seega on vajalik avatud tarnijale hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. ➤ §21⁴ lõige 3 p.3 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga. Bilansihaldurile (avatud tarnijale) tuleb tingimusteta hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. Lisaks juhime tähelepanu, et EL elektri siseturu direktiivi kohaselt on agregeerimistegevuse mõju hindamine liikmesriikide poolt vabatahtlik. Liikmesriik ei ole kohustatud kaaluma agregeerimistegevuse sotsiaal-majanduslikku mõju ega arvestama seda sõltumatu agregeerimistegevuse soodustamisel. EE ja teised turuosalised on korduvalt juhtinud nii ministriumite kui Konkurentsiameti tähelepanu, et tarbimise juhtimise praktikad eriti nn iseseisvate agregaatorete kaasatusel on alles kujunemisejärgus ning Eestil tuleks lähtuda parimatest praktikatest kui need on turule tekkinud. Samuti on välja kujunemata muu regulatiivne raamistik	süsinikuneutraalsete energiaallikate kasutusele võtmisel müümata jäänud fossiilelekter. Mitte arvestatud. Selgitame: Ministriumile teadaolevalt on tarbimise juhtimise praktikad mitmes riigis juba välja kujunenud, samuti on mudelid järgmise päeva ja päevasisesele turule välja töötamisel Soomes ja Rootsis. Mainitud tarbimiskaja võrgueeskiri on tõepoolest väljatöötamisel, kuid täpsustame, et see võrgueeskiri keskendub reguleerimisturule ja võrguettevõtjate poolt hangitavale tarbimiskajale. Järgmise päeva ja päevasisesese turu mudelid on jäetud liikmesriikide pädevusse.
--	--	--	--

		EL tasemel, mis käsitleb tarbimise juhtimist (näiteks vastav EL võrgueeskiri on alles kujundamisel). Teeme ettepaneku kustutada käesolev punkt eelnõust. ➤ Seoses §21⁴ lõige 3 punktidega 2 ja 3 – juhime tähelepanu, et avatud tarnija poolt soetatud elektrienergia maksumus on üks kululiik teiste otseste kulude hulgas, mida agregatori tegevus võib põhjustada – näiteks eabilansikulu. Näiteks kui agregator muudab kliendi tarbimisgraafikut peale elektribörsi päev-ette hindade teada saamist, siis iga muudetud tarbimisprofiili kWh tähendab bilansihaldurile eabilansi kulu, mille agregator peab kompenseerima. See eeldab, et agregator esitab oma juhitavate tootmiste/tarbimiste kohta päev-ette graafiku. Teeme ettepaneku eelnõus sätestada iseseisvale agregatorile graafiku esitamise kohustus. <u>Taust:</u> Kehtiva turuloogika põhitalaks on bilansihalduri bilanss. Kuna tarbimise juhtimise tegelikud kulud on suuresti teadmata või suure määramatusega, siis Eesti elektriturul tekivad selle instrumendi rakendamisel bilansihalduritele täiendavad riskid. Kokkuvõtlikult on nn sõltumatu agregeerimise puhul bilansihaldusega seotud vähemalt 4 liiki probleeme mida eelnõu praegusel kujul ei adresseeri, kuid mis vähemalt osaliselt peaksid olema reguleeritud eelistatavalt seadusandja poolt: 1. Kliendi mõõteandmeid on moonutatud peale reguleerimist ja erinevad tavapärasest tarbimisprofiilist. Bilansihaldur kasutab tarbimise prognoosimisel statistilisi mõõteandmeid ja kui ta ei ole reguleerimiskogustest teadlik, siis ta teeb suurema veaga tarbimisprognoosi ning saab selle tulemusena suurema eabilansikulu.	Selgitame: Otsese tarbimise juhtimise puhul teeb agregator analoogselt elektrimüüjale elektriturule tarbimiskaja pakkumise ja päev-ette turule vastu võetud pakkumise ulatuses vastutab agregator eabilansi eest ehk kui agregator pakkus turule 20 kWh tarbimiskaja, siis tuleb sellest kogusest kinni pidada või tekib agregatori bilansihalduril eabilanss. Kaudse tarbimise juhtimise puhul peab tarbija bilansihaldur ise tarbija käitumist prognoosima. Leiame, et otsese tarbimise juhtimise edendamisega muutub kaudne tarbimise juhtimine paremini prognoositavaks, samuti väheneb bilansienergia kulu ehk eabilansi katmine muutub soodsamaks. Süsteemihaldur teostab tarbija bilansihalduri ja agregatori bilansihalduri bilansi plaanide vahel tarne. Tarbija bilansihaldur teab koguseid, mis tema tarbijatel on agregeeritud ehk tal on olemas kogu info prognooside koostamiseks.
--	--	---	--

		Ebabilansikulu omakorda tõstab aga bilansimarginaale mis lõppkokkuvõttes suurendab bilansikuluseid kõigile tarbijatele (mitte ainult nendele kes osalevad nn sõltumatus agregeerimises). Samal ajal ei ole Eestis kokku lepitud, kas nn sõltumatust agregeerimisest tulenevad kulud kuuluvad sotsialiseerimisele või mitte. EE hinnangul nõuab see seadusandja tasemel otsust. Igal juhul on vajalik need kulud bilansihaldurile kompenseerida täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. 2. Agregaator määrab praegu ise oma tegelikke reguleeritavaid koguseid ja raporteerib neid süsteemihaldurile. Samal ajal puudub Eestis ühtne metoodika agregeerimiskoguste määramiseks, koguste arvestuse üle ei ole kontrolli ega järelevalvet. Seda rolli peab täitma süsteemihaldur ning määrama tegelikult aktiveeritud kogused. See on vaja lahendada tsentraalse mudeli rakendamisel. 3. Päev-ette turu hinna kompenseerimine ei kata teatud juhtudel bilansihaldurile/müüjale reguleerimisega seotud kulusid, seda eelkõige juhul kui kliendiga on sõlmitud fikseeritud hinnaga müügileping. Sellises olukorras ei ole elektrienergia sisseostu hind bilansihalduri/elektrimüüja vaatest mitte päev-ette turuhind, vaid see hind on tuletis sõlmitud spot ja hedge tehingutest – mis võivad sõltuvalt turuolukorrast erineda päev-ette hinnast ja põhjustada bilansihaldurile/müüjale põhjendamatuid kulusid. Bilansihaldur/müüja peab seega saama hinnapakumise tegemisel arvestada, et neil võivad tekkida täiendavad kulud juhul, kui nad sõlmivad elektrimüügilepingu kliendiga kes osaleb reguleerimisturul. Seda probleemi näiteks kavandatav tsentraalne arveldusmudel ei lahenda.	Regulatsiooni täiendamise eesmärk ongi selles osas selgust luua ja agregatori tegevus selgemalt reguleerida. Hüvitise arvutamise metoodika sätestatakse määruses või tarbimiskaja tehnilistes tingimustes. Nõustume, et päev-ette turu hinna kompenseerimine ei kata teatud juhtudel bilansihaldurile reguleerimisega tekkinud kulusid, kuid rõhutame, et päev-ette turuhinna alusel hüvitise maksmine teistel juhtudel on jällegi suurem kui bilansihalduri kulutused ehk keskmiselt bilansihalduri kulud kaetakse. Võttes aluseks teiste liikmesriikide näiteid, siis bilansihalduri hüvitis on tihtilugu väiksem kui päev-ette turuhind, kuna hedge tehingud
--	--	---	---

		4. Lisaks eeltoodule tuleb arvestada ka mõju aktiveerimise välisele perioodile - kui tegemist on elektritarbimise nihutamisega, omab see mõju järgmiste kauplemisperioodide bilansikogustele. See aspekt ei ole tänaseni paraku arutuse all olnud, kuid see võimendab taas bilansihaldurite riske. ➤ §21⁴ lõige 5 p.3 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga (vt eelpool esitatud kommentaarid lõige 3 kohta). Bilansihaldurile (avatud tarnijale) tuleb igal juhul hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses ning samuti saamata jäänud kasum. Lisame, et näiteks NPS päev-ette börsihinda järgmisel päeval toimuv agregeerimine ei mõjuta ning seega ei saa taolisel tarbimise kaudsel juhtimisel tekkida ühiskondlikku sotsiaalmajanduslikku tulu, vaid tekib kulu. Kasu tekkimiseks oleks vajalik muuta börsireegleid. Teeme ettepaneku korrigeerida käesolevat punkti vastavalt meie ettepanekutele §21⁴ lõige 3 kohta, kustutades lauseosa „kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimused näevad ette käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2 ja 3 nimetatud kulude hüvitamist“. Tarbimise juhtimise ja salvestuse rakendamine võrguprobleemide lahendamisel: ➤ Seletuskiri lk.4 viimane lõik, esimene lause (tsit:) "<i>Tarbimise juhtimist ja salvestust saab rakendada ka võrguinvesteeringute edasilükkamiseks või võrgu ülekoormuse vähendamiseks.</i>" Teeme ettepaneku sätestada eelnõus, kuidas täpsemalt ja mis on detailsemad tingimused millest võrguettevõtjad peavad juhinduma, et tagada	on võimaldanud turuhinnast soodsamalt elektrit soetada. Kuna agregeerimine toimub kõrgemtael turuhindadel, siis on seda enam bilansihalduri kulud kaetud, kuna hüvitamine toimub kõrgema hinnaga. Aktiveerimise välisel perioodil tarbimise taastumisega seotud prognooside tegemiseks on bilansihalduril kõik vajalik info olemas. Teoreetiliselt suurem eabilanss on kompenseeritav soodsama bilansienergia kuluga, mis tänu tarbimiskaja potentsiaali kasutuselevõtmisega kaasneb. Selgitame: Tarbimiskaja regulatsiooni eesmärk on võimaldada tarbimiskaja analoogselt elektritootmisele pakkuda päev-ette turule ehk see mõjutab päev-ette turuhinda. Täpsemad nõuded sätestatakse määruses, tarbimiskaja tehnilistes tingimustes, paindlikud liitumised sisalduvad elektrituru disaini muutmise direktiivis ja EL tasandil
--	--	--	--

		alternatiivsete investeeringute võrdne kohtlemine. Eelnõus tuleks sätestada piirid, et võrguettevõtjad võrdleks alternatiive ühtsete kriteeriumite alusel ning välistaks hanked individuaalselt seatud tingimuste alusel millest juba algselt ilmneb, et võrguettevõtja seisukohalt tegelikkuses ei ole tarbimise juhtimine või salvestamine alternatiiv ja eelistatavalt soovitakse investeerida ikkagi kaablitesse või õhuliinidesse. Näiteks ei ole mõeldav, et akusalvesti peaks võrguettevõtja hankel konkureerima selliselt, et salvesti investeering peaks olema võrguettevõttele kasulik 4 aastaga, samas kui alternatiivsele kaabelliini investeeringule arvestatakse elueaks 40 aastat. Eelnõuga tuleks luua võrguettevõtjatele raamistik, et seletuskirjas toodud eesmärk oleks ka reaalsuses rakendatav. Samuti aitaks seniste mõtteviiside muutus luua lokaalseid jaotusvõrkude paindlikkuse turge, näiteks võrgupiirkondades kus on seoses väliste ühenduste piiratusega keeruline osaleda suure võimsusega põhivõrgu sagedusturgudel. Salvestuse vabastamine taastuenergia tasust (eelnõu p.7): ➤ §59² täiendamine lõikega 10 – juhime tähelepanu, et eelnõus pakutud sõnastuse korral vabastatakse taastuenergia tasu maksmisest vaid elektrivõrguga ühendatud salvestid, kuid otseliiniga ühendatud elektrisalvestitele säiliks taastuenergia tasu maksmise kohustus edasi. Otseliiniga ühendatud elektrisalvestite sellisel diskrimineerimisel puudub sisuline põhjendus. Teeme ettepaneku tagada elektrivõrguga ja otseliiniga ühendatud elektrisalvestite võrdse kohtlemise, täiendades eelnõud alljärgnevalt: - asendades sõnad „elektrivõrgust salvestatud“ sõnadega „elektrivõrgust või otseliinist salvestatud“; - asendades sõnad „elektrivõrku tagastatud“ sõnadega „elektrivõrku või otseliini tagastatud“;	väljatöötamisel tarbimiskaja võrgueeskiri, mis muuhulgas võrguinvesteeringute vähendamiseks hangitavale tarbimiskajale keskendub. Osaliselt arvestatud. Selgitused: a) ka praegu on taastuvelektri tasu arvestuse aluseks ainult „<u>otseliini kaudu tarbitud</u> elektrienergia“ (ELTS § 59² lg-d 5 ja 6), st salvestatud energia eest TE tasu ei küsita ja toetust ei maksta (ELTS § 58 lg 2 järgi toetuse aluseks „<u>otseliini kaudu tarbijale edastatud</u> elektrienergia kogus“). b) Kui otseliin on tootmisseadme ja salvesti vahel, siis tehniliselt ei ole mõistlik tegevus elektrienergia
--	--	--	--

		- asendades sõnad „olemasolev võrguühendus“ sõnadega „olemasolev võrguühendus või otseliin“. Võrgu arengukava koostamise kohustus (eelno p.9): ➤ §66 täiendamine lõikega 8¹ – juhime tähelepanu, et käesoleval hetkel omab Elering AS nii elektri tootmise varasid kui ka põhivõrguettevõtja varasid, mistõttu võib Elering AS vastata vertikaalselt integreeritud ettevõtja tunnustele. Kuna Elering AS-il on alla 100 000 kliendi (antud juhul tuleb silmas pidada elektrienergia edastamise tegevusvaldkonda, mitte näiteks maaomanikke kellele Elering AS maksab talumistasu vms muid kliendisuhteid), siis eelnõus esitatud sõnastuse korral ei peaks Elering koostama võrgu arengukava. See oleks aga vastuolus nii EL vastava regulatsiooni mõttega kui ka kehtiva ELTS-ga. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku asendada termin „võrguettevõtja“ terminiga „jaotusvõrguettevõtja“. Tugiteenuste hankimine (eelno p.13): ➤ §66³ lõige 3, teine lause – oluline on, et eelnõus esitatud põhimõtted kohalduksid ühtemoodi kõigi võrguettevõtjate suhtes, sealhulgas põhivõrguettevõtja suhtes. Teeme ettepaneku eelnõud vastavalt täpsustada või kinnitada üle (näiteks seletuskirjas), et eelnõus esitatud säte kehtib ühetaoliselt kõigi võrguettevõtjate, s.h põhivõrguettevõtja suhtes. Võrgutasud (eelno p.16): ➤ §71 lg 1 uus p.7 – antud punkti tuleks täiendada põhimõttega, et täiendava mõõtepunkti tasu lisandumine võrgutasudesse ning edastustasu vabastus elektrisalvestitele peavad Konkurentsiameti poolt kooskõlastamisel olema käsitletud eraldiseisvalt (s.t et võrguettevõtja ei saaks ühe tasuliigi kadumist hakata kompenseerima või tasaarveldama teise tasu lisandumise kaudu). Tarbijalepingud (eelno p.24):	„tagastamine“ tootmisestadesse. Elektrienergiat saab tagastada ikkagi eelkõige võrku. Arvestatud. Sätted kohalduvad ka põhivõrguettevõtjale, seadus ei vaja selles osas täpsustust. Arvestatud. Punkt eelnõust eemaldatud.
--	--	--	--

		➤ §89 lõike 4 täiendamine – juhime tähelepanu, et §89 lõikes 4 on loetletud tingimused, mis tuleb täita tarbijale igasuguse lepingu muudatuse ettepaneku esitamise korral. Kui lõikele lisada eelnõus pakutud sõnastus, siis tuleneks lõike uuest sõnastusest, et vaid dunaamilise hinnaga lepingule üleviimise ettepaneku korral on vaja saada tarbija nõusolek, kuid ülejäänud lepingu muudatuste korral ei ole tarbija nõusolek enam vajalik. Segaduse vältimiseks teeme ettepaneku lisada eelnõus kavandatud lause seadusesse eraldi lõikena (6). Päritolutunnistused taastuvelektri salvestusele: ➤ Teeme ettepaneku täiendada eelnõud taastuvelektri tootmiseseadmega samas asukohas asuvas salvestis enne võrku andmist salvestatud elektrile taastuvelektri päritolutunnistuste andmise võimaluse ja tingimustega. 20.11.2023. a. vastu võetud EL taastuenergia direktiivi muudatused sisaldavad järgmist definitsiooni (44d): „<i>samas asukohas paiknev energiasalvesti</i>“. See kontseptsioon tuleb ELTS-i eelnõusse üle võtta, et täpsustada taastuvelektri päritolutunnistuste andmist olukorras kus toodetud taastuvelektrit koheselt elektrivõrku ei anta, vaid salvestatakse tootmiseseadmega samas asukohas paiknevas salvestis. Sellisel juhul tuleks päritolutunnistus anda toodetud ning seejärel samas asukohas paiknevas energiasalvestises salvestatud taastuvelektrile võrku andmise aja ja koguse alusel. Ilma sellise täienduseta võib tekkida õiguslik selgusetus, kas näiteks päikesest elektri tootmise seadmetega toodetud elektrienergiale saab anda taastuvelektri päritolutunnistusi, kui tootmiseseade annab salvestatud elektrit võrku öisel ajal. Samuti tuleks seejuures sätestada, et taastuvelektri tootmise päritolutunnistust ei anta samas asukohas võrgust võetud ja	Arvestatud. Mitte arvestatud. Eelnõuga ei käsitleta taastuvelektri päritolutunnistusi.
--	--	---	--

		salvestatud ning uuesti võrku tagasi antud elektrile. Selleks vajalik koguste mõõtmine ja arvutamine on võrguettevõtja vastutusel. <u>Seletuskiri</u> ➤ Seletuskirja tekst tuleks läbivalt üle vaadata, et viia see vastavusse meie poolt eelnõule esitatud ettepanekutega. Oleme valmis pakkuma täiendavaid selgitusi, kui see on vajalik. Rõhutame, et läbivalt väärad on seletuskirjas esitatud väited ja näited, nagu mõjutaks tarbimise juhtimine Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektrihindu (nt lk. 3, 4, 7) ning selle pinnal seletuskirjas esitatud arvamused nagu oleks selle pinnal võimalik teha mingeid järeldusi agregeerimistegevuse sotsiaalmajandusliku kasu või kahju üle. EE on korduvalt välja toonud nii siinkohal kui varasemalt, et NPS päev-ette turu elektrihinda ei mõjuta selle turu hinnasignaali alusel toimuv hilisem tarbimise kaudne juhtimine, olgu tarbija initsiatiivil või agregeerimistegevuse kaudu. Vastupidi, see tekitab süsteemis ebabilanssi ja suurendab reguleerimiskulusid. Seega antud turu kontekstis ei saa tekkida mingit ühiskondlikku kasu odavama päev-ette turuhinna näol. Selleks, et mingi kasu saaks tekkida (nt odavam elektrienergia hind päev-ette turul võrreldes mingi baasstsenaariumiga), on vajalik muuta NPS elektribörsi toimimise reegleid. NPS elektribörsi reeglite muutmist aga käesolev eelnõu ei käsitle. Teeme ettepaneku esitada eelnõu seletuskirjas konkreetne ja NPS turukorraldajaga kokkulepitud kava, millised on kavandatavad muudatused börsireeglites ja mis on nende reeglite muudatuste läbiviimise ajakava, mis võimaldaksid tarbimise juhtimisel mõjutada elektrienergia hindu päev-ette turul Eesti hinnapiirkonnas. Juhul, kui neid muudatusi ega vastavat ajakava ei ole turukorraldajaga kokku lepitud, tuleb	Teadmiseks võetud.
--	--	--	---------------------------

		seletuskirjast kustutada kõik väited ja näited selle kohta, nagu mõjutaks tarbimise juhtimine Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektri hindu. ➤ Viitamine – teeme ettepaneku seletuskirja läbivalt täiendada viidetega algallikatele (nt EL õigusaktide puhul konkreetsetele sätetele). ➤ Seletuskiri lk. 8 (viide eelnõu punktile 6) – juhime tähelepanu, et määratud tarnete käsitus on piisavalt oluline sätestamiseks seda eelnõus, mitte ainult seletuskirjas (määratud tarneid käsitletakse agregeerimise suhtes erinevalt, kui avatud tarneid). ➤ Eelnõus esitatud muudatuste mõjude hinnang: - Seletuskirjas lk.12 esitatud väide „<i>eelnõu rakendamisega ei kaasne olulisi riske</i>“ – selle väitega ei saa nõustuda. Eelnõu rakendamisega on seotud äärmiselt olulised riskid bilansihalduritele (avatud tarnijatele) ja tarbijatele nagu oleme eelpool kirjeldanud. Nende riskide realiseerumise tõenäosuse vähendamiseks on oluline, et turukorraldus järgiks õiglast turuolukorda kus iga turuosaline vastutab oma tegude, realiseerunud riskide ja teistele osapooltele põhjustatud kahjude eest. - Seletuskirjas lk.13 esitatud väide „<i>tarbimise vähendamine toob alla elektri börsihindu</i>“ – arvestades, et väide on esitatud tarbimise juhtimise kontekstis päev-ette turul, ei saa selle väitega nõustuda. NPS päev-ette turul kujunevat elektrienergia hinda ei tee odavamaks tarbimise vähendamine tarbimispäeval (vt lisaks eespool).	
--	--	--	--

		22.10.2024: 1. Eelnõu §1 p.2, p. 9), p. 29): Muudatused on vajalikud bilansiperioodi netomõõtmise täielikuks ja korrektseks juurutamiseks Eelnõu §1 punktides 2, 9, 29 on sätestatud mõõtepunktis <u>tarbimisandmete</u> netomõõtmise bilansiperioodide kaupa ning selle alusel <u>tarbijale</u> arve esitamine. <u>Kommentaariid:</u> 1. Eelnõu punkt 29 võimaldab netomõõtmist kasutada vaid tarbijatel. Kuna ELTS §58³ laiendab tarbija mõiste ka taastuvatest energiakandjatest ise elektrit kasutavatele elektri tootjatele, siis <u>eelnõu praegune sõnastus välistab netomõõtmise kasutamise vaid mitte-taastuvenergiast elektri tootmise korral.</u> 2. Eelnõu punktis 29 täiendatakse elektri müüki reguleerivat ELTS §75¹, kuid sätte sisu ei puuduta otseselt arvet, vaid reguleerib võrguettevõtja poolt teostatavat mõõtmist. Seetõttu ei asu netomõõtmist sätestav regulatsioon õiges kohas, <u>vastav reegel peaks asuma ELTS §67, mis reguleerib mõõtmist.</u> 3. Puudub vajadus sätestada punktiga 29 elektri müüjale eraldi kohustus esitada tarbijale arve netomõõdetud elektrienergia koguse eest, sest ELTS §67 lõige 5 juba reguleerib võrguettevõtja kohustust teavitada elektri müüjat mõõtmise tulemustest ning §75¹ lõike 1 alusel on juba sätestatud, et müüja esitab tarbijale tarbitud elektrienergia eest arve. 4. Eelnõust ei tulene, kuidas kavandatud moel piiratud ulatuses netomõõtmist saab rakendada, <u>kui lisaks tarbimisele on mõõtepunktis ka elektrienergia tootmine osaliselt muust kui taastuvatest energiaallikatest</u> (sest netomõõtmist võib kasutada vaid taastuvates energiaallikastest toodetud elektrile).	
--	--	---	--

		5. Eelnõu punktis 9 esitatud sõnastus välistab netomõõtmise, kui tarbija annab elektrit võrku, sest sätestab võrguettevõtjale kohustuse esitada vaid netomõõdetud <u>tarbimisandmeid</u>. Kui tarbija on mingil kauplemisperioodil andnud elektrit võrku rohkem kui ta on elektrit võrgust võtnud, siis sellel kauplemisperioodil tarbijal tarbimisandmeid ei ole, kuid on tootmisandmed. Eelnõu sõnastusest tuleneb, et <u>võrku antud elektriga kauplemisperioodi kohta netomõõdetud mõõtmisandmeid ei või esitada</u>. Nimelt ELTS §12 ja ELTS §58³ koosmõjus hõlmab tarbija mõiste ka kõiki taastuvelektrit tootvaid isikuid, kellel on Eestis vähemalt üks tarbimiskoht, kus elektrit tarbitakse või salvestatakse. Kehtiv ELTS §58³ lõike 2 punkt 3 sätestab, et kõik taastuvatest energiaallikatest elektri tootjad, kes tarbivad või salvestavad oma toodetud elektrienergiat, „säilitavad oma õigused ja kohustused tarbijana“. Kuid eelnõu punktides 9 ja 29 sätestatud netomõõtmise viis diskrimineerib ELTS §58³ lõikega 1 sätestatud oma tarbeks toodetud taastuvelektrienergia tarbija õigusi, sest ei võimalda võrku antud elektri netomõõtmist nendel kauplemisperioodidel, kui elektrit anti võrku rohkem kui tarbiti. 6. Eelnenvalt loetletud probleemid on kõrvaldatavad vaid siis, kui bilansiperioodi netomõõtmine on tagatud <u>kõigile turuosalistele</u>. 7. Suuremate elektritarbijate tarbimiskohas on sageli mitu mõõtepunkti, mistõttu <u>netomõõtmine igas mõõtepunktis ei taga elektri suurtarbijate jaoks vajalikku netomõõtmist</u>. Eesti majanduskasvu toetamiseks oleks vaja, et netomõõtmine ei piirduks elektri väiketarbimisega. Elektri suurtarbijatele vajalik bilansiperioodi netomõõtmine tuleb <u>tagada tarbimiskohas (pingetasemete kaupa)</u>. <u>Ettepanekud:</u>	
--	--	--	--

		1. Asendada punktis 9 sõna „tarbimisandmed“ sõnaga „mõõteandmed“. 2. Asendada punktis 29 ELTS §75¹ täiendamine ELTS §67 täiendamisega alljärgnevalt: ELTS 67 lõike 5 esimeses lauses asendatakse sõna „mõõtmise“ sõnadega „bilansiperioodide netomõõtmise“. 3. Punktis 2 lisada sõna „mõõtepunkti“ järel sõnad „või tarbimiskohas ühel pingetasemel asuvaid mõõtepunkte“. 2. Eelnõu §1 p. 6, p. 33: Eelnõuga tekivad Direktiivist oluliselt erinevad elektri tarnija vahetamist reguleerivad eeskirjad Eelnõuga soovitakse üle võtta direktiivis 2019/944 sätestatud elektrimüüja vahetamist täpsustav regulatsioon. <u>Kommentaariid:</u> 1. Ülevõetavas direktiivis on vahetustasu defineeritud teisiti kui eelnõus. Direktiivi definitsioon: „<i>vahetustasu</i>“– <i>tasu või trahv, mille tarnija, agregeerimisega tegelev turuosaline või võrguettevõtja otse või kaudselt määrab tarbijale tarnija või agregeerimisega tegeleva turuosalise vahetamise eest, sealhulgas lepingu lõpetamise tasud;</i> <u>Direktiivis on vahetustasu seotud tarnija vahetamisega ning sellega seotud lepingu lõpetamisega, kuid ELTS muudatuste §1 punktis 6 esitatud vahetustasu definitsioon ei ole üleüldse seotud tarnija vahetusega ning lepingu lõpetamine on esitatud laiemalt kui tarnija vahetamisega seotud lepingu lõpetamine, hõlmates ka igasugust olemasoleva tarnijaga sõlmitud lepingu muutmist.</u> Seetõttu ei ole ELTS-s endiselt reguleeritud tarnija vahetamisega seotud tasusid. Lepingu muutmisele on kehtestatud piirangud, mille seadmist direktiiv ette ei näe.	Arvestatud. Arvestatud. Arvestatud. Arvestatud. Muudetud eelnõus sõnastust täpsemaks ja viidud vastavusse direktiivi sõnastusega.
--	--	--	---

	Igasugusele lepingu lõpetamisele on kehtestatud piirangud, mille seadmist direktiiv ette ei näe. 2. Punktis 33 muudetakse §87 lõiget 3, asendades sõna „tasu“ sõnaga „vahetustasu“. Kuid ELTS §87 lõige 3 <u>ei reguleeri lepingute lõpetamist</u>, vaid <u>ainult lepingute sõlmimist</u>. Seaduse kavandatud moel muutmisel tekib olukord, kus praegu ELTS §87 lõige 3 keelab kodutarbijalt ja alla 50 töötajaga äritarbijalt elektrilepingu sõlmimisel tasu küsida, kuid peale kavandatud muudatust <u>võib küsida lepingu sõlmimise tasu</u>, kuid ei või küsida tasu lepingu muutmise ja lõpetamise eest. <u>Ettepanekud:</u> 1. Punktis 6 sõnastada vahetustasu mõiste nii nagu on sätestatud direktiivis 2019/944; 2. Loobuda punktis 33 kavandatud muudatusest. 3. Lisada ELTS §88 lõppu uus lõige tarnija vahetamisega seotud tasude võtmise keelu kohta, sest ELTS §88 lõikes 5 ja 6 reguleeritakse lepingu lõpetamisega seotud tasude võtmist. 3. Eelnõu §1 p. 40: Agregeerimist on eksitavalt nimetatud eraldiseisvaks turuks Eelnõu punktis 40 pannakse Konkurentsiametile ülesanne jälgida tarbimiskajas osalemise ja agregeerimise mahtusid ja turu käivitumist. <u>Kommentaar:</u> 1. Seletuskirja lk 9 on selgitatud, et tarbimiskaja tähendab otsest tarbimise juhtimist, mille käigus kaubeldakse reguleeritava ja mõõdetava paindlikkusega. 2. Eelnõu §1 punkti 8 alusel on sätestatud eesmärk võimaldada agregeerimise osalemine kolmel elektriturul (järgmise päeva elektriturg, päevasisene elektriturg, tasakaalustamise turg) ning	Osaliselt arvestatud. Selgitame: Oleme täpsustanud eelnõu sõnastust. Rõhutame, et muudatuste vajadus tuleneb direktiivi ülevõtmisest, seega neid ära jätta ei saa.
--	---	---

		võrguettevõtjal hankida koormuste juhtimiseks tarbimiskaja agregeerimist. 3. <u>Kehtivast ELTS-st, Eelnõust ja seletuskirjast tuleneb, et agregeerimine ei ole iseseisev turg, vaid erinevad tegevused, mida võivad teha agregaatid, elektrimüüjad ja bilansihaldurid.</u> 4. Eelnevaga seoses ei ole võimalik eelnõust aru saada, <u>millise turu käivitumist Konkurentsiamet peab jälgima.</u> <u>Ettepanek:</u> Täpsustada eelnõus, millise seletuskirjas viidatud turu käivitumist Konkurentsiamet peab jälgima. Alternatiivselt, jätta eelnõu §1 p. 40 välja sõnad „ja turu käivitumist“, sest ülejäänud eelnõuga lisatav tekst kirjeldab piisavalt vajaliku järelevalve ulatust.	Arvestatud.
	Elektrilevi OÜ	Kliimaministeerium on ette valmistanud elektrituruseaduse (ELTS) muutmise ja sellega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on võtta üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/944 tehtud muudatused ja kõrvaldada puudused, milles Eesti nõustub Euroopa Komisjoni põhjendatud arvamusega rikkumismenetluses nr (2021)0033. Alljärgnevalt esitab Elektrilevi omapoolsed kommentaarid ja ettepanekud edastatud eelnõu osas. Direktiivi artikli 15 punkti 5 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et energiasalvestusüksust omavate aktiivsete tarbijate suhtes ei kohaldata topelttasusid, sealhulgas võrgutasusid, nende valdusesse jääva salvestatud elektrienergia eest ja võrguettevõtjatele paindlikkusteenuste osutamisel. Esmalt selgitab Elektrilevi, et ei nõua turuosalistelt, sh aktiivsetelt tarbijatelt võrguteenuse kasutamise eest topelttasusid. Elektrilevi ei rakenda edastamistasu võrku antavatelt elektrienergia kogustele. Samuti ei rakendata võrku antavatele elektrienergia kogustele muid tasusid ja makse, sh elektriaktsiisi ja taastuvenergia tasu.	Teadmiseks võetud.

	Isegi, kui lugeda nn topelttasustamiseks salvestatud elektrienergia suhtes edastamistasu, elektriaktsiisi ja taastuenergia tasu rakendamist selle salvestamisel ja selle tarbimisel lõpptarbija poolt, siis tuleb direktiivi järgi nn topelttasustamise keeldu rakendada a) aktiivsete tarbijate suhtes, kui salvestatud elektrienergia jääb nende valdusesse; b) aktiivsete tarbijate poolt võrguettevõtjatele paindlikkusteenuste osutamisel. Erinevalt direktiivis viidatud aktiivsetest tarbijatest, laiendatakse eelnõuga direktiivi regulatsiooni kõikidele energiasalvestusüksustele. Samuti ei eristata eelnõuga energiasalvestusüksuste kasutamise otstarvet ehk tasu- ja maksuvabastusi rakendatakse kõigile energiasalvestusüksustele, mitte ainult nende energiasalvestusüksuste suhtes, mida kasutatakse võrguettevõtjale paindlikkusteenuse osutamiseks. Elektrienergia võrgust salvestamine ja võrku tagastamine ei pruugi alati olla toimunud paindlikkusteenuse osutamise eesmärgil. Seega leiab Elektrilevi (teadmata Euroopa Komisjoni täpseid etteheiteid), et eelnõuga laiendatakse oluliselt turuosaliste grupe ning olukordi, mille suhtes nõ topelttasustamise keeldu rakendatakse. Kuivõrd eelnõuga ei kaotata nn topelttasustamist, vaid luuakse tasu- ja maksuvabastused ühele turuosaliste grupele, palub Elektrilevi hinnata, kas selline regulatsioon võib kvalifitseeruda riigiabi. Võrgutasusid, elektriaktsiisi ja taastuenergia tasu rakendatakse ülekantavatele kogustele ning võrguteenuse kasutamine tasu- ja maksuvabastustega loob energiasalvestusüksustele teiste turuosaliste ees eelise. Kui on siiski tahe energiasalvestusüksustele eelnõus sätestatud eeliseid luua, siis palub Elektrilevi arvesse võtta järgnevad selgitused ja ettepanekud. I. Kuivõrd eelnõu näeb ette edastamistasust, taastuenergiatasust ning elektriaktsiisist vabastuse üksnes elektrivõrgust salvestatud ja elektrivõrku tagastatud elektrienergia kogustelt, siis saab võrguettevõtja vastavaid	Mittearvestatud. Selgitame:
--	---	--

		vabastusi rakendada mõõtepunktides, millega on ühendatud üksnes energiasalvestusüksus. Juhul, kui mõõtepunktiga on ühendatud ka tootmiseseadmeid, ei ole võimalik eristada elektrivõrku tagastatud salvestatud elektrienergia koguseid tootmismooduli toodetud elektrienergia kogustest. Samuti ei ole võrguettevõtjal sellisel juhul võimalik tasu- ja maksuvabastuse rakendamise arvestusest välja jätta salvesti ning tootmismoodulil omatarbe koguseid, millelt tuleb kehtiva regulatsiooni kohaselt vastavaid tasusid ja makse tasuda. Sellest tulenevalt on Elektrilevi seisukohal, et regulatsiooni on võimalik rakendada üksnes mõõtepunktide osas, millega on ühendatud ainult energiasalvestusüksus. Sellega seondult teeb Elektrilevi ettepaneku täiendada eelnõud alljärgnevalt. 1) paragrahvi 67 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses: (1¹) Võrguettevõtja rajab turuosalise taotluse alusel salvestusperioodi jooksul elektrivõrgust salvestatud ja elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse kindlaksmääramiseks liitumispunkti eraldi mõõtepunkti. Mõõtepunktiga ei ole lubatud ühendada tootmiseseadmeid. Võrguettevõtjal on õigus nõuda turuosaliselt andmeid energiasalvestusüksuse kohta ning turuosalise elektripaigaldise ümberehitamist turuosalise kulul ja mahus, mis on vajalik salvestatud elektrienergia koguste mõõtmiseks. Turuosaline hüvitab täiendava mõõtepunkti rajamisega kaasnevad tegelikud kulud ja tasub mõõtepunkti kasutamise eest vastavalt võrguettevõtja hinnakirjale. Mõõtepunkti kasutamise tingimustes ja mõõteandmete käitlemises lepatakse kokku liitumispunkti suhtes sõlmitud võrgulepingus. Võrguettevõtjal on õigus nõuda mõõtepunkti eesmärgipärase kasutamise tõendamist. 2) Paragrahvi 67 täiendatakse lõikega 1² järgmises sõnastuses: (1²) Võrguettevõtja rajab käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud täiendava mõõtepunkti liitumispunkti, millega on ühendatud energiasalvestusüksus maksimumvõimsusega alates 500 kW. Seletuskiri:	Skeem, kuna mõõtepunkti taga asub nii salvestus kui tootmine, siis ei ole eristatavad salvestuse kaod ja elektrienergia omatarve. Sellise skeemi puhul, kui salvestuse kaod ja elektrienergia omatarve kaetakse lokaalse tootmisega, saab salvestusüksusega tootmiseseade omatoodanguga kaod kattes edastustasu ja taastuenergia rahastamise kulu vabastust nendelt kadudelt. Erisus on vajalik, et elektrisüsteemi toetamiseks efektiivseim salvestuse skeem oleks eelistatud. Arvestatud osaliselt. Eelnõusse on lisatud piirmäär 20 kW, mis välistab väiksemad elektriautode laadijad topeltmaksustamise
--	--	--	---

	Võrguettevõtja rajab täiendava mõõtepunkti alates B-tüüpi tootismoodulitele, s.o võimsuspiirangust alates 500 kW, mille puhul on nõutav sideühenduse teostamine tootismooduli (sh salvesti) ja võrguettevõtja juhtimiskeskuse vahel. Kuivõrd võrguettevõtjal puudub ülevaade tarbija elektripaigaldisest, siis on sideühenduse kaudu võimalik tuvastada mõõtepunkti mitte-eesmärgipärast kasutamist. Samuti annaks võimsuse piiri sätestamine võrguettevõtjale võimaluse regulatsiooni järkjärgult rakendada ning omandada piisav kogemus tüüpiliste probleemide identifitseerimiseks ja lahendamiseks ning manipulatsioonide tuvastamiseks. 3) Paragrahvi 71 täiendatakse lõikega 10¹ järgmises sõnastuses: (10¹) Salvestusperioodi vältel elektrivõrgust salvestatud ja mõõtepunkti läbinud elektrienergia eest samal perioodil elektrivõrku tagastatud ja mõõtepunkti läbinud elektrienergia koguse ulatuses ei võeta käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 4 kohast edastamistasu, kui energiasalvestusüksusele on paragrahvi 67 lõike 11 kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt või olemasolev võrguühendus on kasutusel üksnes alates 500 kW maksimumvõimsusega energiasalvestusüksuse tarbeks. Käesoleva lõike kohane salvestatud elektrienergia arvestus toimub mõõtepunkti põhiselt ainult salvestatud elektrienergia mõõtmiseks rajatud mõõtepunktis. Kui ühes liitumispunktis asub paralleelselt ühendatuna mitu mõõtepunkti, loetakse igat mõõtepunkti läbivat elektrienergia kogust ühtlasi ka elektrivõrku läbivaks. Kui turuosaline soovib tarbimiskohas kasutusele võtta tema toodetud ja salvestatud elektrienergiat, peab turuosaline selle tarbima nimetatud mõõtepunkte läbimata. Seletuskiri: Selleks, et võimaldada elektrivõrgust salvestatud ja elektrivõrku tagastatud koguse arvestust, tuleb tagada, et 1) salvestisse on võimalik energiat talletada üksnes elektrivõrgust ning 2) elektrivõrku tagastatav energia pärineb üksnes salvestist (s.o ei pärine tootmiseadmetest). Seetõttu juhul, kui ühes liitumispunktis asetseb paralleelselt ühendatuna mitu arvestit,	vabastusest ja muudab võrguettevõtjale arvestuse teostamise lihtsamaks.
--	--	--

	millest ühe abil arvestatakse tasu- ja maksuvabastust, tuleb käsitleda neid arvesteid läbivat elektrienergia kogust ühtlasi ka võrku läbivaks. Kui mõõtepunkti läbivat energiat mitte käsitleda ka võrku läbivana, st kliendi paigaldise ühest osast teise ossa läbi kahe arvesti suunduvat elektrienergiat käsitleda kliendi paigaldise-siseseks energiavooks, tuleb selle energiavoo suurus eraldi kindlaks määrata, mis käesoleva seadmepargi ning lähikümnendi seadmepargi puhul ei ole teostatav (vajalik oleks teostada reaalajalisi mõõtmisi ja tehteid). Vajab täpsustamist, et võimsuspiirang kohaldub ka juhul, kui liitumispunktis on kasutusel üksnes energiasalvestusüksus. Alates 500 kW maksimumvõimsusega energiasalvestusüksustel on sideühendus võrguettevõtja juhtimiskeskusega, mis mh aitab tuvastada võimalikke manipulatsioone. 4) paragrahvi 59² täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses: (10) Salvestusperioodi vältel elektrivõrgust salvestatud elektrienergiale samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses käesoleva seaduse §-des 59 ja 59⁴ nimetatud toetuste rahastamise kulu ei rakendu juhul, kui energiasalvestusüksusele on paragrahvi 67 lõike 1¹ kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt või olemasolev võrguühendus on kasutusel üksnes alates 500 kW maksimumvõimsusega energiasalvestusüksuse poolt. Käesoleva lõike kohane salvestatud elektrienergia arvestus toimub mõõtepunkti põhiselt ainult salvestatud elektrienergia mõõtmiseks rajatud mõõtepunktis. Kui ühes liitumispunktis asub paralleelselt ühendatuna mitu mõõtepunkti, loetakse igat mõõtepunkti läbivat elektrienergia kogust ühtlasi ka elektrivõrku läbivaks. Kui turuosaline soovib tarbimiskohas kasutusele võtta tema toodetud ja salvestatud elektrienergiat, peab turuosaline selle tarbima nimetatud mõõtepunkte läbimata. Seletuskiri: Täpsustus on vajalik eelnevas punktis kirjeldatud põhjustel. 5) Paragrahvi § 71 täiendatakse lõikega 10² järgmises sõnastuses:	Arvestatud. Lisatud põhimõtte eelnõusse.
--	---	---

	(102) Võrguettevõtjal on õigus rakendada paragrahvi 67 lõike 1¹ kohase mõõtepunkti kasutamise tingimuste rikkumise korral salvestatud elektrienergia koguste suhtes edastamistasu, toetuste rahastamise kulu ja elektriaktsiisi vastavalt võrgust tarbitud elektrienergia kogustele kuni mõõtepunkti eesmärgipärase kasutamise tõendamiseni ja tagasiulatuvalt kuni 12 kuu ulatuses rikkumise tuvastamisest. Seletuskiri: Kui võrguettevõtjale on saanud teatavaks, et turuosaline ei kasuta mõõtepunkti eesmärgipäraselt, st mõõtepunkti ei läbi üksnes elektrivõrgust salvestatud ja elektrivõrku tagastatud elektrienergia kogused, rakendab võrguettevõtja salvestatud elektrienergia koguste suhtes edastamistasu, toetuste rahastamise kulu ja elektriaktsiisi vastavalt võrgust tarbitud elektrienergia kogustele. Samaselt elektrienergia ebaseadusliku kasutamise regulatsioonile oleks võrguettevõtjal ka sellisel juhul õigus rakendada edastamistasu, taastuvenergiatasu ja elektriaktsiisi tagasiulatuvalt kuni 12 kuu ulatuses rikkumise tuvastamisest. 6) Käesoleva seaduse § 1 punktid 7, 14 ja 17 (ja Elektrilevi täiendavad ettepanekud) ja § 2 jõustuvad 2026. aasta 1. jaanuaril. Seletuskiri: Täiendava mõõtepunkti loomine ja haldamine nõuab võrguettevõtja süsteemide arendamist, millega võrguettevõtja saab alustada pärast lõpliku regulatsiooni selgumist (kui on selgunud arenduste sisu ja maht). Regulatsiooni rakendamiseks on Elektrilevil vajalik teha ajamahukaid ning kulukaid arendusi lepinguhaldus- ja arveldussüsteemis, mõõtesüsteemides (tehnilised nõuded ja mõõtelahendus) ning muuta võrgulepingu tüüptingimusi, kujundada eraldi täiendav võrgutasu ja kooskõlastada need Konkurentsiametiga. Hetke parimale teadmisele tuginedes võtab vajalike süsteemiarenduste tegemine 6-12 kuud regulatsiooni jõustumisest. Küll aga on Elektrilevi arendusressursid mitmete oluliste projektide, mh AVP vahetuse ja 15-min mõõtmise juurutamisega täielikult hõivatud vähemalt kuni käesoleva aasta	Mitte arvestatud. Seoses sünkroniseerimisega on oluline sätete võimalikult kire jõustumine. Kuna skeemid ja arvestus on eelnõuga hoitud lihtsad, siis ei vaja võrguettevõtja infosüsteemid suuri muudatusi ja arvestust saab teostada olemasolevate andmete põhjal.
--	--	--

	lõpuni. Sellest tulenevalt ei ole Elektrilevil võimalik tasu- ja maksuvabastusi rakendada enne 01.01.2026. II. Juhul, kui võrguettevõtjal on kohustus rakendada tasu- ja maksuvabastusi ka mõõtepunktides, millega on lisaks energiasalvestusüksusele ühendatud ka tootmismoodul, tuleb eelnõuga reguleerida, et võrguettevõtja rakendab edastamistasu, taastuenergiatasu ja elektriaktsiisi vabastusi ka energiasalvestusüksuse ning tootmismooduli omatarbe kogustele ning võrguettevõtjal ei ole kohustust nendelt kogustelt elektriaktsiisi deklareerida ega tasuda. Vajadusel tuleb sellisel juhul elektriaktsiisi maksukohustus määratleda turuosalisele, kes salvestusüksust kasutab. Sellisel juhul rajab võrguettevõtja täiendava mõõtepunkti vastavalt võrguettevõtja tüüplahendusele ning võrguettevõtja õigus rakendada tüüplahendusi tuleks sätestada § 67 lõikesse 1¹. Kuivõrd tasu- ja maksuvabastuste saamise eesmärgil võib tekkida mõõtepunkti mitte-eesmärgipärase kasutamise olukordi, mida võrguettevõtjal on keeruline tuvastada, palub Elektrilevi ministeeriumil määrata asutus (nt TTJA), kellel on õigus teostada kliendi elektripaigaldise kontrolli, veendumaks, et mõõtepunkti kasutatakse seaduses sätestatud eesmärgil ning kellel oleks pädevus rikkumiste korral rakendada sanktsioone. Kokkuvõtvalt leiab Elektrilevi, et kavandatavad muudatused vajavad veel täiendamist ning turuosalistega täiendavat konsulteerimist. Elektrilevi ei toeta netomõõtmise kasutuselevõttu, kuivõrd saldeeritud mõõteandmed ei anna tegelikku ülevaadet võrgust tarbitud ja võrku antud elektrienergia kogustest ja tekitab ühiskonnale lisakulu läbi selle, et võrguettevõtja peab hakkama võrgu läbilaskevõimet asjatult suuremaks ehitama. Võrguettevõtja arendab võrku ning monitoorib võrguressursi kasutust lähtuvalt tegelikest võrguteenuse kasutamise andmetest ja vajadustest. Võrku antud ja võrgust tarbitud elektrienergia koguste saldeerimine moonutab ülevaadet tegelikult tarbitud elektrienergia koguste üle. Ka ei	Teadmiseks võetud. Selgitame: saldeeritud mõõteandmed leiavad kasutust arveldamisel ja bilansi selgitamisel. Võrguettevõtja saab jätkuvalt edasi toimetada kahesuunaliste mõõteandmetega.
--	--	--

		anna saldeeritud mõõteandmete alusel esitatud arved turuosalistele endile ülevaadet tegelikkuses tarbitud ja võrku antud elektrienergia koguste kohta. Selline moonutus ja tarbitud elektrienergia koguste kohta ülevaate puudumine pärsib ka tarbijate elektrienergia kasutamise juhtimist ja tarbimise vähendamist. Tekib olukord, kus tarbijatel puudub motivatsioon enda paigaldises faaside tasakaalu tagada, mis lõppeb sellega, et jaotusvõrgus võib üks faas üle koormuda. Võrguettevõtja peab aga tagama, et üheski faasis ülekoormust ei teki, mis tähendab, et tuleb tervikuna ehitada mitte optimaalne süsteem. See tähendab kõigile tarbijatele suuremat kulu. Eelnõuga soovitakse ette näha, et võrguettevõtja arveldab turuosalistega teatud võrgutasu komponentide osas saldeeritud mõõteandmete alusel. Kuivõrd netomõõtmise kõrval jääks võrguettevõtjale endiselt kohustus mõõta ka võrku antud ja võrgust tarbitud elektrienergia koguseid, siis toob netomõõtmise kasutuselevõtt kaasa paralleelsete mõõteandmete haldamise. Võrguettevõtja mõõteandmete haldamise süsteemis ei ole lisanduva keerukusega arvestatud. Mõõteandmete haldamise süsteem on üle viidud käitlema mõõteandmeid 15-min intervalliga. Võib eeldada, et saldeerimine on mõeldud toimuma ühetunnise kauplemisperioodi põhisel. Elektrilevil ning tõenäoliselt ka teistel jaotusvõrguettevõtjatel puudub võimekus konverteerida veerandtunnised mõõteandmed tunnipõhisteks saldeeritud kogusteks. Samuti ei arvesta muudatus asjaoluga, et AVP-sse edastatavad andmed hakkavad alates AVP uuendatud versiooni kasutusele võtmisest olema 15-min detailsusega, täitmaks aastaks 2030 võetud eesmärgi täielikule 15-min mõõtmisele üleminekuks. Puudub selgus, millist täiendavat infot peaksid võrguettevõtjad hakkama AVP-sse edastama, kuna kauplemisperiood võib elektrituru toimimise võrgueeskirja § 14 lg 2 kohaselt olla nii 15 min kui 1 h. Elektrilevi ei pea aktsepteeritavaks, et niivõrd põhimõttelise muudatuse kohta on jäetud tegemata mõjuhinnaang, eelkõige, millises mahu väheneb võrguettevõtjatele võrgutasudest laekuv tulubaas. On ilmselge, et tekkivale puudujäägile tuleb leida kätteallikas. Tõenäoliselt toob saldeeritud	
--	--	--	--

		elektrienergia koguste alusel arveldamisele üleminek kaasa võrgutasude tõusu, mistõttu jääb arusaamatuks, milline on kokkuvõttes turuosalistele muudatustega kaasnev kasu. Ka on jäetud arvestamata, et netomõõtmise kasutuselevõtt on põhimõtteline ning suure mõjuga muudatus senistes võrguteenuse osutamise põhimõtetes, mis nõuab võrguettevõtjalt mõõteandmete haldamise ja arveldamise süsteemi arendamist selliselt, et tekiks võimekus mõõteandmeid saldeerida ning korraldada nende alusel arveldamine. Arvestatud ei ole arendustele kuluvat ajakulu ning analüüsimate ja otsustamata on jäetud, milline on arendusele kuluva investeeringu maksumus ning mille arvelt selline kulu kantakse. Kui mõõte- ja arveldussüsteemide arendamise investeering tuleb teha võrguettevõtja vahenditest, siis avaldab ka see mõju võrgutasudele. Paralleelsete mõõteandmete teke toob kaasa vajaduse reguleerida läbivalt nii ELTS-is kui selle alamaktides, millistest mõõteandmetest vastava tasu esitamisel, kohustuste täitmise kontrollimisel jne lähtutakse. Näiteks jääb ebaselgeks ja on reguleerimata, millistest mõõteandmetest tuleb lähtuda võrguühenduse läbilaskevõime kasutamise kontrollimisel. Kui aluseks on netomõõtmise andmed, siis võib tekkida olukord, kus võrguühenduse ühe faasi kaudu võrguühenduse läbilaskevõime ületamine võrku antaval suunal kompenseeritakse ülejäänud kahe faasi kaudu toimuva tarbimisega. Ehk olukorras, kus ilma mõõteandmete saldeerimiseta toimuks võrguühenduse läbilaskevõime ületamine, saldeeritud mõõteandmete alusel sellist olukorda ei tekiks. Muudatustega ei ole neid aspekte analüüsitud ega vastavat regulatsiooni ette nähtud. Elektrilevi hinnangul ei ole netomõõtmisele üleminek tehniliselt korrektne ega too turuosalistele kaasa kasu, mida on eelnõuga loodetud saavutada. Ka seatakse eelnõuga võrguettevõtjatele (ka väiksematele võrguettevõtjatele!) ebarealistlikke ootusi, mida ei ole võimalik planeeritud ajakavas ja ilma kaasnevatele investeerimisvajadustele katteallikat leidmata realiseerida.	
--	--	---	--

	Vajab selgitamist, milliste seadmete tarbeks on muudatus kavandatud ning sellest lähtuvalt ka sõnastust täpsustada. Lisatav täiendus on liialt üldsõnaline, kuivõrd seadmeid, mis ei suuda andmeid edastada ega vastu võtta, on määramatul hulgal. Võrguettevõtjal puudub seos vahetustasuga ja vajadus seda tasu rakendada. Juhime tähelepanu, et praegu toimub elektriaktsiisi ja taastuvenegiatsasu arvestus samade elektrienergia koguste alusel. Netomõõtmine ei väljenda enam võrgust tegelikult tarbitud koguseid, mis on elektriaktsiisi arvutamise lähtekoht. Võrgutasu, elektriaktsiisi ja taastuvenegiatsasu arvestamine erinevatel alustel põhjustab ebavajalikku lisanduvat keerukust ja halduskoormust ning segadust turuosalistes. Kui riik ikkagi soovib ühele turuosaliste grupile tasuvabastuste näol eelist luua, siis on Elektrilevi jätkuvalt seisukohal, et vähemalt esialgu on otstarbekas regulatsiooni rakendada alates B-tüüpi tootmismoodulitest, s.o võimsuspiirangust alates 500 kW, mille puhul on nõutav sideühenduse teostamine tootmismooduli (sh salvesti) ja võrguettevõtja juhtimiskeskuse vahel. Kuivõrd võrguettevõtjal puudub ülevaade tarbija elektripaigaldisest, siis on sideühenduse kaudu võimalik tuvastada mõõtepunkti mitte-eesmärgipärast kasutamist. Samuti annaks võimsuse piiri sätestamine võrguettevõtjale võimaluse regulatsiooni järk-järgult rakendada ning omandada piisav kogemus tüüpiliste probleemide identifitseerimiseks ja lahendamiseks ning manipulatsioonide tuvastamiseks. Punktides 1-3 toodud olukorrad on mitmeti tõlgendavad, mistõttu on nende sisuliseks mõistmiseks vaja täpseid kirjeldusi. Elektrilevi hinnangul oleks korrektne § 59² lõikes 10 ja § 71 lõikes 10¹ kavandatud mõõtmise erisusi käsitada mõõtmise paragrahvis ning reguleerida tasuliike (s.o edastamistasu ja taastuvenegiatsasu) ühtselt. Kavandatava lõike punkt 2 võib tuua kaasa olukorra, kus tootmismoodulile lisatakse väikese mahutavusega aku, saamaks tootmismooduli omatarbelt edastamistasu ja taastuvenegia tasu vabastust, st salvestit ei kasutata eesmärgipäraselt ehk elektrienergia salvestamiseks. Seetõttu on otstarbekas	Selgitame: Muudatus on planeeritud direktiivi (EL) 2019/944 ülevõtmiseks, ega oma mingisugust täiendavat mõju tänastele mõõteseadmetele, kuna kasutusel on kauglugemisel mõõteseadmed. Osaliselt arvestatud. Jõustumisaeg lükatud aasta edasi. Selgitame: Tegemist ei ole mõõtmise erisusega, vaid arveldamise põhimõtetega.
--	---	---

	täiendada punkti 2 kriteeriumiga, mis tõkestaks väikese mahutavusega akude paigaldamist, et saada tasudest vabastust tootmisüksuse omatarbele. Näiteks – aku mahutavus (kWh) peaks olema vähemalt 50% võrguühenduse tarbimissuunalisest läbilaskevõimest (kW) (kulub vähemalt 0,5 h selleks, et salvestada/tühjendada sellist mahutavust võrguühendust täielikult koormates). Eelnõus ega seletuskirjas ei ole välja toodud, milliste investeerimisprojektide nimekiri tuleb arengukavas esitada, st kas mõeldud on arenduskohustuste täitmisega seonduvaid investeeringuid. Samuti vajab selgitamist, miks jaotusvõrguettevõtja puhul sadu objekte sisaldava ja muutuda võiva projektide nimekirja esitamine vajalikuks osutub. Elektrilevile jääb selgusetuks § 66 lõike 14² sisseviimisega taotletav regulaarsete aruannete esitamise eesmärk ja sisuline põhjendus jaotusvõrguettevõtjate puhul koos kaasneva halduskoormusega. Konkurentsiametil on võimalik viia investeeringute suhtes läbi analüüse ja alkatada asjakohaseid järelevalvemenetlusi vajaduspõhiselt. Kuna aruannete esitamiseks puudub sisuline vajadus, siis aruandekohustuse sätestamisega kaasnev kasu ei kaalu üle nii võrguettevõtjatele kui ka Konkurentsiametile kaasnevat halduskoormust, mistõttu ei pea Elektrilevi vastavat regulatsiooni vajalikuks. Juhime lisaks tähelepanu sellele, et lõike 14² sõnastus praegu menetluses olevas teises ELTS-i muutmise eelnõus (eelnõu toimiku number 24-0578) on teistsugune. Salvestusüksuse nimivõimsuse osas on Elektrilevi esitanud tagasiside punktis 5. Elektrilevi rõhutab, et mõõtepunkt saab reeglina asuda liitumispunktis. Mõõtepunkti rajamine turuosalise elektripaigaldisse saab toimuda üksnes erandjuhul, eelkõige, kui see on tehniliselt põhjendatud. Selguse huvides vajaks see ka seaduses rõhutamist:	Arvestatud. Täpsustatud seletuskirja. Mitte arvestatud. Oluline on tagada mõõtepunkti nõuetekohasus, mida saab võrguettevõtja punkti rajades tagada.
--	---	--

	(1²) Kui see on tehniliselt otstarbekas, võib liitumispunktis mitteasuva täiendava mõõtepunkti rajada turuosaline ise vastavalt võrguettevõtja tingimustele. Elektrilevi ei toeta § 71 lg 1 p 4 ja 6 nimetatud tasu esitamist saldeeritud mõõteandmete alusel (vt ka Elektrilevi tagasisidet punktis 1). Võrguettevõtja esitab punktis 6 nimetatud tasu võrgust võetava ja võrku antava reaktiivenergia eest. Puudub põhjendus, miks peaks ka reaktiivenergia suhtes rakendama netomõõtmist. Reaktiivenergia puhul ei saa rääkida selle tootmisest ja tarbimisest samas kontekstis kui aktiivenergia puhul. See on parasiitlik nähtus, mida võrk ise genereerib ja mille liikumise minimeerimine mõlemas suunas võimaldab võrku väiksemate kuludega ehitada ja juhtida. Reaktiivenergia koguste summeerimine faaside vahel ei motiveeri klienti faaside põhiselt reaktiivenergiat kompenseerima, ning see võib viia suuremate pingeerinevusteni faaside vahel (klient võib ühte faasi ühendada mahtuvusliku, teise induktiivse koormuse, mistõttu ühe faasi pinge võib tõusta, teise oma langeda, mis muudab võrgu planeerimise ja juhtimise keerulisemaks). Samuti kordab Elektrilevi oma varasemat tagasisidet, et erinevalt direktiivist ei eristata eelnõuga energiasalvestusüksuste kasutamise otstarvet ehk tasuvabastusi rakendataks kõigile energiasalvestusüksustele, mitte ainult nendele, mida kasutatakse võrguettevõtjale paindlikkusteenuse osutamiseks. Seejuures ei rakendata tasuvabastusi mitte ainult salvestatud elektrienergiale, vaid osaliselt ka tarbitud elektrienergia kogustele (tootismooduli omatarve). Samuti ei kaotata eelnõuga nn topelttasustamist, vaid luuakse tasuvabastused ühele osale turuosalistest. § 3 lõikesse 13¹ kauplemisperioodi netomõõtmise ehk mõõtepunkti kauplemisperioodil läbinud tootmis- ja tarbimissuunalise elektrienergia saldeerimise lisamisega on jäetud selgitamata, kuidas salvestusperioodil	Teadmiseks võetud. Lõike 6 punktis nimetatud tasu eest pole salvestusele vabastust ette nähtud.
--	--	---

	võrku tagastatud elektrienergia kogused arvutatakse ja kuidas kasutatakse selleks kauplemisperioodide lõikes mõõdetud elektrienergia koguseid. Jääb arusaamatuks, millist teavet tuleb võrguettevõtjal punkti 4 alusel tarbijale anda. Ka on sellise teabe andmine asjakohane vaid siis, kui võrgulepingu oluline rikkumine seisneb võrguühenduse läbilaskevõime ületamises. Võlgnevuste kontekstis on piiramise meetme rakendamine küsitav. Vajab täpsustamist, et võrguettevõtjatel puudub võimekus tarbijate võrguühenduse võimsust piirata ning see eeldaks ka sideühendust tarbija elektripaigaldisega. Seega võrguühenduse kasutamise osas saaks võrguettevõtja jagada üksnes soovitusi elektrienergia kasutamise vähendamiseks ja võrguühenduse läbilaskevõime vähendamiseks. Elektrilevi rõhutab oma varasemat tagasisidet, et täiendava mõõtepunkti loomine ja haldamine nõuab võrguettevõtja süsteemide arendamist, millega võrguettevõtja saab alustada pärast lõpliku regulatsiooni selgumist (kui on selgunud arenduste sisu ja maht). Elektrilevil ning tõenäoliselt ka teistel jaotusvõrguettevõtjatel puudub praegu mõõteandmete saldeerimise võimekus. Regulatsiooni rakendamiseks on Elektrilevil vajalik teha ajamahukaid ning kulukaid arendusi lepinguhaldus- ja arveldussüsteemis, mõõtesüsteemides (tehnilised nõuded ja mõõtelahendus) ning muuta võrgulepingu tüüptingimusi, kujundada eraldi täiendav võrgutasu ja kooskõlastada need Konkurentsiametiga. Viimase aja praktika näitab, et vastavad kooskõlastamised võivad kesta kuni aasta ja kauemgi. Praegusele parimale teadmisele tuginedes võtab vajalike süsteemiarenduste tegemine 6-12 kuud regulatsiooni jõustumisest. Küll aga on Elektrilevi arendusressursid mitmete oluliste projektide, mh AVP uuendamise ja 15-min mõõtmise juurutamisega täielikult hõivatud vähemalt käesoleva aasta lõpuni. Võrguettevõtjale uusi kohustusi ja ootusi seades ei saa riik jätta	Täpsustatud seletuskirja ja eelnõud. Arvestatud ja lükatud jõustumisaega edasi. Arvestatud.
--	--	--

		õigusaktidest tulenevate teiste kohustuste täitmiseks tehtavaid muudatusi ja investeerimisvajadusi arvesse võtmata. Sellest tulenevalt ei ole Elektrilevil võimalik tasu- ja maksuvabastusi rakendada vähemalt enne 01.01.2026. Arendustegevusse on vajalik kaasata ka mõõteandmete halduse süsteemi tarninud välispartner, kelle võimalused arendustegevuses osaleda vajavad selgitamist. Elektrilevi on algatanud uue kliendiinfosüsteemi hanke. Kui muudatuste sisu on lõplikult selgunud, tuleb need arvesse võtta süsteemi väljatöötamisel ja juurutamisel. Olemasolevas kliendiinfosüsteemis uuenduste sisseviimine ei ole enam otstarbekas. Kuna tegemist on põhimõtteliste muudatustega, on arendustegevuste lõplikku tähtaega keeruline prognoosida ning see võib osutuda ka pikemaks kui aasta. Lisaks tuleb arvestada asjaoluga, et käimas on Imatra Elekter AS-i tööprotsesside ja infosüsteemide 2025. a lõpuni kestev integreerimine Elektrileviga ning uusi võimekusi ei ole otstarbekas luua Imatra Elekter AS-i olemasolevatesse IT- süsteemidesse. Seega tuleb sätetele, mis puudutavad mõõtmis- ja arveldamiserisusi, näha ette rakendussätteid ning nende rakendamine edasi lükata vähemalt kuni 01.01.2026.	
	Eesti Gaas	Kliimaministerium on ettevalmistanud elektrituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu). Meil on hea meel, et Kliimaministerium on asunud kõrvaldama elektri salvestusturu arengut takistavadi olulisi turutõkkeid ning nõustume, et sellega seotud regulatsiooni muudatused on turuosaliste poolt tungivalt oodatud. AS Eesti Gaas on üldiselt eelnõu sisuga nõus, kuid meil on mõned ettepanekud, mida palume eelnõu edasisel menetlemisel arvestada. 1. Palume jätta eelnõu § 1 punktist 4 välja osa, millega muudetakse elektrituruseaduse (edaspidi ELTS) § 21⁴ lõiget 3. Antud muudatusega kavandatakse laiendada Konkurentsiameti pädevust selliselt, et elektriturul tarbimiskajas osalemise tingimuste välja töötamise raames on Konkurentsiametil õigus kehtestada ka tarbimiskajas osalenud	Arvestatud.

	turuosalistele kulude hüvitamise reeglid, kusjuures eelnõu jätab ebaselgeks, kes täpsemalt on kohustatud isik. Kuna Konkurentsiamet ise ei ole turuosaline ELTS mõttes ning eelnõust ei nähtu, et kõnealust hüvitamise kohustust kavandatakse täita riigieelarvelistest vahenditest, siis on ilmne, et hüvitise saamise õiguse andmiseks tuleb sellele vastav hüvitise maksmise kohustus panna mõnele teisele turuosalisele ning võimalik, et ka hüvitise kogumise kohustus, juhul kui kohustatud isikuks on „kõik tarbijad“. Seega on ilmne, et antud sättega antakse Konkurentsiametile volitusnorm kehtestada reegleid, mis panevad täiendavaid õigusi ja kohustusi (sh rahalisi kohustusi) erinevatele turuosalistele, sh tarbijatele. Selliste tasude või hüvitiste maksmise kohustusi saab isikutele seada üksnes seadusega, mistõttu niivõrd laia, sisuliselt õigusloomelise pädevuse andmine Konkurentsiametile ei ole kooskõlas Eestis kehtiva õiguse üldpõhimõtetega. 2. Palume muuta eelnõu § 1 punkti 23 ja sõnastada see järgmiselt: 23) paragrahvi 87 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Tarbijale esitatakse lihtsas ja täpses sõnastuses kokkuvõtte käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud lepingu peamistest tingimustest.“; Eelnõu § 1 punktis 23 kavandatud muudatus ei täida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/9441 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (edaspidi direktiiv) artikli 10 eesmärki. Direktiivi artikkel 10 viimase lause eesmärk on teha lepingu peamised tingimused tarbijatele lihtsamini mõistetavaks. Eelnõu käesoleval kujul vastu võtmisel tekiks olukord, kus lepingus endas peab sisalduma kokkuvõtte lepingu tingimustest (ELTS § 87 lg 1 loetleb andmed, mis peavad sisalduma lepingus), kusjuures kokkuvõtte tuleb teha ulatuslikus mahu (kõik lõikes 1 nimetatud tingimused tuleb ümber jutustada) ning kokkuvõtte sõnastus peab olema lepingu tekstist erinev (lihtsam). See tähendab, et ühe lepingu raames tuleks väga suur hulk olulisi lepingu tingimusi reguleerida mitmes kohas ja erinevas sõnastuses. Selline lahendus raskendab oluliselt lepingu tõlgendamist, kuna jääb ebaselgeks, milline säte prevaleerib, põhjustades sellega lepinguliste vaidluste (sh kohtuvaidluste)	Arvestatud. Täpsustatud seletuskirjas, et kokkuvõtte pole lepingu osa.
--	---	---

	ebaproportsionaalset kasvu. Direktiiv ei näe ette, et kokkuvõte peab olema lepingu osa, vaid mõeldud on seda, et kokkuvõte esitatakse tarbijale täiendavalt. Lisaks tekitab liiga suure hulga lepingus sisalduva informatsiooni üle kordamine pigem täiendavat segadust. Lihtsuse ja selguse eesmärki täidaks paremini see, kui kokkuvõttes tuuakse välja üksnes peamine info, mille saamisest on keskmine tarbija tõenäoliselt huvitatud või mida tal on kindlasti vaja teada. 3. Palume eelnõu § 1 punktis 24 asendada sõna „nõusoleku“ sõnaga „nõustumuse“. Mõistame, et antud sätte sõnastusel on eeskujuks võetud direktiivi artikkel 11 punkt 3, kuid selle sisust nähtub, et mõeldud on nõusolekut sõlmida leping, mis võlaõigusseaduse § 20 lõikes 1 on defineeritud kui „nõustumus“. Õigusselguse huvides tuleks ka direktiivi ülevõtmisel kasutada Eestis kehtivas õiguses tuntud termineid. 4. Palume eelnõu §-s 2 asendada sõnad „tingimusel, et elektriaktsiisi maksja tasub energiasalvestusüksuse poolt temale edastatud elektrienergia eest aktsiisi“ sõnadega „tingimusel, et elektriaktsiisi maksjal on tekkinud energiasalvestusüksuse poolt temale edastatud elektrienergia eest aktsiisi tasumise kohustus“. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 24 lõikesse 63 lisatav energiasalvestusüksusega seotud maksuvabastuse rakendumine ei tohiks olla seatud sõltuvusse kolmanda isiku poolt aktsiisi tegeliku maksmisega, vaid üksnes kolmandal isikul maksukohustuse tekkimisega. Vastasel juhul tekib olukord, kus salvestusüksuse omaniku õigused sõltuksid sellest, kas elektriaktsiisi maksja täidab temale seadusest tulenevat maksukohustust. Seadusest tulenevate maksude sisse nõudmise eest vastutab Maksu- ja Tolliamet, mitte maksuvabastuse subjekt. Lisaks sellele, et see oleks energiasalvestusüksuse omaniku suhtes äärmisel ebaõiglane, oleks sellise lahenduse praktikas elluviimine keeruline (kes ja kuidas jälgib, kas maksuvabastuse rakendumise eelduseks olev aktsiisi tasumise kohustus on täidetud?) ning tekitab põhjendamatut ebaselgust (energiasalvestusüksuse omanikul ei ole selget ülevaadet kas maksuvabastus kehtib).	Arvestatud. Sõnastatud säte ümber. Elektriaktsiisi vabastus on eelnõust Rahandusministeeriumi nõudel eemaldatud.
--	---	--

	5. Palume eelnõust välja jätta §-i 3, st palume elektrisalvestuse edendamiseks seotud sätte jõustada tavakorras. Või kui see ei ole võimalik, siis tuua antud sätete jõustumise aeg nii varaseks kui võimalik. Balti riigid leppisid kokku sünkroniseerimise varasemaks toomise ühise tegevuskava, mille järgi toimub Mandri-Euroopa elektrisüsteemiga sünkroniseerimine 2025. aasta veebruaris. Seetõttu on äärmiselt oluline, et salvestusseadmeid kui elektrivõrku tasakaalustava toimega seadmeid tuleks turule kiiremini juurde. Ka seletuskirja punktis 1.3 on välja toodud, et elektrisalvestuse edendamiseks seotud sätted on kiireloomulised tulenevalt Baltikumi sünkroniseerimisest Kesk-Euroopa sünkroonilaga 2025. aasta alguses ning need muudatused toovad kaasa investeeringud salvestusseadmetesse, mis omakorda aitab sünkroniseerimisel Eesti ja Baltikumi energiajulgeolekut tagada. Arvamus sagedusreservide hankimisega seotud eelnõu kavandile Esitasite turuosalistele arvamuse avaldamiseks sagedusreservide hankimisega seotud eelnõu kavandi. AS Eesti Gaas leiab, et eelnõu on oluline ja vajalik ning tänane võimaluse eest eelnõu osas arvamust avaldada. Leiame, et eelnõu on selge ja arusaadav ja nõustume enamuse sellega kehtestatavate põhimõtetega. Küll aga on mõned nüansid, mis vajavad täiendavat analüüsi ning eelnõu täiendamist. Sagedusreservide kulu kandmine tootjate poolt Eesti on energiamajanduse korralduse seaduse paragrahvi 32¹ lõikega 1 võtnud eesmärgi katta 2030. aastaks summaarsest elektri lõpptarbimisest taastuvenergiaga vähemalt 100%, mis tähendab, et järgneva 6 aasta jooksul on vaja <u>suurendada taastuvelektri tootmist neli korda</u>. Eesti elektritootjad on korduvalt rõhutanud, et kavandatud mahus	Mitte arvestatud. 1. jaanuar 2026 leiab rakendamise aset, kuna võrguettevõtjate hinnangul ei ole neil võimalik kiiremini infosüsteeme muuta.
--	---	---

	sagedusreservide kulu asetamine tootjatele vähendab oluliselt Eesti elektritootjate rahvusvahelist konkurentsivõimet, mis omakorda toob paratamatult kaasa taastuvelektri tootmise arendamise pidurdumise. Kommenteeritav eelnõu kavand näeb aga jätkuvalt ette, et sagedusreservide kulu tasuvad lisaks tarbijatele ka tootjad (eelnõuga lisatav ELTS § 53¹ lõiked 2 ja 3), mis tähendab, et eelnõu praegusel kujul vastu võtmisega kaasneb suure tõenäosusega <u>taastuvelektri tootmise arendamise vähenemine</u>. Seega on eelnõu kavand otseses vastuolus riiklikult seatud eesmärkidega. Vastab tõele, et tootmise tariif on ka täna bilansiteenuse tasu komponendiks ja seega on vastav kululiik mingil kujul ka täna elektrienergia hinda absorbeeritud. Olemasolev tootmise tariif moodustab aga elektrienergia hinnast marginaalse osa (ca 0,09%), mistõttu ei oma see täna mõju Eestis toodetud elektrienergia elektribörsile pääsemisele. Planeeritav tootmise tariif on kehtivast tariifist 66 korda suurem, moodustades elektrienergia hinnast ca 6%. Olukorras kus naaberriikide tootjatele sarnases suuruses kulu kehtestatud ei ole, ei ole Eesti elektritootjatel võimalik niivõrd suurt kulude kasvu elektribörsi kaudu müüdavasse elektrienergia hinda edasi kanda, kuna Eesti turg on niivõrd väike, et Eesti tootjad ei suuda börsihinda oluliselt mõjutada. Arvestades, et Soomes on vastav tasu olnud vahemikus 1,2-1,5 €/MWh ning Lätis ja Leedus ei ole kava sarnast tasu vähemalt 2025. aasta esimesel poolel kehtestada, siis Eestis 5,31 €/MW suuruse tasu kehtestamine vähendab regionaalsel elektriturul konkureerivate Eesti elektritootjate konkurentsivõimet märkimisväärselt ning Eesti elektritootjate toodang ei pruugi edaspidi üldse elektribörsile pääseda. Isegi juhul, kui Eesti tootjatel õnnestub kallima hinnaga börsile pääseda, tooks see kaasa tarbijate põhjendamatu ebavõrdse kohtlemise ja seda mitte võrreldes teiste riikide tarbijatega, vaid riigisiselt ning see võib omada märkimisväärselt mõju ka riigisisesele konkurentsile. Nimelt kanduks	Teadmiseks võetud.
--	--	--------------------

	sellisel juhul tootjatele suunatud sagedusreservi kulu edasi üksnes nende tarbijateni, kes ostavad elektrienergiat börsihinna alusel või kes sõlmivad fikseeritud hinnaga elektrilepingu pärast uue tariifi kehtestamist. Tarbijad, kel fikseeritud hinnaga elektrileping on sõlmitud varem, osalevad järgneva paari aasta jooksul sagedusreservide kulude kandmises üksnes 50% ulatuses. Eesti taastuvelektri tootmise arendamise kontekstis on oluline arvestada ka sellega, et hiljuti vastu võetud nn fantoomliitumiste seadusega kehtestatud nõuete tõttu on taastuenergia tootmisüksuse rajamise kulud märgatavalt kasvanud, mistõttu on oluline mitte kehtestada täiendavaid tasusid või tingimusi, mis vähendavad Eesti taastuvelektri tootmise konkurentsivõimet. Kavandatav eelnõu suurendab elektritootjate ebakindlust, mistõttu võib eelnõu käesoleval kujul kehtestamise korral drastiliselt väheneda investorite huvi taastuvelektri tootmise arendamise vastu. See aga toob omakorda kaasa selle, et ENKS § 32¹ lõikega 1 võetud riiklikku eesmärki ei täideta. Lisaks juhime tähelepanu, et tootmise tariifi niivõrd ootamatult ja suures mahus muutmine vähendab oluliselt hiljuti Vabariigi Valitsuse poolt vähempakkumisel edukaks tunnistatud tootjatele garanteeritud hinnapõrandate väärtus. Vahetult peale vähempakkumise tulemuste kinnitamist vähempakkumise läbiviija (riigi) poolt tootjatele täiendava lisakulu tekitamine vähendab oluliselt riigi usaldusväarsust investorite silmis, mis vähendab kindlasti ka investeerimishuvi. Sagedusreservide kulu suuruse kooskõlastamine Eelnõu kavandis toodud ELTS § 53¹ lg 4 näeb küll ette, et süsteemihaldur arvutab sagedusreservide kulu vastavalt Konkurentsiametiga	Osaliselt arvestatud. Täpsustatud eelnõus, et Konkurentsiamet teeb järelevalvet ka antud kuludele. Sellegipoolest ei kinnita
--	---	---

	kooskõlastatud bilansiteenuse hinna arvutamise ühtsele metoodikale, kuid antud metoodika reguleerib üksnes seda, kuidas sagedusreservide kulu arvutatakse, kuid ei reguleeri seda, kuidas antud kulu turuosaliste vahel jaotatakse ega määratle ka tasu suurust. See tähendab, et kõiki turuosalisi oluliselt mõjutava tasu suuruse üle ei ole riigil reaalset kontrolli. Siinkohal juhime tähelepanu, et ELTS § 93 lg 6 punkti 13 alusel on Konkurentsiametil õigus teostada <i>ex-post</i> järelevalvet üksnes süsteemihalduri määratud bilansienergia hindade, aga mitte ülejäänud bilansiteenuse tasu komponentide üle. See tähendab, et sagedusreservide kulu suuruse üle ei teosta Konkurentsiamet üleüldse järelevalvet. Sagedusreservide kulu niivõrd ulatuslik suurendamine avaldab otsest mõju kõikidele turuosalistele (kodutarbijad, ettevõtjad, tootjad) ja ka üldisemalt kogu Eesti majandusele. Arvestades, et tarbijate toimetulek on lisanduva maksukoormuse tõttu juba niigi habras ning Eesti majandus on languses, on äärmiselt oluline, et sellise tasu suurus kooskõlastatakse Konkurentsiametiga <u>enne tasu kehtima hakkamist</u> (<i>ex-ante</i> regulatsioon). Üleminekuperioodil on oht, et tasu suuruse määramisel toimub üleproгноosimine, mille tulemusel kehtestatakse algselt põhjendamatult suur tasu. Finantsneutraalsuse põhimõte tagab küll selle, et järgneval perioodil tasu vähendatakse, kuid niigi keerulises majandusolukorras võib liiga suure tasu kehtestamisel olla pöördumatuid tagajärgi (kui ettevõtete suhtes on juba algatatud pankroti või saneerimismenetlused, on vähe abi sellest, et järgneva aasta energiakulud on väiksemad). Ka on keeruline Eestisse tagasi meelitada investeringud, mis kõrge tasu tõttu on liikunud naaberriikidesse. Seega tuleks üleminekuperioodil kehtestada tasu pigem alaproгноosiga. Palume lisada eelnõusse põhimõtte, et süsteemihalduril on kohustus	sagedusreservide kulu suurust Konkurentsiamet. Kulu suurus sõltub tegelikust tasakaalustamisvõimsuste hankimise vajadusest ja kulust. Mitte arvestatud.
--	---	---

	kooskõlastada tasu suurus Konkurentsiametiga enne tasu kehtima hakkamist. Regulatsiooni ja tasu kehtestamise aeg Eelnevast nähtub, et Eestis taastuvelektri tootmise võimekuse suurendamise vaatest on äärmiselt oluline, et sagedusreservide kulude turuosaliste vahel jagamine toimuks kogu Baltikumi ja Soome piirkonnas samade põhimõtete alusel ning tootjate kanda jääva kulu suurus oleks kogu piirkonnas sarnane. Naaberriikidega võrreldes oluliselt erineva süsteemi ja tasu suuruse kehtestamine või selle kehtestamine märgatavalt varem halvendab oluliselt nii Eesti elektritootjate kui ka üldiselt Eesti ettevõtjate konkurentisvõimet, mis tänases niigi keerulises majanduskeskkonnas võib tuua kaasa pöördumatuid tagajärgi. Meile teadaolevalt ei ole veel selge, mil viisil ja millal Lätis ja Leedus analoogsed tasud kehtestatakse. Ka Eestis ei tohiks vastava tasu kehtestamisega liigselt kiirustada. Kindlasti ei tohiks AS Elering sagedusreservide tasu uut määra kehtestada enne käesoleva eelnõuga kavandatava regulatsiooni kehtestamist. Sellest tulenevalt leiame, et eelnõu menetlemisega tuleks küll kiires tempos edasi minna, kuid AS Elering poolt uute sagedusreservide tasu kehtestamine tuleks edasi lükata seni, kuni on võimalik tasu suurus harmoneerida naaberriikidega. Seni on võimalik sagedusreservide kulu katta piiriüleste ülekandevõimsute abil teenitud ülekoormustasu arvelt. Sooviksime kindlasti osaleda eelnõu edasises menetluses, mistõttu palume lisada AS Eesti Gaas isikute ringi, keda informeeritakse eelnõu edasisest menetlusest.	Elering on alustanud metoodika muutmist, et turu avanemisest tulenevat riski vähendada.
--	---	--

		28.10.2024: Arvamus elektrituruseaduse muutmise seaduse kohta Täname võimaluse eest anda tagasisidet elektrituruseaduse (edaspidi ELTS) muutmise seaduse eelnõule. Meie hinnangul on eelnõu vajalik ja toetame selle üldiseid eesmärgi. Samuti täname, et meie varasemaid märkusi on arvestatud, eriti lepingu kokkuvõtte regulatsiooni osas, mis on nüüd tasakaalustatud ja mõistlik ning aitab saavutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (edaspidi Direktiiv) tulenevat eesmärki suurendada tarbijate teadlikkust elektrilepingu tingimustest. Alljärgnevalt esitame oma tähelepanekud ja soovitud eelnõu täiendamiseks, et tagada selle tõhus ja õiguspärane rakendamine. 1. Eelnõu § 1 punkt 2 Eelnõuga lisatakse ELTS-i mõiste „bilansiperioodi netomõõtmine“. Leiame, et see mõiste võib tekitada segadust, kuna ELTS kasutab mõistet "kauplemisperiood". Mõistet "bilansiperiood" ei ole ELTS-is defineeritud. Soovitame kasutada mõistet „kauplemisperioodi netomõõtmine“, et vältida ebaselgust seaduse tõlgendamisel. 2. Eelnõu § 1 punkt 35 Kavandatud ELTS § 88 lõike 5 muudatus, millega laiendatakse ennetähtaegse tasu piiramise regulatsiooni kõikidele tarbijatele, mitte üksnes kodutarbijatele, ei ole asjakohane ega tulene Direktiivist. Direktiivi (EL) 2019/944 artikkel 12 punktis 3, millele ELTS § 88 lg 5 tugineb, ei ole täpsustatud, milliste tarbijate osas antud põhimõtteid tuleb rakendada.	Arvestatud. Arvestatud. Muudetud sätte sõnastust ja viidud kooskõlla direktiivi miinimumnõuetega.
--	--	---	---

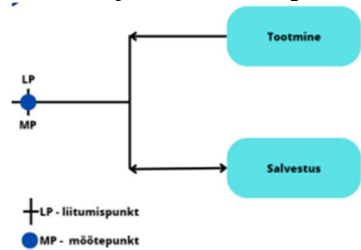
	Samas tuleb arvestada, et antud säte teeb erandi sama artikli punktist 2, mis reguleerib selgelt üksnes kodutarbijatelt ja väikeettevõtjatelt vahetamistasu nõudmist. Eelnevast tuleneb, et liikmesriikide poolset sekkumist eraõiguslikesse suhetesse peetakse vajalikuks üksnes kodutarbijate ja väikeettevõtjate osas, aga mitte ülejäänud tarbijate osas. Eestis kehtib lepinguvabaduse põhimõte, mille järgimine on majanduskeskkonna stabiilsuse seisukohalt äärmiselt oluline. Meie hinnangul ei ole põhjendatud, et riik sekkuks ilma selge vajaduseta äriühingute vahelistesse lepingulistesse suhetesse. Pigem tekitaks selline sekkumine põhjendamatuid turutõrkeid ning vähendaks seega elektrituru toimimise tõhusust. Näiteks võib see vähendada müüjate valmisolekut ja huvi pakkuda fikseeritud hinnaga tooteid. Ka võib see suurendada pakutavaid fikseeritud hindasid, kuna lepingu ennetähtaegse katkemise riski ei saa piisavas ulatuses maandada ennetähtaegse tasu kokku leppimisega. Eelnevast tulenevalt palume palume sõnastada ELTS § 88 lõige 5 selliselt, et see rakenduks üksnes kodutarbijate ja väikeettevõtjate suhtes. Sellega seoses tuleb taastada ka ELTS § 3 punkt 34¹, mis defineeris väikeettevõtja mõiste. 3. Eelnõu § 1 täiendamise ettepanek Seonduvalt eelneva punktiga palume lisada eelnõusse regulatsioon, mille kohaselt rakenduks ELTS § 88 lõige 5 väikeettevõtjatele üksnes juhul, kui nad on enne lepingu sõlmimist oma vastavast staatusest müüjat teavitanud. Selgitame, et müüjal ei ole võimalik mõistlike jõupingutustega ise kindlaks teha, kas ettevõtja on väikeettevõtja või mitte, kuna see sõltub töötajate arvust ning aastakäibe ja bilansimahu näitajatest, mille kohta müüjal adekvaatne infot puudub. Väikeettevõtja mõiste definitsioonist ei tulene, et aluseks tuleb võtta eelneva aasta kinnitatud majandusaasta aruanne, mis on	Osaliselt arvestatud. Täiendatud sättega, mille kohaselt peab elektrimüüjat olema teavitatud, kui ettevõtte vastab lepingu sõlmimise hetkel väikeettevõtja kriteeriumitele.
--	---	--

	Äriregistris avaldatud. On aga oluline, et müüja on kliendi vastavast staatusest teadlik enne lepingu sõlmimist, et lepingu tingimuste kokku leppimisel saaks sellega arvestada. 4. Eelnõu § 1 punkt 36 Eelnõu kohaselt lisatakse ELTS §-i 89 säte, mis kohustab elektrimüüjat pärast fikseeritud hinnaga lepingu lõppemist viima tarbija üle uuele fikseeritud elektri hinnaga lepingule. Selline regulatsioon on meie hinnangul põhjendamatult ega tulene Direktiivist. Direktiivist tuleneb üksnes see, et dünaamilise hinnaga lepingule üle viimiseks on vaja tarbija nõusolekut, st seda ei saa teha automaatselt ilma tarbija selge nõusolekuta. Sellest ei tulene aga kohustust tarbija ilmtingimata automaatsele lepingu uuendamisele allutada. Leiame, et tarbijal peaks olema võimalus uue lepingu tingimused ise vabalt valida. Nii ELTS-is kui ka Direktiivis on olemas regulatsioon juhuks, kui tarbija ise uut lepingut ei sõlmi, mistõttu on kohustuslik lepingu automaatse üleviimise regulatsioon ebavajalik ja tarbijate õiguseid põhjendamatult kitsendav. Siinkohal juhime tähelepanu asjaolule, et Eestis on tarbijate suhtumine dünaamilise ja fikseeritud hinnaga lepingutesse erinev sellest, mida Direktiivis eeldatakse. Eesti tarbijad eelistavad vaikimisi pigem börsihinnaga lepingut ja fikseeritud hinnaga lepingute sõlmimine on tarbija teadlik otsus. Seega, kuigi direktiivi artikkel 11 punkt 3 nõuab tõesti, et dünaamilisele elektri hinnale üleminekul peab olema tarbija selge nõusolek, ei ole see Eesti kontekstis tõenäoliselt asjakohane. Kuid kui sellele lisada sunniviisiline üleviimine fikseeritud hinnaga lepingule, toob see kindlasti kaasa tarbijavaidluste hulga suurenemise. Seetõttu peame väga oluliseks, et § 89 muutmisel piirduks vaid Direktiivis	Arvestatud. Täpsustatud nii eelnõus kui seletuskirjas, et tarbijat ei tohi üle viia dünaamilise elektri hinnaga lepingule fikseeritud hinnaga lepingult s.t. fikseeritud hinnaga leping peab kehtima. Lepingu lõppemisel on tarbijal võimalus valida mis lepingut ta tahab, samuti saab elektrimüüja olemasolevat lepingut uuendada ja isegi vaikimisi pakkuda tarbijale dünaamilise hinnaga lepingut olenemata sellest, et eelnev leping oli fikseeritud hinnaga leping.
--	--	--

		nõutuga, st keelataks dünaamilise hinnaga lepingule üleviimine tarbija nõusoleku puudumise korral, jättes kohustusliku lepingu pikendamise reguleerimata. 5. Eelnõu § 2 Jääme oma varasema seisukoha juurde, et salvestuse topeltmaksustamise vältimise sätted peaksid jõustuma võimalikult kiiresti, et toetada investeringuid salvestusseadmetesse. Eriti arvestades Balti riikide plaani tuua Mandri-Euroopa elektrisüsteemiga sünkroniseerimine varasemaks, on oluline motiveerida ettevõtteid salvestusvõimekust suurendama. Soovitame sätted jõustada hiljemalt 2025. aasta juuliks, et soodustada kiiret üleminekut ja tugevdada energiasüsteemi. Täname teid veel kord võimaluse eest anda oma seisukohad edasi. Oleme valmis osalema edasistes aruteludes ja toetama seadusandlikku protsessi täiendavate arvamustega.	Arvestatud.
Eesti Elektritööstuse Liit	Terminoloogia ja definitsioonid: ➤ Teeme ettepaneku täpsustada termini "tarbimiskaja" definitsiooni. Juhime tähelepanu, et seda terminit kirjeldab Konkurentsiameti raport veidi teisiti kui seaduse eelnõus on esitatud. Meie hinnangul ei saa seda terminit eelnõus esitatud kujul kirjeldada, vaid tuleks eristada tegevused mis hetkel on definitsioonis koos esitatud. Selgitame, et kui tarbija muudab oma tarbimist või agregaatort muudab tarbija käitumist vastavalt avaldatud elektri hinnale, siis on tegemist tarbimise kaudse juhtimisega ning see tegevus suurendab võrgukulusid ühiskonnale, kuna samas ajaperioodis peab seetõttu	Teadmiseks võetud. Selgitame: Eelnõu käsitleb vaid otsest tarbimise juhtimist. Kaudset tarbimise juhtimist saab võrguettevõtja soodustada ajapõhiste tariifidega. Ka kaudsel tarbimise juhtimisel on elektriturule ja -süsteemile positiivne kulusid vähendav mõju.	

		tegema ka reguleerimist, mille eest peavad teised tarbijad lisaks maksuma läbi uue komponendi arvel, mille Elering soovib lisada. Seega tuleks tarbimiskaja definitsiooni puhul eristada eelnõus kaudset ja otsest tarbimise juhtimist. Tarbimise otsese juhtimise puhul kaubeldakse reguleeritava ja mõõdetava paindlikkusega elektriturgudel. Motiveeritud ja tasustatud saaks olla ainult otsene tarbimise juhtimine, kuna see võib teatud tingimustel aidata kaasa süsteemi toimimisele. Seevastu kaudne juhtimine tekitab süsteemis enamasti ebabilanssi ning süsteemi juhtimise kulude tõusu. EE hinnangul on tarbimiskaja eristamine kaudseks ja otseseks tarbimise juhtimiseks kooskõlas EL elektri siseturu direktiiviga ja teiste asjakohaste määrustega (vt taust allpool). <u>Taust:</u> Konkurentsiameti poolt esitatud tarbimiskaja kirjeldus (vastavalt direktiivile (EL) 2019/944 mõiste „tarbimiskaja“) – <i>elektri tarbimise koormuse muutmine lõpptarbijate poolt, mis seisneb normaalse või jooksva tarbimise muutmises vastuseks turusignaalidele, sealhulgas vastuseks ajas muutuvale elektri hinnale või rahalistele stiimulitele, või vastuseks lõpptarbijaga kas iseseisvalt või energiavahendaja kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumisele müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 (17) artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurenemist;</i> Eelnõu tarbimiskaja selgitus tarbimiskaja kohta – <i>elektri tarbimise koormuse juhtimine, mis seisneb tarbija iseseisvas tarbimise muutmises või agregatori kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumises müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014, milles käsitletakse andmete esitamist ja millega rakendatakse energia hulgimüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artikli</i>	
--	--	--	--

		8 lõiked 2 ja 6 (ELT L 363, 18.12.2014, lk 121–142), artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurendamist. ➤ Eelnõu p.1 „dünaamilise elektri hinnaga leping – elektrileping, mis kajastab hinnakõikumisi elektribörsil kauplemisperioodide lõikes“ – juhime tähelepanu, et termin „elektribörs“ ei ole ühetähenduslik ja võib hõlmata mitmeid erinevaid elektriga kauplemise ajahorisonte, mille korral ei ole selge, millise sisuga lepingule tegelikult viidatakse. Teeme ettepaneku, et ühemõttelisuse tagamiseks tuleks kasutada ELTS alusel välja antud määruses „Taastuvast energiaallikast ja töhusa koostootmise režiimil energia tootmiseks korraldatava vähempakkumise tingimused ja kord“ kasutatud terminit „Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turg“. ➤ Teeme ettepaneku täpsustada eelnõuga elektri tootmise ja salvestamise omavahelist seost ja erinevust. Vastasel korral tekib oht, et elektri salvestamisele kehtestatakse reeglid, mis ei sobi kokku elektri tootmise reeglitega. Lähtudes sarnaste tegevuste võrdsest kohtlemisest tuleb elektri salvestamine lugeda elektri tootmise eriliigiks. Sellest tulenevalt: 1. Elektri salvestamise mõõtereeglites tuleb arvestada, et elektri salvesti võib olla mõne muu elektri tootmise seadme osa. Järelikult	Arvestatud. Arvestatud. Täiendatud võimalusega saada topelt maksustamise vabastust ka viidatud skeemi puhul.
--	--	---	--

		on vajalik aktsepteerida ka järgnevat mõõteskeemi: 2. Peab elektri salvestamise maksustamine toimuma elektri tootmise maksustamise reeglite alusel. <u>Selgitus:</u> Elektri tootmisel toimub energia muundamine ning salvestamisel toimub energia muundamine. Elektri tootmist ja salvestamist ei ole võimalik eristada mingi objektiivse kriteeriumi alusel. Mõlemal juhul toimub sisendenergia hankimine ning elektri võrku andmine erineval ajal. Asjaolu, et elektri salvestamise puhul on nii sisend kui väljund üks ja sama energialiik, ei ole sisuline asjaolu, sest elektri salvestamisel ei toimu elektri „kõrvale panemist“, vaid toimub mehhaaniline või keemiline energia muundamise protsess, sarnaselt elektrijaamadele. Samuti ei ole see unikaalne kuna näiteks nii tuuleparkidel kui päikeseparkidel on ainus ostetav sisendenergia võrgust võetav omatarbe elekter ning need tootmisüksused annavad võrku samuti elektrit. Kehtivatest ELTS definitsioonidest tuleneb, et elektrijaama juures asuv salvesti on elektritootmisüksuse osa (vt taust allpool). Seega tuleks võrdse kohtlemise, lihtsuse ja selguse huvides sätestada eelnõus üheselt, et elektri salvestamine on elektrienergia tootmise eriliik ning ka iseseisvad elektrisalvestid on elektritootmisüksused. <u>Taust:</u>	Ettepanekust ei selgu üheselt, millist muudatust täpsemalt soovitatakse teha ja mis on selle muudatuse mõjud ning eesmärk, mistõttu ei ole ettepanekuga arvestatud.
--	--	---	--

		Elektri salvestamise ja elektri tootmise definitsioonid kehtivas ELTS-is ei ole selgelt eristatavad. ELTS §3 sätestatud definitsioonide alusel võib elektri salvestamine olla elektrijaama osa või isegi elektri tootmise eriliik, kuid võib olla ka täiesti iseseisev tegevus: <i>„8) elektrijaam – elektrienergia tootmise ühest või mitmest tootmiseseadmest koosnev talitluskogum koos selle juurde kuuluvate abiseadmete ja rajatistega;</i> <i>8¹) elektrijaama omatarve – elektrienergia, mis on tarvilik elektrijaama ja tema juurde kuuluvate vajalike seadmete kogumi, sealhulgas elektri- ja valgustusvõrgu, juhtimis-, kaitse- ja seiresüsteemide, akumulaatorseadmete, avariitoiteallikate, pumpade, ventilaatorite, transportööride, kütuse laadimise ja ettevalmistamise seadmete elektrimootorite ning elektrikütte tõrgeteta talitluseks;</i> <i>8²) elektrienergia salvestamine – elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ja seejärel taasmuundamine elektrienergiaks või kasutamine muu energiakandjana eesmärgiga lükata elektrienergia lõppkasutamine tootmise hetkest hilisemale ajale või optimeerida koormusi elektrisüsteemis salvestusperioodi vältel“.</i> Tarbimiskajas osalemise tingimused (eelnoõu p.4 ja p.5): ➤ §21⁴ lõige 3 p.2 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga. Eelnõus tuleb sätestada, et tingimused peavad selgelt ja üheselt ette nägema bilansihaldurile tekkinud kulude ning saamata jäänud kasumi kohese ja täieliku hüvitamise. Ei ole õiguslikult mõeldav, et Konkurentsiamet rakendusasutusena saaks siinkohal hakata kasutama mingit kaalutusõigust, vaid juhis kuidas käituda peab asutusele olema seadusandja poolt ette antud. Kavandatav eelnõu lubaks Konkurentsiametil kehtestada tingimused, kus agregeerimise käigus bilansihaldurilt ära võetud elektrienergia eest	Selgitame: Saamata jäänud kasum ei kuulu ja ei pea kuuluma hüvitamisele, samamoodi nagu ei pea kuuluma elektrimüüjale hüvitamisele näiteks energiasäästmise tõttu müümata jäänud elekter või süsinikuneutraalsete energiaallikate kasutusele võtmisel müümata jäänud fossiilelekter.
--	--	--	--

		kompensatsiooni maksmist ei ole ette nähtud. Konkurentsiametil puudub kaalutusõigus selle üle, et võtta ühelt ettevõtelt ära temale kuuluv vara ning anda see teisele ettevõttele ilma, et sellega kaasneks kohene ja täielik hüvitis kõigi kulude eest ning saamata jäänud kasumi eest. Sisu poolest on ainuvõimalik lahendus sõltumatu agregaatore poolt bilansihaldurile (avatud tarnijale) tekitatud kõigi kulude ning saamata jäänud kasumi hüvitamine – elektrienergia peab kusagilt turule tulema ning selle ostab ja kulutused kannab konkreetse tarbija avatud tarnija. Agregaatore kasutab avatud tarnija poolt tarbijale ostetud elektrienergiat agregeerimisel ning saab selle eest tulu. Tekib olukord, kus agregaatore rikastub avatud tarnija kulul. Seega on vajalik avatud tarnijale hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. ➤ §21⁴ lõige 3 p.3 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga. Bilansihaldurile (avatud tarnijale) tuleb tingimusteta hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. Lisaks juhime tähelepanu, et EL elektri siseturu direktiivi kohaselt on agregeerimistegevuse mõju hindamine liikmesriikide poolt vabatahtlik. Liikmesriik ei ole kohustatud kaaluma agregeerimistegevuse sotsiaal-majanduslikku mõju ega arvestama seda sõltumatu agregeerimistegevuse soodustamisel. EE ja teised turuosalised on korduvalt juhtinud nii ministriumite kui Konkurentsiameti tähelepanu, et tarbimise juhtimise praktikad eriti nn iseseisvate agregaatorete kaasatusel on alles kujunemisjärgus ning Eestil tuleks lähtuda parimatest praktikatest kui need on turule tekkinud. Samuti on välja kujunemata muu regulatiivne raamistik	Täpsemad tarbimiskaja nõuded sätestatakse määruses ja tehnilised tingimused koostab süsteemihaldur. Mitte arvestatud. Selgitame: Ministriumile teadaolevalt on tarbimise juhtimise praktikad mitmes riigis juba välja kujunenud, samuti on mudelid järgmise päeva ja päevasisesele turule välja töötamisel Soomes ja Rootsis. Mainitud tarbimiskaja võrgueeskiri on tõepoolest väljatöötamisel, kuid täpsustame, et see võrgueeskiri keskendub reguleerimisturule ja võrguettevõtjate poolt hangitavale tarbimiskajale. Järgmise päeva ja päevasisesse turu mudelid on jäetud liikmesriikide pädevusse. Selgitame:
--	--	---	---

		EL tasemel, mis käsitleb tarbimise juhtimist (näiteks vastav EL võrgueeskiri on alles kujundamisel). Teeme ettepaneku kustutada käesolev punkt eelnõust. ➤ Seoses §21⁴ lõige 3 punktidega 2 ja 3 – juhime tähelepanu, et avatud tarnija poolt soetatud elektrienergia maksumus on üks kululiik teiste otseste kulude hulgas, mida agregatori tegevus võib põhjustada – näiteks eabilansikulu. Näiteks kui agregator muudab kliendi tarbimisgraafikut peale elektribörsi päev-ette hindade teada saamist, siis iga muudetud tarbimisprofiili kWh tähendab bilansihaldurile eabilansi kulu, mille agregator peab kompenseerima. See eeldab, et agregator esitab oma juhitavate tootmiste/tarbimiste kohta päev-ette graafiku. Teeme ettepaneku eelnõus sätestada iseseisvale agregatorile graafiku esitamise kohustus. <u>Taust:</u> Kehtiva turuloogika põhitalaks on bilansihalduri bilanss. Kuna tarbimise juhtimise tegelikud kulud on suuresti teadmata või suure määramatusega, siis Eesti elektriturul tekivad selle instrumendi rakendamisel bilansihalduritele täiendavad riskid. Kokkuvõtlikult on nn sõltumatu agregeerimise puhul bilansihaldusega seotud vähemalt 4 liiki probleeme mida eelnõu praegusel kujul ei adresseeri, kuid mis vähemalt osaliselt peaksid olema reguleeritud eelistatavalt seadusandja poolt: 5. Kliendi mõõteandmeid on moonutatud peale reguleerimist ja erinevad tavapärasest tarbimisprofiilist. Bilansihaldur kasutab tarbimise prognoosimisel statistilisi mõõteandmeid ja kui ta ei ole reguleerimiskogustest teadlik, siis ta teeb suurema veaga tarbimisprognoosi ning saab selle tulemusena suurema eabilansikulu.	Otsese tarbimise juhtimise puhul teeb agregator analoogselt elektrimüüjale elektriturule tarbimiskaja pakkumise ja päev-ette turule vastu võetud pakkumise ulatuses vastutab agregator eabilansi eest ehk kui agregator pakkus turule 20 kWh tarbimiskaja, siis tuleb sellest kogusest kinni pidada või tekib agregatori bilansihalduril eabilanss. Kaudse tarbimise juhtimise puhul peab tarbija bilansihaldur ise tarbija käitumist prognoosima. Leiname, et otsese tarbimise juhtimise edendamisega muutub kaudne tarbimise juhtimine paremini prognoositavaks, samuti väheneb bilansienergia kulu ehk eabilansi katmine muutub soodsamaks. Süsteemihaldur teostab tarbija bilansihalduri ja agregatori bilansihalduri bilansiplaanide vahel tarne. Tarbija bilansihaldur teab koguseid, mis tema tarbijatel on agregeeritud ehk tal on olemas kogu info prognooside koostamiseks.
--	--	--	--

		Ebabilansikulu omakorda tõstab aga bilansimarginaale mis lõppkokkuvõttes suurendab bilansikuluseid kõigile tarbijatele (mitte ainult nendele kes osalevad nn sõltumatus agregeerimises). Samal ajal ei ole Eestis kokku lepitud, kas nn sõltumatust agregeerimisest tulenevad kulud kuuluvad sotsialiseerimisele või mitte. EE hinnangul nõuab see seadusandja tasemel otsust. Igal juhul on vajalik need kulud bilansihaldurile kompenseerida täies ulatuses, lisaks saamata jäänud kasum. 6. Agregaator määrab praegu ise oma tegelikke reguleeritavaid koguseid ja raporteerib neid süsteemihaldurile. Samal ajal puudub Eestis ühtne metoodika agregeerimiskoguste määramiseks, koguste arvestuse üle ei ole kontrolli ega järelevalvet. Seda rolli peab täitma süsteemihaldur ning määrama tegelikult aktiveeritud kogused. See on vaja lahendada tsentraalse mudeli rakendamisel. 7. Päev-ette turu hinna kompenseerimine ei kata teatud juhtudel bilansihaldurile/müüjale reguleerimisega seotud kulusid, seda eelkõige juhul kui kliendiga on sõlmitud fikseeritud hinnaga müügileping. Sellises olukorras ei ole elektrienergia sisseostu hind bilansihalduri/elektrimüüja vaatest mitte päev-ette turuhind, vaid see hind on tuletis sõlmitud spot ja hedge tehingutest – mis võivad sõltuvalt turuolukorrast erineda päev-ette hinnast ja põhjustada bilansihaldurile/müüjale põhjendamatuid kulusid. Bilansihaldur/müüja peab seega saama hinnapakkumise tegemisel arvestada, et neil võivad tekkida täiendavad kulud juhul, kui nad sõlmivad elektrimüügilepingu kliendiga kes osaleb reguleerimisturul. Seda probleemi näiteks kavandatav tsentraalne arveldusmudel ei lahenda.	Regulatsiooni täiendamise eesmärk ongi selles osas selgust luua ja agregatori tegevus selgemalt reguleerida. Hüvitise arvutamise metoodika sätestatakse määruses või tarbimiskaja tehnilistes tingimustes. Nõustume, et päev-ette turu hinna kompenseerimine ei kata teatud juhtudel bilansihaldurile reguleerimisega tekkinud kulusid, kuid rõhutame, et päev-ette turuhinna alusel hüvitise maksmine teistel juhtudel on jällegi suurem kui bilansihalduri kulutused ehk keskmiselt bilansihalduri kulud kaetakse. Võttes aluseks teiste liikmesriikide näiteid, siis bilansihalduri hüvitis on tihtilugu väiksem kui päev-ette turuhind, kuna hedge tehingud on võimaldanud turuhinnast soodsamalt elektrit soetada. Kuna agregeerimine toimub kõrgemtael turuhindadel, siis on seda enam bilansihalduri kulud kaetud, kuna hüvitamine toimub kõrgema hinnaga.
--	--	--	---

		8. Lisaks eeltoodule tuleb arvestada ka mõju aktiveerimise välisele perioodile - kui tegemist on elektritarbimise nihutamisega, omab see mõju järgmiste kauplemisperioodide bilansikogustele. See aspekt ei ole tänaseni paraku arutuse all olnud, kuid see võimendab taas bilansihaldurite riske. ➤ §21⁴ lõige 5 p.3 – ei saa nõustuda eelnõus esitatud tekstiga (vt eelpool esitatud kommentaarid lõige 3 kohta). Bilansihaldurile (avatud tarnijale) tuleb igal juhul hüvitada tema poolt soetatud elektrienergia maksumus ja muud asjaomased kulud täies ulatuses ning samuti saamata jäänud kasum. Lisame, et näiteks NPS päev-ette börsihinda järgmisel päeval toimuv agregeerimine ei mõjuta ning seega ei saa taolisel tarbimise kaudsel juhtimisel tekkida ühiskondlikku sotsiaalmajanduslikku tulu, vaid tekib kulu. Kasu tekkimiseks oleks vajalik muuta börsireegleid. Teeme ettepaneku korrigeerida käesolevat punkti vastavalt meie ettepanekutele §21⁴ lõige 3 kohta, kustutades lauseosa „kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimused näevad ette käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2 ja 3 nimetatud kulude hüvitamist“. Tarbimise juhtimise ja salvestuse rakendamine võrguprobleemide lahendamisel: ➤ Seletuskiri lk.4 viimane lõik, esimene lause (tsit:) "<i>Tarbimise juhtimist ja salvestust saab rakendada ka võrguinvesteeringute edasilükkamiseks või võrgu ülekoormuse vähendamiseks.</i>" Teeme ettepaneku sätestada eelnõus, kuidas täpsemalt ja mis on detailsemad tingimused millest võrguettevõtjad peavad juhinduma, et tagada	Aktiveerimise välisel perioodil tarbimise taastumisega seotud prognooside tegemiseks on bilansihalduril kõik vajalik info olemas. Teoreetiliselt suurem eabilanss on kompenseeritav soodsama bilansienergia kuluga, mis tänu tarbimiskaja potentsiaali kasutuselevõtmisega kaasneb. Selgitame: Tarbimiskaja regulatsiooni eesmärk on võimaldada tarbimiskaja analoogselt elektritootmisele pakkuda päev-ette turule ehk see mõjutab päev-ette turuhinda. Täpsemad nõuded sätestatakse määruses, tarbimiskaja tehnilistes tingimustes, paindlikud liitumised sisalduvad elektrituru disaini muutmise direktiivis ja EL tasandil väljatöötamisel tarbimiskaja võrgueeskiri, mis muuhulgas võrguinvesteeringute vähendamiseks hangitavale tarbimiskajale keskendub.
--	--	--	--

		alternatiivsete investeeringute võrdne kohtlemine. Eelnõus tuleks sätestada piirid, et võrguettevõtjad võrdleks alternatiive ühtsete kriteeriumite alusel ning välistaks hanked individuaalselt seatud tingimuste alusel millest juba algselt ilmneb, et võrguettevõtja seisukohalt tegelikkuses ei ole tarbimise juhtimine või salvestamine alternatiiv ja eelistatavalt soovitakse investeerida ikkagi kaablitesse või õhuliinidesse. Näiteks ei ole mõeldav, et akusalvesti peaks võrguettevõtja hankel konkureerima selliselt, et salvesti investeering peaks olema võrguettevõttele kasulik 4 aastaga, samas kui alternatiivsele kaabelliini investeeringule arvestatakse elueaks 40 aastat. Eelnõuga tuleks luua võrguettevõtjatele raamistik, et seletuskirjas toodud eesmärk oleks ka reaalsuses rakendatav. Samuti aitaks seniste mõtteviiside muutus luua lokaalseid jaotusvõrkude paindlikkuse turge, näiteks võrgupiirkondades kus on seoses väliste ühenduste piiratusega keeruline osaleda suure võimsusega põhivõrgu sagedusturgudel. Salvestuse vabastamine taastuenergia tasust (eelnõu p.7): ➤ §59² täiendamine lõikega 10 – juhime tähelepanu, et eelnõus pakutud sõnastuse korral vabastatakse taastuenergia tasu maksmisest vaid elektrivõrguga ühendatud salvestid, kuid otseliiniga ühendatud elektrisalvestitele säiliks taastuenergia tasu maksmise kohustus edasi. Otseliiniga ühendatud elektrisalvestite sellisel diskrimineerimisel puudub sisuline põhjendus. Teeme ettepaneku tagada elektrivõrguga ja otseliiniga ühendatud elektrisalvestite võrdse kohtlemise, täiendades eelnõud alljärgnevalt: - asendades sõnad „elektrivõrgust salvestatud“ sõnadega „elektrivõrgust või otseliinist salvestatud“; - asendades sõnad „elektrivõrku tagastatud“ sõnadega „elektrivõrku või otseliini tagastatud“;	Osaliselt arvestatud. Selgitused: a) ka praegu on taastuvelektri tasu arvestuse aluseks ainult „<u>otseliini kaudu tarbitud</u> elektrienergia“ (ELTS § 59² lg-d 5 ja 6), st salvestatud energia eest TE tasu ei küsita ja toetust ei maksta (ELTS § 58 lg 2 järgi toetuse aluseks „<u>otseliini kaudu tarbijale edastatud</u> elektrienergia kogus“). b) Kui otseliin on tootmisseadme ja salvesti vahel, siis tehniliselt ei ole mõistlik tegevus elektrienergia „tagastamine“ tootmisseadmesse. Elektrienergiat saab tagastada ikkagi eelkõige võrku.
--	--	--	---

		- asendades sõnad „olemasolev võrguühendus“ sõnadega „olemasolev võrguühendus või otseliin“. Võrgu arengukava koostamise kohustus (eelno p.9): ➤ §66 täiendamine lõikega 8¹ – juhime tähelepanu, et käesoleval hetkel omab Elering AS nii elektri tootmise varasid kui ka põhivõrguettevõtja varasid, mistõttu võib Elering AS vastata vertikaalselt integreeritud ettevõtja tunnustele. Kuna Elering AS-il on alla 100 000 kliendi (antud juhul tuleb silmas pidada elektrienergia edastamise tegevusvaldkonda, mitte näiteks maaomanikke kellele Elering AS maksab talumistasu vms muid kliendisuhteid), siis eelnõus esitatud sõnastuse korral ei peaks Elering koostama võrgu arengukava. See oleks aga vastuolus nii EL vastava regulatsiooni mõttega kui ka kehtiva ELTS-ga. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku asendada termin „võrguettevõtja“ terminiga „jaotusvõrguettevõtja“. Tugiteenuste hankimine (eelno p.13): ➤ §66³ lõige 3, teine lause – oluline on, et eelnõus esitatud põhimõtted kohalduksid ühtemoodi kõigi võrguettevõtjate suhtes, sealhulgas põhivõrguettevõtja suhtes. Teeme ettepaneku eelnõud vastavalt täpsustada või kinnitada üle (näiteks seletuskirjas), et eelnõus esitatud säte kehtib ühetaoliselt kõigi võrguettevõtjate, s.h põhivõrguettevõtja suhtes. Võrgutasud (eelno p.16): ➤ §71 lg 1 uus p.7 – antud punkti tuleks täiendada põhimõttega, et täiendava mõõtepunkti tasu lisandumine võrgutasudesse ning edastustasu vabastus elektrisalvestitele peavad Konkurentsiameti poolt kooskõlastamisel olema käsitletud eraldiseisvalt (s.t et võrguettevõtja ei saaks ühe tasuliigi kadumist hakata kompenseerima või tasaarveldama teise tasu lisandumise kaudu). Tarbijalepingud (eelno p.24):	Arvestatud. Sätted kohalduvad ka põhivõrguettevõtjale. Arvestatud. Punkt eelnõust eemaldatud. Arvestatud.
--	--	--	---

		➤ §89 lõike 4 täiendamine – juhime tähelepanu, et §89 lõikes 4 on loetletud tingimused, mis tuleb täita tarbijale igasuguse lepingu muudatuse ettepaneku esitamise korral. Kui lõikele lisada eelnõus pakutud sõnastus, siis tuleneks lõike uuest sõnastusest, et vaid dunaamilise hinnaga lepingule üleviimise ettepaneku korral on vaja saada tarbija nõusolek, kuid ülejäänud lepingu muudatuste korral ei ole tarbija nõusolek enam vajalik. Segaduse vältimiseks teeme ettepaneku lisada eelnõus kavandatud lause seadusesse eraldi lõikenäidetena (6). Päritolutunnistused taastuvelektri salvestusele: ➤ Teeme ettepaneku täiendada eelnõud taastuvelektri tootmiseseadmega samas asukohas asuvas salvestis enne võrku andmist salvestatud elektrile taastuvelektri päritolutunnistuste andmise võimaluse ja tingimustega. 20.11.2023. a. vastu võetud EL taastuenergia direktiivi muudatused sisaldavad järgmist definitsiooni (44d): „<i>samas asukohas paiknev energiasalvesti</i>“. See kontseptsioon tuleb ELTS-i eelnõusse üle võtta, et täpsustada taastuvelektri päritolutunnistuste andmist olukorras kus toodetud taastuvelektrit koheselt elektrivõrku ei anta, vaid salvestatakse tootmiseseadmega samas asukohas paiknevas salvestis. Sellisel juhul tuleks päritolutunnistus anda toodetud ning seejärel samas asukohas paiknevas energiasalvestises salvestatud taastuvelektrile võrku andmise aja ja koguse alusel. Ilma sellise täienduseta võib tekkida õiguslik selgusetus, kas näiteks päikesest elektri tootmise seadmetega toodetud elektrienergiale saab anda taastuvelektri päritolutunnistusi, kui tootmiseseade annab salvestatud elektrit võrku öisel ajal. Samuti tuleks seejuures sätestada, et taastuvelektri tootmise päritolutunnistust ei anta samas asukohas võrgust võetud ja	Mitte arvestatud. Eelnõuga ei käsitleta taastuvelektri päritolutunnistusi.
--	--	--	--

		salvestatud ning uuesti võrku tagasi antud elektrile. Selleks vajalik koguste mõõtmine ja arvutamine on võrguettevõtja vastutusel. <u>Seletuskiri</u> ➤ Seletuskirja tekst tuleks läbivalt üle vaadata, et viia see vastavusse meie poolt eelnõule esitatud ettepanekutega. Oleme valmis pakkuma täiendavaid selgitusi, kui see on vajalik. Rõhutame, et läbivalt väärad on seletuskirjas esitatud väited ja näited, nagu mõjutaks tarbimise juhtimine Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektrihindu (nt lk. 3, 4, 7) ning selle pinnal seletuskirjas esitatud arvamused nagu oleks selle pinnal võimalik teha mingeid järeldusi agregeerimistegevuse sotsiaalmajandusliku kasu või kahju üle. EE on korduvalt välja toonud nii siinkohal kui varasemalt, et NPS päev-ette turu elektrihinda ei mõjuta selle turu hinnasignaali alusel toimuv hilisem tarbimise kaudne juhtimine, olgu tarbija initsiatiivil või agregeerimistegevuse kaudu. Vastupidi, see tekitab süsteemis ebabilanssi ja suurendab reguleerimiskulusid. Seega antud turu kontekstis ei saa tekkida mingit ühiskondlikku kasu odavama päev-ette turuhinna näol. Selleks, et mingi kasu saaks tekkida (nt odavam elektrienergia hind päev-ette turul võrreldes mingi baasstsenaariumiga), on vajalik muuta NPS elektribörsi toimimise reegleid. NPS elektribörsi reeglite muutmist aga käesolev eelnõu ei käsitle. Teeme ettepaneku esitada eelnõu seletuskirjas konkreetne ja NPS turukorraldajaga kokkulepitud kava, millised on kavandatavad muudatused börsireeglites ja mis on nende reeglite muudatuste läbiviimise ajakava, mis võimaldaksid tarbimise juhtimisel mõjutada elektrienergia hindu päev-ette turul Eesti hinnapiirkonnas. Juhul, kui neid muudatusi ega vastavat ajakava ei ole turukorraldajaga kokku lepitud, tuleb	Teadmiseks võetud.
--	--	--	---------------------------

		seletuskirjast kustutada kõik väited ja näited selle kohta, nagu mõjutaks tarbimise juhtimine Eesti hinnapiirkonna järgmise päeva turu elektri hindu. ➤ Viitamine – teeme ettepaneku seletuskirja läbivalt täiendada viidetega algallikatele (nt EL õigusaktide puhul konkreetsetele sätetele). ➤ Seletuskiri lk. 8 (viide eelnõu punktile 6) – juhime tähelepanu, et määratud tarnete käsitus on piisavalt oluline sätestamiseks seda eelnõus, mitte ainult seletuskirjas (määratud tarneid käsitletakse agregeerimise suhtes erinevalt, kui avatud tarneid). ➤ Eelnõus esitatud muudatuste mõjude hinnang: - Seletuskirjas lk.12 esitatud väide „<i>eelnõu rakendamisega ei kaasne olulisi riske</i>“ – selle väitega ei saa nõustuda. Eelnõu rakendamisega on seotud äärmiselt olulised riskid bilansihalduritele (avatud tarnijatele) ja tarbijatele nagu oleme eelpool kirjeldanud. Nende riskide realiseerumise tõenäosuse vähendamiseks on oluline, et turukorraldus järgiks õiglast turuolukorda kus iga turuosaline vastutab oma tegude, realiseerunud riskide ja teistele osapooltele põhjustatud kahjude eest. - Seletuskirjas lk.13 esitatud väide „<i>tarbimise vähendamine toob alla elektri börsihindu</i>“ – arvestades, et väide on esitatud tarbimise juhtimise kontekstis päev-ette turul, ei saa selle väitega nõustuda. NPS päev-ette turul kujunevat elektrienergia hinda ei tee odavamaks tarbimise vähendamine tarbimispäeval (vt lisaks eespool).	Selgitame: Süsteemihaldur plaanib rakendada tasakaalustamisvõimsuse vajaduste katmiseks erinevaid tooteid.
--	--	--	---

	Edastan sulle Eesti Elektritööstuse Liidu tagasiside sagedusreservide kulude osas. Alustuseks seletuskirja tekst, et „elektrisüsteemi bilansi tagamise kulusid põhjustab nii tootmine kui tarbimine“ ei ole kooskõlas Balti süsteemihaldurite sagedusreservide metoodikaga. Antud metoodika selgitava dokumendi kohaselt (<i>Explanatory note for FRR dimensioning methodology calculation</i>) on Balti riikide sagedusreservide vajadust mõjutavad suurimad süsteemielemendid eelkõige piiriülesed olemasolevad suurimad alalisvooluühendused (NordBalt/Estlink2). Seetõttu on Balti riikide, kui elektri netoimpordi vajadusega regiooni puhul antud ühenduste kaudu teenuste vahetamine peamiselt piirkonna tarbijaskonna huvides. Samas mõningad detailsemad kommentaarid: 1. Lõige (2) „<i>/../ Sagedusreservide kulu ei loeta elektrienergia hinna kulu komponendiks</i>“. <u>ETL kommentaar:</u> Õigusselgus eeldab sätte täpsustamist. Sõnastuse ettepanek on järgmine: „Sagedusreservide kulu ei loeta elektrienergia ostu- ja/või müügilepingu hinna komponendiks ning seda arveldatakse tarbijatele ja tootjatele täiendavalt elektri hinnale“. Seletuskirjas on märgitud, et „Sagedusreservide tasu suuruse muutmine ei too kaasa kehtivate lepingute muutuse.“ Antud põhimõte vajab lahtikirjutamist eelnõus, sest vastasel juhul on see deklaratiivne. Ettepanek on täiendada lõiget 2 veel järgmiselt: „Sagedusreservide kulu tekkimine ja muutumine ei anna tarbijatele ja tootjatele õigust lepingute muutmiseks või ühepoolseks ülesütlemiseks avatud tarnijate ja/või bilansihalduritega“. 2. Lõige (5) „<i>Bilansihaldur korraldab oma bilansipiirkonnas olevate tootjate ja tarbijate sagedusreservide kulu arvelduse ja andmevahetuse</i>“.	Sageduse hoidmise reservi (FCR, <i>Frequency Containment Reserve</i>) vajadus tuleneb Mandri-Euroopa sünkroonala reeglitest ja selleks on Eesti jaoks ~7 MW. Teiseks hangitakse sageduse taastamise reservi (FRR, <i>Frequency Restoration Reserves</i>), mis jaguneb kaheks automaatselt aktiveeritav sageduse taastamise reserv (aFRR, <i>Automatic Frequency Restoration Reserve</i>) ja käsitsi aktiveeritav sageduse taastamise reserv (mFRR, <i>Manual Frequency Restoration Reserve</i>). aFRR vajadus sõltub prognoositavast eabilansist, mida tekitab tarbimine ja tootmine. mFRR hangitakse suurima elektrisüsteemi elemendi väljalangemise katmiseks, milles Baltikumis on Leedu-Rootsi merekaabel NordBalt (700MW). Seega tasakaalustamisvõimsuse hankimise kulud ei tulene üksnes suurimast alalisvooluühendusest ja sõltub ka tarbimise ning tootmise eabilansist. Taastuvelektri osakaalu suurenemisel eabilansi katmise vajadus samuti kasvab, mistõttu on põhjendatud kulude katmine nii tootmise kui tarbimise poolt.
--	--	--

		<u>ETL kommentaar:</u> Eelnõu seletuskirja kohaselt täidavad bilansihaldurid/avatud tarnijad vahendaja rolli, vastutades tasu kogumise eest. Bilansihaldurid/avatud tarnijad on seega sisuliselt maksuhalduri rollis. Kuna lõikes 5 nimetatud tegevus põhjustab selgelt ettevõtjatele arvelduse ja andmevahetusega seotud kulu. Need kulud peab igal juhul hüvitama süsteemihaldur, kuna vastavalt eelnõu lõikele 1 on sagedusreservide kulu hüvitamine süsteemihalduri huvides. Ettepanek on täiendada lõiget 5 järgmiselt: „Süsteemihaldur on kohustatud bilansihaldurile hüvitama sagedusreservide kulu arvelduse ja andmevahetuse korraldamisega seotud põhjendatud kulud vastavalt bilansihalduri poolt esitatud arvele.“ Süsteemihalduri selgituste kohaselt hakkab uus sagedusreservide kulu kehtima alates 01.02.2025. Lähtudes antud asjaolust, siis peame kriitiliselt arvestama sellega, et arvelduse ja infovahetuse juurutamine antud kulu administreerimise korraldamiseks eeldab ajaressurssi. Ettepanek on kohustada süsteemihalduril koostöös kliimaministeeriumiga viivitamatult konsultatsioonide alustamiseks bilansihaldurite ja avatud tarnijatega, et selgitada välja konkreetsed asjaolud, et kas eelnimetatud tähtajaks on nad võimelised süsteemihalduri poolt kehtestatava kulu tarbijatele ja tootjatele tõrgeteta vahendama ning välja selgitama, et millised on antud tegevuse korraldamise eeldatavad kulud?	
	Sunly AS	Elektrienergia salvestamine on kriitilise tähtsusega taastuvenergial põhinevale elektrisüsteemile üleminekul. Selles valguses on tervitatav Kliimaministeeriumi plaan, millega soovitakse luua salvestuslahenduste kasutuselevõtuks senisest mõistlikumad tingimused. Järgnevalt esitame Sunly AS-i (edaspidi Sunly) esmased soovitused, tagamaks väljapakutud muudatuste puhul õigusselgus ja eesmärgipärasus.	

	1. Energiasalvestusüksustele rakenduv vabastus võrgutasust ja taastuenergia toetuste rahastamise tasust Eelnõuga soovitakse võimaldada salvestusüksusele elektrituruseaduses (ELTS) sätestatud edastustasu ja taastuenergia toetuste rahastamise tasu vabastust ühekuulise salvestusperioodi jooksul võrgust võetud ja võrku tagastatud elektri eest (eelnõu § 1 punktid 7 ja 17). Sunly toetab tasudest vabastust, kuid soovib esitada täiendavad ettepanekud praeguses eelnõus kavandatud lahenduse selgemaks muutmiseks. A. Tasudest vabastust tuleks rakendada kogu salvestusüksusesse salvestatud elektrienergia koguselt, mitte üksnes võrku tagasi antud koguselt. Juhul kui salvestusseadme juurde ei kuulu tarbimist, s.t tegemist on ühe mõõtepunkti taga oleva vaid salvestusfunktsiooni omava üksusega või salvestus- ja tootmisüksuse komplektiga, oleks põhjendatud vabastada tasudest kogu salvestusperioodi jooksul võrgust salvestisse liikunud elektrienergia. Seda põhjusel, et sellisel juhul puudub mõõtepunktis muu tarbimine kui salvestusüksuse või elektrijaama omatarve⁵. Salvestusüksusel ja elektrijaamal, nagu ka kõikidel muudel elektriseadmetel, on olemas väike omatarve, mis tootmisseedme puhul jääb tavalises tööolukorras oluliselt alla 1% seadme päevasest summaarsest energiakogusest.⁶ Seega oleks omatarbe mõõtmine ja sellelt omakorda tasude arvestamine ebaotstarbekas. Ühe mõõtepunktiga salvestusüksuse või salvestus- ja tootmisüksuse lahenduste puhul saab väita, et sisuliselt kogu mõõtepunktis fikseeritud võrgust võetud elekter on liikunud salvestusüksusesse. Kogu salvestatud energiale tasudest vabastuse	Osaliselt arvestatud. Eelnõud muudetud viisil, mis võimaldab skeemides, kus salvestus ja tootmine on koos, katta salvestuse kaod ja tootmisseedme omatarve kohapeale toodanguga (kuupõhiselt).
--	---	--

⁵ Elektrijaama omatarve on defineeritud ELTS § 3 lg-s 8¹. Kui ühe liitumispunkti taga on samaaegselt salvestusüksus ja tootmisüksus, on tegemist ühe tervikliku elektripaigaldisega, mis kvalifitseerub elektrijaama mõiste alla.

⁶ Näiteks ühe megavattise võimsusega päikesepargi inverterite omatarve on suurusjärgus 10 kWh tunnis ning ühe megavatttunnise salvestusmahuga akusüsteemi omatarve on suurusjärgus 20 kWh tunnis. Mõlema näite puhul on omatarbe sisse arvestatud ka trafode tühivoolukaod.

	võimaldamine aitaks kahtlemata kaasa eelnõu laiemal eesmärgi saavutamisele, milleks on salvestusvõimekuse suurendamine ja seeläbi Eesti elektrivõrgu varustuskindluse tagamine. B. Salvestusüksusele tuleks tasudest vabastust võimaldada ka olukorras, kus tootmisüksuse juures asuv salvestusseade ei oma eraldi mõõtepunkti. Salvestusüksuse poolt võrgust võetud ja võrku tagasi antud energiakoguste tuvastamiseks on igati piisav ühe mõõtepunktiga lahendus, kus mõõtepunkti taga on kas ainult salvestusüksus või salvestus ja tootmisüksus. Nagu eespool selgitasime, siis puudub sellistel juhtudel mõõtepunktis muu tarbimine kui salvestusüksuse või elektrijaama omatarve ning saab väita, et sisuliselt kogu mõõtepunktis fikseeritud võrgust võetud elekter on liikunud salvestusüksusesse. Sellise käsitlusega on siiani nõustunud ka põhivõrguettevõtja Elering, kes on koostanud mõõtmise põhimõtted, mille alusel väljastatakse rohesertifikaate saldeerimise loogika alusel, ilma täiendava mõõtepunkti nõudeta.⁷ Ühe mõõtepunktiga salvestus- ja tootmisüksuse kohta tõi võrguettevõtja Elektrilevi oma 18.04.2024 ettekandes välja argumendi, et alla 500 kW võimsusega tootmisseadmed ei ole reeglina varustatud võrguettevõtja sideühendusega, mistõttu pole võimalik tuvastada, kas võrgust elektrijaama liikunud elekter on ikka salvestusüksusesse salvestatud. Oleme nõus, et see võib piiratud haldussuutlikkuse tõttu kujuneda probleemiks, mistõttu teeme ettepaneku kaaluda eelnõus ühe mõõtepunktiga salvestus ja tootmisüksustele tasudest vabastust lubada tingimusel, et mõõtepunkti taga olev tootmiseseade (või tootmiseseadmed – näiteks mitme elektrituulikuga tuulepark) on varustatud sideühendusega ja võrguettevõtja signaalitabeli	Arvestatud. Mitte arvestatud.
--	---	---

⁷ Kättesaadav Eleringi kodulehel:

https://elering.ee/sites/default/files/public/Taastuvenergia/Elektripaigaldiste%20siseste%20m%C3%B5%C3%B5tmiste%20%C3%BCldp%C3%B5him%C3%B5tted_veb2024.pdf (24.04.2024)

	juhtimisega (analoogselt B-tüüpi ehk vähemalt 500 kW võimsusega paigaldistele kehtivate nõuetega). Sideühenduse olemasolu võimaldab võrguettevõtjale ülevaadet selle kohta, millises koguses on elektrienergiat mõõtepunkti taga tarbitud ja millises koguses on seda salvestatud. Teisisõnu, olemas on andmed, mis võimaldavad rakendada tasudest vabastust üksnes salvestatud elektrienergialt. Selline lahendus võimaldaks ühtlasi lubada agregeeritud salvestusvõimsustel osaleda sagedusreservide (FRR) turgudel, olenemata sellest, kas konkreetse liitumispunkti taga on ka tarbimine või mitte. C. Salvestusüksusele eraldi mõõtepunkti rajamine peaks olema turuosalise õigus, mitte kohustus. Hübriidpäikeseelektrijaamade ehitamisel kasutatakse aina enam tsentraalinvertereid, mis ühendavad elektriahela alalisvoolu poolel kokku päikesepaneelide ja akuelektri konverteerimise energiavoo (analoogselt kodumajapidamiste hübriidinverteritele). Alalisvoolu peal ühendatud salvestusseadme energiakoguse arvestamine kommertsarvestuse jaoks vajaliku täpsusega on väga kulukas, sh oluliselt kallim kui lisamõõtepunkti rajamine vahelduvvoolu poolele. Salvestusüksusele eraldi mõõtepunkti rajamise kohustus pärsiks oluliselt taoliste uute tehnoloogiate turuletulekut, kuna need muutuksid turuosaliste jaoks lihtsalt liiga kalliks. Seaduse eesmärgiks ei tohiks olla mingi kindla tehnoloogia kasutamise (või kasutamata jätmise) soosimine. D. Salvestusüksused peaksid saama võrgutasudest vabastuse nii edastustasu kui ka võrguühenduse kasutamise tasu komponendist. Hetkel kehtiv regulatsioon on loonud olukorra, kus salvestusseadmete võimalus pakkuda päevasel ajal elektrivõrgu toetamiseks süsteemiteenuseid, on pärsitud. Seda põhjusel, et võrguettevõtja Elektrilevi	Osaliselt arvestatud. Võimaldatud ühe mõõtepunkti taga salvestust koos tootmisega. Mitte arvestatud. Selgitame:
--	---	---

		rakendab päevasel ajal võrguühenduse kasutamise tasu ühetaoliselt nii salvestusseadmetele kui ka muudele tarbijatele. Kuna süsteemiteenuste osutamine päevasel ajal, mil tarbimine on kõige suurem, toetab Eesti elektrisüsteemi toimimist, eriti pärast 2025. aasta algusesse plaanitud Eesti elektrisüsteemi sünkroniseerimist Mandri-Euroopa sagedusalaga, on õigustatud vabastada võrguühenduse kasutamise tasust salvestusüksustesse salvestatud elektrienergia, eeldusel, et salvestusüksustes puudub muu tarbimine kui seadme omatarve. See võimaldaks salvestusüksustel pakkuda süsteemiteenuseid ka päevasel ajal, mitte üksnes öisel ajal, mil Elektrilevi võrguühenduse kasutamise tasu komponenti ei rakenda. See võimaldaks salvestusseadme täis laadida võrgust keskpäevase päikeseelektri pealt (alla reguleerimise teenus) ja anda see võrku tagasi öhtusel tiputunnil (üles reguleerimise teenus). Süsteemiteenuste osutamise soosimiseks teeb Sunly seega ettepaneku vabastada salvestusüksustesse salvestatud elektrienergia nii edastustasu kui ka võrguühenduse kasutamise tasu komponendi tasumise kohustusest. E. Taastuvenergia toetuste rahastamise tasu vabastus peaks hõlmama kõiki taastuvenergia toetuskeeme ning rahastuse saajaid. Meile jäi eelnõu § 1 punkti 7 sõnastusest silma, et taastuvenergia toetuste rahastamise tasu vabastus on hetkel plaanitud hõlmama üksnes ELTS §-des 59 ja 59⁴ nimetatud toetuste rahastamise kulu. Tarbijatelt kogutav taastuvenergiatasu hõlmab ELTS § 59² lg 1 kohaselt aga ka ELTS §s 59⁶ nimetatud toetuse kulusid ning lisaks ka erinevaid halduskulusid (ELTS §-des 59 ja 59⁴59⁶ nimetatud toetuste haldamise kulud, energiamajanduse korralduse seaduse §-s 32⁷ nimetatud biometaani, vesiniku, veeldatud gaasi, elektri, soojus- või jahutusenergia päritolutunnistuste elektroonilise andmebaasi haldamise kulud ning vedelkütuse seaduse § 2⁶ lõikes 2 nimetatud digitaalse keskkonna haldamise kulud). Teeme ettepaneku vabastada salvestusüksused taastuvenergiatasu maksmisest tervikuna, s.t hõlmata plaanitavas vabastusse kõik ELTS §-s 59² nimetatud taastuvenergiatasust rahastatavad komponendid.	Kuna salvestusüksus kasutab võrguühendust, siis on võrguühenduse kasutamise tasu komponent põhjendatud. Arvestatud.
--	--	---	---

	*** Eelnevate soovitude põhjal pakume välja ka oma esmased ettepanekud eelnõu § 1 punktide 7, 14, 16 ja 17 sõnastuste täiendamiseks: 7) paragrahvi 59² täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses: <i>„(10) Salvestusperioodi vältel elektrivõrgust <u>energiasalvestusüksusesse</u> salvestatud elektrienergiale samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses käesoleva seaduse §-des 59 ja 59⁴ §-s 59² nimetatud toetuste rahastamise kulu ei rakendu juhul, kui: <u>energiasalvestusüksusele on paragrahvi 67 lõike 1⁴ kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt või olemasolev võrguühendus on kasutusel üksnes energiasalvestusüksuse poolt. Käesoleva lõike kohast salvestatud elektrienergia arvestust teostatakse mõõtepunkti põhisel.</u></i> <u>1) energiasalvestusüksusele on käesoleva seaduse paragrahvi 67 lõike 1¹ kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt; või</u> <u>2) energiasalvestusüksuse poolt kasutatavas mõõtepunktis puudub muu tarbimine kui energiasalvestusüksuse ja/või elektrijaama omatarve; või</u> <u>3) energiasalvestusüksusega sama mõõtepunkti kasutav tootismoodul või tootismoodulid on varustatud sideühendusega võrguettevõtja juhtimiskeskuse ja tootismooduli või tootismoodulite vahel, mis võimaldab tuvastada mõõtepunkti elektrienergia salvestamist energiasalvestusüksusesse.“.</u> 17) paragrahvi 71 täiendatakse lõikega 10¹ järgmises sõnastuses: <i>„(10¹) Salvestusperioodi vältel elektrivõrgust <u>energiasalvestusüksusesse</u> salvestatud elektrienergia eest samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 4 punktide 3 ja 4 kohast võrguühenduse kasutamise tasu ja edastamistasu ei võeta juhul, kui: <u>energiasalvestusüksusele on paragrahvi 67 lõike 1⁴ kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt või olemasolev võrguühendus on kasutusel üksnes energiasalvestusüksuse poolt. Käesoleva lõike kohast salvestatud elektrienergia arvestust teostatakse mõõtepunkti põhisel.</u></i> <u>1) energiasalvestusüksusele on käesoleva seaduse paragrahvi 67 lõike 1¹ kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt; või</u> <u>2) energiasalvestusüksuse poolt kasutatavas mõõtepunktis puudub muu tarbimine kui energiasalvestusüksuse ja/või elektrijaama omatarve; või</u> <u>3) energiasalvestusüksusega sama mõõtepunkti kasutatav tootismoodul või tootismoodulid on varustatud sideühendusega võrguettevõtja juhtimiskeskuse ja tootismooduli või tootismoodulite vahel, mis võimaldab tuvastada mõõtepunkti elektrienergia salvestamist energiasalvestusüksusesse.“.</u>	Arvestatud. Arvestatud osaliselt. Võrguühenduse kasutamise tasu vabastust eelnõusse ei lisatud.
--	--	---

		2. Energiasalvestusüksustele rakenduv vabastus elektriaktsiisilt Lisaks ELTSis sätestatud edastustasu ja taastuenergia toetuste rahastamise tasu vabastusele plaanitakse eelnõuga vabastada salvestusüksused ka ühekuulise salvestusperioodi jooksul võrgust võetud ja võrku tagastatud elektri eest elektriaktsiisi maksmise kohustusest (eelnõu § 2). Sunly toetab aktsiisi maksmisest vabastust, kuid soovib esitada mõned ettepanekud praeguses eelnõus kavandatud lahenduse täiustamiseks. A. Aktsiisist vabastust tuleks rakendada kogu salvestusüksusesse salvestatud elektrienergia koguselt, mitte üksnes võrku tagasi antud koguselt. Sarnaselt nagu eespool käsitletud võrgutasude ja taastuenergia toetuste rahastamise tasude vabastuse puhul teeme ka elektriaktsiisi puhul ettepaneku rakendada maksekohustusest vabastust kogu võrgust salvestisse liikunud elektrienergia suhtes. Nagu eespool selgitasime, kui salvestusüksuse (või salvestus- ja tootmisüksuse komplekti) juures puudub muu tarbimine kui elektripaigaldise omatarve, on sisuliselt kogu mõõtepunktis fikseeritud võrgust võetud elekter liikunud salvestusüksusesse. Kogu salvestatud energiale aktsiisi maksmisest vabastuse võimaldamine aitaks kaasa salvestusvõimekuse suurendamisele ja Eesti elektrivõrgu varustuskindluse tagamisele. B. Seaduses tuleks selgesõnaliselt välistada maksukohustuse tekkimine elektriijaama omatarbelt. Kehtiva alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse (ATKEAS) § 24 lõike 6³ sõnastuse kohaselt tekib elektriaktsiisi maksmise kohustus tarbijal, sh omatoodetud elektrienergia tarbijal. Kuivõrd ELTS § 12 lg 3 järgi ei loeta elektriijaama omatarbeks toodetud elektrienergia kasutajat tarbijaks, ei tohiks elektriijaama omatarbelt kehtiva õiguse järgi tekkida ka maksukohustus. Seejuures loetakse ELTS mõttes elektriijaamaks mh ühe liitumispunkti taga olevat salvestus- ja tootmisüksus(t)ega elektripaigaldist, mis toimib ühe talitluskogumina. Kuna praeguse eelnõu eesmärgiks on täpsustada elektriaktsiisi maksekohustuse tekkimise tingimusi, oleks meie hinnangul mõistlik lisada eelnõusse ka elektriijaama omatarbelt aktsiisi maksmise kohustuse tekkimise välistus. Selline täiendus looks esiteks selguse ATKEAS ja ELTS regulatsioonide omavahelise kohaldatavuse osas ning teiseks aitaks ära hoida ebavajaliku halduskoormuse, mis kaasneks üliväikeste omatarbekoguste maksustamisega. Nagu eespool selgitasime, on elektriijaamade omatarve väga väike, jäädes tavalises tööolukorras oluliselt alla 1% seadme päevasest summaarsest energiakogusest. Omatarbe täiendav mõõtmine ning veelgi enam selle aktsiisi maksmise tarbeks	Mitte arvestatud. Rahandusministeeriumi nõudel elektriaktsiis vabastus eelnõust välja võetud.
--	--	---	--

		deklareerimine oleks ebaotstarbekas, eriti arvestades, et vastavatelt kogustelt arvestatav aktsiisitulu oleks minimaalne. *** Eelnevate soovitude põhjal pakume välja ka oma esmase ettepaneku eelnõu § 2 sõnastuse täiendamiseks: <i>Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 24 lõiget 6³ täiendatakse pärast kolmandat lauset järgmise lausega:</i> <i><u>„Energiasalvestusüksuse poolt kalendrikuu lõikes tarbitud elektrienergia eest ei teki maksukohustust samal perioodil elektriaktsiisi maksjale edastatud elektrienergia ulatuses tingimusel, et elektriaktsiisi maksja tasub energiasalvestusüksuse poolt temale edastatud elektrienergia eest aktsiisi. Maksukohustust ei teki elektrienergia omatarbelt ega elektrivõrgust energiasalvestusüksusesse salvestatud elektrienergialt.“</u></i>	
--	--	---	--

		3. Tarbimiskajas agregeerimise kaudu osalemise tingimused Eelnõus on nähtud ette loetelu tingimustest, mida Konkurentsiamet peaks võtma arvesse elektriturul tarbimiskajas osalemise tingimuste väljatöötamisel (eelnõu § 1 punkt 4). Sunly hinnangul on eelnõus esitatud tingimuste sõnastus hetkel ebaselge ning vajab kindlasti rohkem täpsustamist. Toome selles osas omalt poolt välja mõned tähelepanekud: - Eelnõu praeguse sõnastuse kohaselt nähakse tingimustes ette, et tarbimiskajas osalemine peab võimaldama agregeerimist ja iseseisva agregaatore tegutsemist. Meie hinnangul peaksid tingimused sellisel juhul ühtlasi sisaldama seda, et avatud tarnijal on võimalik turuosalisega sõlmitud leping üles öelda, kui kasutatakse kolmandast osapooltest agregaatorit ja ei jõuta tarbimiskajas osalejaga/agregaatoriga kokkuleppele sobilikes koostöötingimustes. - Tarbimiskaja tulemusena elektriturule müüdavate või sealt ostetavate elektrienergia tegelike koguste muutumisega tarbimiskajas osalenud tarbija bilansihaldurile tekkinud otseste kulude hüvitamist agregaatore või tarbimiskajas osalenud tarbija või kõigi tarbijate poolt peaksid tingimused ette nägema kohustuslikus korras, mitte valikuliselt, nagu viitab eelnõu praegune sõnastus. - Eelnõu kohaselt peaks otseste kulude hüvitamine agregaatore poolt toimuma üksnes ulatuses, milles kulud ületavad tarbimiskajaga turuosalisele tekkinud tulusid. Sunly igati toetab kulude hüvitamise nõuet,⁴ kuid praegusest eelnõu sõnastusest jääb ebaselgeks, kuidas see hüvitamine peaks käima: nt kas agregaatore võib „ära süüa“ kogu tulu (sh kasumi) ja hüvitada turuosalisele ainult tekkinud netokahjumi. Samuti jääb praegusest sõnastusest ebaselgeks, kes on turuosaline, kellele kulud hüvitatakse (nt ELTS § 5 ja § 6 lg 1 kohaselt on turuosaliseks ka agregaatore ise). Olukorras, kus agregaatore poolt kulude hüvitamise tingimused on ebaselged, ei saa meie hinnangul eelnõus ka ette näha avatud tarnijatele ja bilansihalduritele keeldu näha agregaatoriga lepingu sõlminud tarbijale ja aktiivselt võrguteenuse kasutajale ette kohustust tasuda täiendavaid makseid või trahve või seada neile täiendavaid lepingulisi piiranguid või tehnilisi nõudeid, võrreldes nende tarbijate või aktiivsete võrguteenuste kasutajatega, kes ei osale agregeerimises (eelnõu § 1 punkt 6). ⁴ Olukorras, kus kolmanda osapoolse agregeerimise kulusid elektrimüüjale ei hüvitata ja elektrimüüjal puudub võimalus end nende kulude vastu seaduse järgi kaitsta, oleks bilansihalduritel oluline bilansirisk ning sellega kaasneks bilansihaldurite tasude (nn elektrimüügi marginaal) oluline tõus. Tasude tõusust oleks mõjutatud kõik tarbijad, sh need, kes hetkel tarbimiskajas ei osale, sest iga tarbija võib ühel hetkel agregaatoriga liituda.	Arvestatud. Täpsemad nõuded määratakse määruuses, tarbimiskaja tehnilised tingimused töötab välja süsteemihaldur.
--	--	--	--

	4. Kommentaarid Elektrilevi ettepanekutele Anname käesolevaga omapoolse tagasiside võrguettevõtja Elektrilevi 18.04.2024 ettekandes esitatud eelnõu täiendusettepanekutele nr 2 ja 3: - Elektrilevi täiendusettepanek nr 2, mille kohaselt peaks täiendava mõõtepunkti rajama energiasalvestusüksustele maksimumvõimsusega alates 500 kW, on meie hinnangul ebamõistlik, kuna selliste mõõtepunktide rajamine on tehniliselt keeruline. Suure võimsusega (alates 500 kW) elektripaigaldised on valdavalt ühendatud keskpingevõrguga, kuid nagu Elektrilevi ka enda ettekandes välja tõi, on keskpingel liitunud tootmisüksustele täiendava mõõtepunkti rajamine tehniliselt väga keeruline. Seetõttu peaks suundumus olema hoopis keskpingel liitunud seadmeid lisamõõtepunkti rajamise kohustusest võimalikult palju vabastada. Nagu eespool enda esitatud ettepanekutes välja tõime, peaks lisamõõtepunkti rajamine olema pigem turuosalise õigus, mitte kohustus. - Elektrilevi täiendusettepanek nr 3, mille kohaselt „<i>kui ühes liitumispunktis asub paralleelselt ühendatuna mitu mõõtepunkti, loetakse igat mõõtepunkti läbivat elektrienergia kogust ühtlasi ka elektrivõrku läbivaks</i>“, on meie hinnangul ebamõistlik, kuna võib tuua kaasa olukorra, kus sama elektrijaama osiseks oleva tootmisseadme ja salvestusseadme vahele moodustub otseliin. Tulenevalt otseliini regulatsiooni keerukusest ning sellega kaasnevatest lisakohustustest (sh nt ELTS § 22 lg 1 p-st 6 tulenev tegevusloa kohustus), tuleks otseliini moodustumise võimalust vältida. 1. Tasudest vabastust tuleks rakendada kogu salvestusüksusesse salvestatud elektrienergia koguselt, mitte üksnes võrku tagasi antud koguselt Täname ministeeriumit turuosaliste poolt varasemalt edastatud tagasiside põhjal eelnõu § 1 punktide 14 ja 27 (taastuenergia toetuse rahastamise tasust ja võrgutasust vabastamise sätted) täiendamise eest. Siiski soovime juhtida tähelepanu, et eelnõu § 1 punktid 14 ja 27 näevad 08.06.2024 versiooni sõnastuse kohaselt ette tasudest vabastuse üksnes sellise salvestatud elektrienergia koguse eest, mis on sama salvestusperioodi jooksul elektrivõrku tagastatud. Leiame, et võrku tagastamise nõue ei ole nende sätete puhul põhjendatud ega vajalik – tasudest peaks olema vabastatud kogu salvestusperioodi jooksul salvestusüksusesse salvestatud elektrienergia, sõltumata sellest, kas see on elektrivõrku tagasi antud või mitte. Salvestusüksuse kontekstis hõlmab võrku	Arvestatud. Mitte arvestatud. Selgitame: Kuna energiasalvestusüksus kasutab samuti elektrivõrku, siis pole täielikult salvestatud elektrienergia võrgutasudest vabastamine põhjendatud.
--	--	---

		tagastamata jäänud elekter eeskätt salvestusüksuse või selle juurde kuuluva elektrijaama energiakadusid, vähesemal määral ka omatarvet. Nagu oma varasemas kirjalikus tagasisides (vt Sunly AS-i 2.05.2024 kirja) selgitasime, moodustab omatarve koguseliselt väga väikese osa, tavapärase tööolukorras alla 1% ühe tootmiseseadme ja/või salvestusüksuse summaarsest energiakogusest. Puudub sisuline vajadus omatarvet mõõta ja sellelt tasusid arvestada, kuna tegemist on sedavõrd väikesete summadega, et need ei oma riigi tasandil tasude kogumise kontekstis sisulist tähtsust. Seevastu turuosaliste jaoks tähendab omatarbe mõõtmine (nt võrku tagastatava elektri koguse mõõtmise kaudu) ja sellelt tasude arvestamine täiendavat halduskoormust ning kulu. Nagu 06.06.2024 toimunud avalikul koosolekul aset leidnud sõnavõttudest nähtus, eelistavad turuosalised pigem lihtsamat ja selgemat regulatsiooni, mille järgi omatarvet eraldi mõõtma ei pea ning sellelt tasusid ei arvestata. Selline regulatsioon ka soodustab tõhusamalt salvestusvõimekuse kasutuselevõttu ja suurendab selle konkurentsivõimet turul. Eelkirjeldatud põhimõte on asjakohane ka salvestusüksuste energiakadude puhul. Kuigi energiakaod ei ole samastatavad omatarbega, on mõlema puhul olemuslikult siiski tegemist sellise elektrienergiaga, mis ei jõua lõpptarbimisse. Nagu eelnõu 08.06.2024 versiooni seletuskirjas viidatud, peaks regulatsioon tagama selle, et tasusid arvestatakse lõpptarbija poolt ära tarbitud elektrienergia koguselt. Kadude osa tarbimisse ei jõua ning seega pole ka sisulist põhjendust sellelt tasusid arvestada. Sarnaselt omatarbele, aitaks ka kadudelt tasude mitteamistamine teha regulatsiooni turuosaliste jaoks lihtsamaks ja selgemaks ning soosiks salvestusvõimekuse laialdasemat kasutuselevõttu ja konkurentsivõimet. Sunly AS toetab jätkuvalt tasudest vabastuse rakendamist energiasalvestusüksuse (ja selle juurde kuuluva elektrijaama) omatarbele, samuti toetame tasudest vabastuse rakendamist selle kaoenergiale. Tasudest	
--	--	---	--

	vabastuse regulatsiooni puhul on lõppastmes oluline see, et omatarvet ja kadusid käsitletakse sama loogika alusel – kui tasudest vabastust rakendatakse omatarbele, tuleks seda rakendada ka kadudele ja vastupidi. Seda põhjusel, et vastavaid energiakoguseid mõõdetakse erinevalt ning nende üksteisest eraldi mõõtmine muutuks turuosaliste jaoks väga kulukaks ja keeruliseks. Omatarbe puhul on meie ettepanek lähtuda tasudest vabastuse rakendamisel kalendrikuu põhiseest saldeerimise meetodist, sest see soodustab olemasoleva elektrivõrgu ressursi ärakasutamist ja salvestite rajamist tootmisüksuste juurde. Suurte energiasalvestite eraldiseisvalt rajamisega kaasneb surve elektrivõrkudes täiendavate ehitustööde teostamiseks, mistõttu meie hinnangul pole sellise lahenduse soosimine regulatiivsel tasandil pigem põhjendatud. 2. Salvestusüksustele tuleks rakendada ka aktsiisist vabastust Näeme, et eelnõu 08.06.2024 versioonist on välja võetud algses eelnõu versioonis kajastatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse (ATKEAS) muudatused. Kliimaministeerium selgitas 06.06.2024 avalikul koosolekul, et tegemist oli Rahandusministeeriumi sooviga. Juhime tähelepanu, et lisaks ELTSis sisalduvatest tasudest vabastamisele on salvestusvõimekuse kasutuselevõtu ja konkurentsivõime arendamisel oluline roll just aktsiisist vabastamisel. Seetõttu soovitame ministeeriumil võtta uuesti lauale ka vastavad ATKEAS muudatused – kas käesoleva eelnõu raames või lähitulevikus eraldi eelnõuna. Ilma vastavasisuliste muudatusteta on turuosalistele ebaselge, kas ja milliselt elektrienergialt salvestusüksuste puhul aktsiisi tuleb tasuda. 3. Tasudest vabastuse rakendumine ei tohiks sõltuda võrguettevõtja subjektiivsest tõlgendusest	Osaliselt arvestatud. Skeemis, kus ühe mõõtepunkti taga on salvestamine ja tootmine, saab tootja katta salvesti kaod ning elektrijaama omatarbe ning selles osas vabastust. Selline ühe skeemi eelistamine on põhjendatud, kuna energiasüsteemile ja elektrivõrgule on kõige kasulikumat mittejuhitavad tootmisvõimsused, mille juurde on paigaldatud salvestus tootmise optimeerimiseks. Selgitame. Muutmisel on energiamaksustamise direktiiv, mis muuhulgas sisaldab võimalust rakendada salvestusele topeltmaksustamise kaotamist. Leiame, et selle direktiivi jõustumisel oleks hea taaskord seda diskussiooni alustada.
--	---	---

	Eelnõu 08.06.2024 versiooni § 1 punkti 27 on algse eelnõu versiooniga võrreldes lisandunud täiendus. Nimelt soovitakse lisada ELTS §-i 71 uus lõige 102, mille kohaselt on võrguettevõtjal „õigus rakendada käesoleva seaduse paragrahvi 67 lõike 11 kohase mõõtepunkti kasutamise tingimuste rikkumise korral salvestatud elektrienergia koguste suhtes edastamistasu ja toetuste rahastamise kulu vastavalt võrgust tarbitud elektrienergia kogustele kuni mõõtepunkti eesmärgipärase kasutamise tõendamiseni ja tagasiulatuvalt kuni 12 kuu ulatuses rikkumise tuvastamisest.“ Leiame, et see punkt annab võrguettevõtjale väga laia ja subjektiivsest tõlgendusest lähtuva õiguse sõita üle seadusega ettenähtud tasudest vabastusest ning hakata turuosaliselt nõudma tasude maksmist. Nõude eelduseks olev „mõõtepunkti mitte-eesmärgipärane kasutamine“ ei ole seaduses kuidagi sisustatud, samuti ei ole seaduses sisustatud nõuet välistav „mõõtepunkti eesmärgipärase kasutamise tõendamine“. Teisisõnu, turuosaliste jaoks ei ole selge, millised olukorrad nõudeõiguse kaasa toovad ning mida tuleks teha nõude vältimiseks. Arvestades, et võrguettevõtjale ettenähtud nõudeõigus ulatub väga pikale perioodile (rakendudes mh tagasiulatuvalt) tähendaks sellise nõude esitamine praktikas suure salvestusvõimekuse ja energiakogustega opereerivate salvestusüksuste jaoks väga suurt finantskohustust. Sellist olukorda ei tohiks seadusega kuidagi lubada. Teeme seega ettepaneku eelnõu 08.06.2024 versiooni § 1 punkti 27 lõpus sisalduva ELTS § 71 uue lõike 102 eelnõust välja jätta. Sunly AS tagasiside sagedusreservide hankimise kulu seaduse eelnõule Sunly AS (<i>Sunly</i>) toetab riigi ja süsteemioperaator Elering AS (<i>Elering</i>) samme lahkumiseks Venemaa elektrivõrgust veebruaris 2025 koos teiste Balti riikidega. Riikidevaheline koostöö on elektrisüsteemi töö ja varustuskindluse	Osaliselt arvestatud. Võetud välja osa, millega nõutakse mõõtepunkti eesmärgipärast tõendamist. Kui võrguettevõtja leiab, et mõõtepunktiga on manipuleeritud, siis on õigustatud tagant järele manipuleerija poolt kulud katta. Teadmiseks võetud. Eelnõuga kehtestatakse arveldamise põhimõtted.
--	--	---

	tagamisel võtmetähtsusega. Sunly hinnangul on see koostöö Balti riikide vahel seni kulgenud edukalt. Ühiselt on loodud tehnilised eeldused selleks, et Mandri-Euroopaga sünkroniseerimine kulgeks elektrituruosalistele probleemideta. Eelneva valguses on arusaamatu, miks sünkroniseerimisega seotud kulude katmisel pole Baltimaade süsteemioperaatorid jõudnud kokkuleppele harmoniseeritud lahenduses. Meedia vahendusel jääb arusaam, et selle poole püüeldakse, kuid täpsemalt pole vastuolusid ja väljakutseid elektrituruosalistele selgitatud. Järgnevalt teeb Sunly omalt poolt ettepanekud 17.09.2024 Eleringi poolt e- kirjaga saadetud Elektrituruseaduse jt seaduste muutmise eelnõule sagedusreservide hankimisega seotud kulude katmiseks. Kuna eesmärgiks peaks olema Baltikumiülene lahendus, siis Sunly ei toeta eelnõus tehtud ettepanekut kehtestada eraldiseisev bilansiteenuse tasu tootjatele ja tarbijatele sagedusreservide kulu katmiseks. Sellise tasu kehtestamine takistaks harmoniseeritud lahenduseni jõudmist, sest Läti ja Leedu soovivad reservide hankimise kulu siduda eabilansi hinnaga. Lisaks pole korrektne eelnõus olev väide kulude vajaduse kohta¹, mille järgi põhjustavad kulusid ainult tootmine ja tarbimine. Vastavalt Eleringi 31.07.2024 turuosalistele tehtud ettekandele sõltub sagedusreservide vajadus suurimate süsteemi elementide deterministlikust hindamisest. „Eleringi puhul on deterministlikuks väärtuseks üldjuhul Estlink 2, mille suund sõltub turuvoost EE-FI vahel,“ märkis Elering vastavas ettekandes.² Teisisõnu,	
--	--	--

	suurimaks riskiks elektrisüsteemile on Estlink 2 toimimisega seotud võimalikud riskid. Kuna tootjatel ja tarbijatel puudub igasugune võimalus mõjutada välisühenduste tööd, siis sellest tulenevalt peaks sagedusreservide hankimisse panustama ka ülekandevõrgu eest vastutav Elering. Eelnevast lähtuvalt teeb Sunly kaks ettepanekut: 1. Kogu reservide hankimise kulu tuleb vähemalt kuni 2027 või Baltikumi harmoniseeritud lahenduse tekkimiseni kanda Eleringi ülekoormustasust. Tegu on kõige õiglasema lahendusega turuosalistele, sest ülekoormustasu kogumine tarbijatelt on otseselt seotud ülekandevõimsustega. Sagedusreservide hankimise kulu plaanivad tootjatele ja tarbijatele esialgu edasi lükata ka Läti ja Leedu. 2. Elektri tootjad hakkavad reservide hankimise kulu tasuma alates 2031 kalendrikuu netoarvestuses eksporditud elektri eest vastavalt uuendatud ühtsele metoodikale, mis võtab lisaks tootjatele ja tarbijatele arvesse ka põhivõrgu halduri vastutusala (sh ülekandevõrguga seotud riske). Selleks ajaks on Eesti tänu uute taastuvelektrivõimsuste lisandumisele tõenäoliselt muutunud elektrit eksportivaks riigiks ning on õiglane, et tootjad maksavad bilansihalduse kulu otseselt eksporditud elektri koguse ulatuses. Kõigil kolmel Balti turul tegutsev Sunly on valmis omalt poolt aitama kaasa ühise Baltikumi harmoniseeritud lahenduse leidmisele. Arutelud teiste turuosalistega kinnitavad sarnast valmisolekut, selle eelduseks on läbipaistev	Teadmiseks võetud. Pole seotud eelnõuga. Teadmiseks võetud. Pole seotud eelnõuga. Selgitame: Eelnõu eesmärk on sätestada arveldamise protsess, mitte kulude jaotamise põhimõtted. Kulude jaotamise põhimõtte ettepaneku koostab süsteemihaldur ja esitab selle Konkurentsiametile kooskõlastamiseks.
--	---	---

		taastuenergia tasu topelt maksmist. Salvestatud elektrienergia koguse kindlaksmääramiseks on vajalik salvestisse sisestatud ja salvestist väljunud elektrienergia mõõtmine kommerts mõõtesüsteemiga. Liitumispunkt on turuosalise elektripaigaldise täpselt määratletud ühenduskoht võrguga. Liitumispunkti ei ole reeglina tehniliselt võimalik või praktikas mõistlik lisada mõõtesüsteemi, mis mõõdaks turuosalise paigaldises asuva salvesti salvestatud elektrienergiat ja seega on salvestatud elektrienergia mõõtmiseks vajalik lisada eraldi mõõtesüsteem turuosalise paigaldisse. Kuna turuosaliste salvestusüksuste pingeklassid ja võimsused on erinevad, siis sellest tulenevalt on erinevad ka lisatavate kommerts mõõtesüsteemide, sh mõõtetrafode, spetsifikatsioonid ja arvestades omandipiiri selgust on Eleringi ettepanek, et täiendava mõõtesüsteemi rajab oma paigaldisse turuosaline, mitte Elering. Seejuures peab turuosalise poolt rajatav ja turuosalisele kuuluv kommerts mõõtesüsteem vastama Eleringi tehnilistele nõuetele. Seetõttu teeb Elering ettepaneku punkti 14 sõnastuse muutmiseks. „(1¹) Võrguettevõtja <u>Turuosaline</u> rajab salvestusperioodi jooksul salvestatud elektrienergia koguse kindlaksmääramiseks liitumispunkti eraldi <u>salvestuse mõõtmise</u> mõõtepunkti. Kõik mõõtepunkti rajamisega seotud kulud kannab turuosaline. Mõõtepunkti kasutamise tingimustes ja mõõteandmete käitlemises lepatakse kokku liitumispunkti suhtes sõlmitud võrgulepingus.“	Arvestatud.
--	--	---	-------------

3. Tarbimiskaja kontekstis esitame allolevad muudatusettepanekud:

Eelnõu sõnastus ja muudatused punasega	Eleringi selgitus
4) paragrahvi 21⁴ lõiked 3 ja 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(3) Konkurentsiamet Süsteemihaldur töötab välja elektriturul tarbimiskajas osalemise tingimused, viib läbi avaliku konsultatsiooni, kooskõlastab tingimused Konkurentsiametiga ja avalikustab nimetatud tingimused oma veebilehel. Tingimuste väljatöötamisel võetakse arvesse, et: 1) tarbimiskajas osalemine peab võimaldama agregeerimist ja iseseisva agregaatore tegutsemist; 2) tingimused võivad ette näha võtavad arvesse tarbimiskaja tulemusena elektriturule müüdavate või sealt ostetavate elektrienergia tegelike koguste muutumisega tarbimiskajas osalenud tarbija bilansihaldurile tekkinud otseste kulude hüvitamist agregaatore või tarbimiskajas osalenud tarbija või kõigi tarbijate poolt; 3) otseste kulude hüvitamine agregaatore poolt toimub üksnes ulatuses, milles kulud ületavad tarbimiskajaga turuosalisele tekkinud tulusid; 4) tarbimiskajas osaleva elektrienergia koguse ja agregeerimise koguste selgitaja ja arveldaja määratakse tingimustega, kelleks võib olla ka süsteemihaldur kui ei ole sätestanud teisiti. Rakendusaeg tingimustele: 12 kuud seadusmuudatuse vastuvõtmisest	Teeme ettepaneku tingimuste väljatöötamine määrata Eleringile. Elering saab lähtuda terviklikust vaatest, et energiaturu bilansivastutus toimiks, on tagatud turuosaliste võrdne kohtlemine ja andmevahetuse protsess on automatiseeritud. Käesoleva loetelu p2 võib kirjutada vormis, sama ettepanek esitati ka turuosalistega koosolekul. Punkt 3 teeme ettepaneku kustutada, kuna punkti mõtte pole üheselt mõistetav. Punkt 4 osas jätsime võimaluse, et mudel võib sisaldada ka agregaatore ja bilansihalduri omavahelist arveldust päev ette ja päevasisese turu korral, kui selgub, et seda toetava andmevahetuse lahendamisel (AVP) kaudu ei ole vajalik süsteemihalduril arvelduse osapool olla (v.a reguleerimisturg). Seoses bilansiturgude integratsiooni ja sünkroonala vahetuse prioriteetsete töödega palume tingimuste väljatöötamiseks ja Konkurentsiametile esitamiseks ajakava 12 kuud alates seaduse vastuvõtmisest.

		(4) Võrguettevõtjad ja süsteemihaldur koostavad käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimuste alusel vajalikud metoodikad ja esitavad need Konkurentsiametile kooskõlastamiseks hiljemalt kuus kuud pärast § 21 ⁴ lõikes 3 nimetatud tingimuste avalikustamist.“	Muudatusettepanekuid ei ole.
		5) paragrahvi 21 ⁴ täiendatakse lõigetega 5–6 järgmises sõnastuses: „(5) Paragrahvi 21 ⁴ lõikes 3 nimetatud tingimused peavad sisaldama järgmisi reegleid: 1) tarbimiskaja pakkumises osaleva tarbija, bilansihalduri, agregaatori, võrguettevõtjate ning täiendavad süsteemihalduri kohustused; 2) tarbimiskajaga seotud bilansi ja tarnete selgitamise; 3) tarbimiskaja tulemusena otsest kahju saanud tarbimiskajas osalenud tarbija bilansihaldurile hüvitise arvutamise põhimõtted, kui käesoleva	Muudatusettepanekuid ei ole.
		paragrahvi lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimused näevad ette käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2 ja 3 nimetatud kulude hüvitamist.	
		(6) Süsteemihaldur täidab järgmisi ülesandeid: 1) teostab tarbimiskajaga seotud bilansi ja tarnete selgitamist; 2) arvutab käesoleva seaduse § 214 lõike 5 punkti 3 kohaselt kehtestatud põhimõtete alusel hüvitise suuruse igaks kauplemisperioodiks; 3) arveldab turuosalistega vastavalt § 214 lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimustele; 4) lähtub oma tegevuses § 214 lõikes 3 nimetatud tarbimiskajas osalemise tingimustest.“;	Teeme ettepaneku punkt kustutada, kuna see saab olema kajastatud juba esimeses kommenteeritud punktis - paragrahvi 21 ⁴ lõiked 3 ja 4 muudetakse ja sõnastatakse.

	Enery Estonia	25. juuni 2024 Käesolevaga edastame Enery Estonia tähelepanekud ja kommentaarid Kliimaministeeriumi poolt turuosalistega jagatud elektrituruseaduse muutmise seaduse kohta, mis seab muu hulgas tänuväärset eesmärgiks edendada elektrisalvestuse kasutuselevõtmist. Kokkuvõtlikult oleme veendunud, et elektrisalvestuse osakaalu märkimisväärse kasvuta Eestis ei ole võimalik ühiskonnale kõige soodsamal moel tagada üleminek kliimaneutraalsele elektritootmisele ning elektrisüsteemi efektiivne toimimine. Ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt tellitud 2022. aastal valminud kliimaneutraalse elektritootmise stsenaariumite uuringu tulemused näitasid igas stsenaariumis olulist rolli eelkõige akudel põhineval energiasalvestusel. 2030. aastal on stsenaariumite keskmine installeeritud koguvõimsus ligikaudu 1500 MW, sh vahemikus 400-2200 MW vastavalt stsenaariumile ning 2050. aastal ulatus stsenaariumite keskmine installeeritud koguvõimsus 6700 MW-ni, vahemikus 800-9300 MW vastavalt stsenaariumile.¹ Elektrisalvestuse laiem kasutuselevõtt toetab muu hulgas prioriteetsete energia- ja kliimapoliitiliste eesmärkide saavutamist ning võimendab koosmõjus teiste valdkondlike poliitikate tulemuslikkust, mistõttu salvestuse poolt pakutavate hüvede ära kasutamiseks on mõistlik luua tänasega võrreldes soodsam keskkond ja lihtsustatud tingimused selle rakendamiseks. 1. Toetame elektrituruseaduse paragrahvi 592 täiendamist eelnõu kohase lõikega 10 ning paragrahvi 71 täiendamist lõigetega 101 ja 102, mille eesmärgiks on taastuenergia tasu ning edastustasu komponendi kaotamine energiasalvestusüksusesse salvestatud elektrienergia eest samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses. Muudatus võiks jõustuda esimesel võimalusel alates 1. jaanuarist 2025.	Teadmiseks võetud.
--	----------------------	--	---------------------------

	2. Süsteemihaldur Elering arvestab elektrienergia tarbimisele ja tootmisele bilansiteenuse tasu, mis tõuseb 1.02.2025 hüppeliselt varasemalt 0,08 €/MWh tasemelt 5,31 €/MWh-ni. 2 Tasu on kehtestatud muu hulgas piisava sageduse juhtimise võimekuse ja reguleerimisvõimsuse olemasolu tagamiseks. Salvestusvõimekuse suurenev kasutuselevõtt elektrisüsteemis aitab aga kõnealuste eesmärkide saavutamisele kaasa, mistõttu ei ole bilansiteenuse tasu arvestamine salvestusüksuse poolt tarbitud ja toodetud elektrienergia mahult põhjendatud. Veelgi enam, tasu arvestamine on suisa vastassuunalise mõjuga. Seega teeme ettepaneku mitte arvestada bilansiteenuse tasu komponenti energiasalvestusüksusesse salvestatud elektrienergia eest samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses. 3. Võrreldes varasemalt turuosalistega jagatud eelnõu versiooniga ei plaanita viimases versioonis enam muuta alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust. Oleme seisukohal, et varasemalt eelnõus ette nähtud muudatus vabastada energiasalvestusüksuse poolt positiivse mõju omamiseks elektrisalvestuse täiendaval kasutusele võtmisel. Kuivõrd meie hinnangul on mõistlik lahendada elektriaktsiisist vabastus sarnasel põhimõttel eeltooduga, teeme ettepaneku vabastada elektriaktsiisist kogu võrgust salvestisse liikunud elektrienergia (sh elektripaigaldise omatarve). Leiame, et seaduseelnõus sisalduv on suur samm õiges suunas, kuid vajab eeltoodud punktides täiendamist. Oleme omalt poolt valmis selles protsessis igati kaasa aitama ja sisuliselt arutlema. 19.september 2024 Esmalt täname Kliimaministeeriumi eelnõu väljatöötamise vältel avatud ja asjaliku suhtumise eest ning heade ettepanekute eelnõusse rakendamise eest!	Mitte arvestatud. Kehtiva metoodika järgi tasub salvestus bilansiteenuse tasu komponenti nii tarbitud kui toodetud elektri eest. Seadusemuudatus vähendab salvestuse jaoks kulusid olulisel määral, kuna toodetud elektri eest enam seda komponenti tasuma ei pea. Mitte arvestatud. Rahandusministeeriumi soovil elektriaktsiisi vabastust salvestusele ei pakuta.
--	--	---

	Käesolevaga edastame lisaks juulikuus esitatud seisukohtadele Enery Estonia ettepanekud Kliimaministeeriumi poolt turuosalistega jagatud elektrituruseaduse muutmise seaduse kohta, mis seab muu hulgas tänuväärselt eesmärgiks edendada elektrisalvestuse kasutuselevõtmist. Peame oluliseks energiasalvestust puudutavas regulatsioonis seada tingimused selliselt, mis ei seaks energiasalvestuse valdavaks kasutuselevõtuks liigseid piiranguid ning oleksid võimalusel aegsasti rakendatud. Selleks esitame järgmised ettepanekud: 1. Sõnastada § 53 lõige 7 järgmiselt: <i>„(7) Bilansiteenuse hinna osa, mis sisaldab sageduse juhtimise reservide hankimise rahastamisest tekkivat põhjendatud kulu ja mis ei ole kaetud bilansienergia koguse arvestuses bilansienergia hinnaga, rakendub energiasalvestusüksusele üksnes elektrivõrgust või otseliinist energiasalvestusüksusesse salvestatud elektrienergia eest, millest on maha arvestatud samal perioodil elektrivõrku või otseliini tagastatud elektrienergia kogus, kui täidetud on vähemalt üks järgnevatest tingimustest:</i> <i>1) energiasalvestusüksusele on käesoleva seaduse § 67 lõike 11 kohaselt rajatud täiendav mõõtepunkt;</i> <i>2) energiasalvestusüksuse kasutatavas mõõtepunktis puudub muu tarbimine kui energiasalvestusüksuse või elektrijaama omatarve ja energiasalvestusüksuse netovõimsus on vähemalt 50% mõõtepunkti tarbimissuunalisest läbilaskevõimsusest;</i> <i>3) energiasalvestusüksuse kasutatavas mõõtepunktis toimub üksnes elektrienergia salvestamine ja tarbimine.“;</i> Selgitus. Kõnealune bilansiteenuse tasu on kehtestatud muu hulgas piisava sageduse juhtimise võimekuse ja reguleerimisvõimsuse olemasolu tagamiseks. Salvestusvõimekuse suurenev kasutuselevõtt elektrisüsteemis	Mitte arvestatud. Kehtiva metoodika järgi tasub salvestus bilansiteenuse tasu komponenti nii tarbitud kui toodetud elektri eest. Seadusemuudatus vähendab salvestuse jaoks kulusid olulisel määral, kuna toodetud elektri eest enam seda komponenti tasuma ei pea.
--	--	---

	aitab aga nimelt kõnealuste eesmärkide saavutamisele kaasa, mistõttu ei ole bilansiteenuse tasu arvestamine salvestusüksuse poolt ei kogu tarbitud ega toodetud elektrienergia mahult põhjendatud. Veelgi enam, tasu arvestamine eelnõu viimases versioonis kirjeldatuna salvestusüksuse kogutarbimise mahus on suisa vastassuunalise mõjuga. Seega teeme ettepaneku mitte arvestada bilansiteenuse tasu komponenti energiasalvestusüksusesse salvestatud elektrienergia eest samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses. Selline lähenemine on meie hinnangul õigustatud, kuivõrd salvestusüksuse poolt võrku või otseliini edastatud energia tarbib lõpptarbija, seega tarbimisele kehtestatud bilansitasu ei jää võtmata, kuid salvestusüksuse kogutarbimiselt arvestatuna võetaks seda topelt. Pöörame veel tähelepanu, et ettepanekuna kirjeldatud lahendus on kooskõlas eelnõu viimases versioonis juba olemas oleva põhimõttega arvestada elektri edastustasu ja taastuenergia toetuste rahastamise kulu energiaüksuse omatarbe põhjal. 2. Teeme ettepaneku jõustada eelnõu punkte 12, 13, 21, 24, 42 elektri põhivõrku ühendatud salvestusüksustele samuti üldkorras või alates 1.01.2025. Selgitus. Eelnõu seletuskirjas seisab: „Võrguettevõtjad pidasid tehniliselt keeruliseks salvestuse topeltmaksustamise vabastuse rakendamist, millele Kliimaministeerium tuli vastu muudatuse jõustumise aja pikendamisega aasta võrra ehk salvestusega seotud sätted on plaanitud jõustuma 1. jaanuaril 2026 Teised turuosalisel seavastu pidasid vajalikuks muudatused jõustada võimalikult kiiresti ja võimalikult ulatuslikult.“ 11. septembril eelnõude infosüsteemi üles laetud eelnõu materjalidest, täpsemalt eelnõule laekunud tagasiside tabelist selgub, et võrguettevõtjatest on tagasiside andnud Elektrilevi, Viru Elektrivõrgud OÜ ja Elering. Jaotusvõrguettevõtjad põhjendavad tõepoolest vajadust jõustada kõnealused eelnõu punktid viivitusega, ent põhivõrguettevõtte Elering sellist	Mitte arvestatud. Võrguettevõtjate hinnangul vajavad nende andmebaasid muudatuste tegemist, mistõttu ei saa muudatusi enne 1. jaanuar 2026 teha.
--	---	---

		kommentaari esitanud ei ole. Ka meie parima teadmise kohaselt on võimalik põhivõrku ühendatud salvestusseadmetele kohaldada eelnõu tingimusi algselt plaanitud ajakavas ehk alates 1.01.2025. Lisaks selgub seletuskirjast, et eelnõuga sisu jõustamisega kaasnevad peamised mõjud on: „<i>elektrisalvestuse ja tarbimiskaja kasutusele võtmine, tänu millele muutub tarbijatele elektri hind soodsamaks ja vähenevad ka elektrisüsteemiga seotud kulutused. Elektrisalvestuse ja tarbimiskaja turu elavnemine võimaldab võrguettevõtjatel hakata hankima paindlikkust alternatiivina võrguinvesteeringutele, mis läbi vähenevad ka kulud võrgu ülal hoidmisele.</i>“ Enery Estonia nõustub igati eelnõuga kaasnevate positiivsete mõjude kirjeldusega ning on seetõttu veendunud seisukohal, et juhul, kui eelnõu sisu on võimalik jõustada põhivõrku ühendatud salvestusüksustele varem, ei ole aastane kunstlik viivitus põhjendatud. Toonitame, et eeskätt on see oluline 2025. aastal Baltimaade elektrisüsteemis toimuvate muudatuste tõttu, millega kaasnevaid riske on võimalik salvestusturu elavdamisega maandada. Leiame, et seaduseelnõus sisalduv on oluline samm energiasalvestuse kasutuselevõtuks, kuid vajab eeltoodud punktides täiendamist. Oleme omalt poolt valmis selles protsessis igati kaasa aitama ja sisuliselt arutlema.	
	Estiko Energia OÜ	Avaldame arvamust kavandile, mis puudutab seaduse täiendamist §-ga 53¹ järgmises sõnastuses: „§ 53 primm 1 . Sageduse juhtimise võimsusreservide hankimise kulu rahastamine Ei saa leppida sisuliselt uue maksu kehtestamisega seaduse tasemel, kus pole üheselt aru saada selle kujunemise metoodika ja suurus. Olukorda, kus seadusega lubatakse kehtestada "midagi - ei tea mida", mille kinnitab Konkurentsiamet, ei saa pidada heaks seadusloome tavaks.	Arvestatud. Seaduse muudatus sõnastatud viisil, mis ei ütle ette mis kujul kulu kantakse, kuid võimaldab kulu koguda kokku läbi bilansihaldurite tarbijatelt ja tootjatelt.

		Tasu pimesi kehtestamine pole õigustatud, kuna seletuskirja kohaselt on kavandatud sagedusreservide tasu määr endiselt müstiline 5,31 €/MWh ja see põhineb algandmetel, mida süsteemihaldur on pressiteate vahendusel nimetanud ärisaladuseks. Lisaks lähtub seletuskirjast, et endiselt on plaanis tasu rakendada bilansipiirkonna tootjatele, mis kahjustab nende konkurentsivõimet võrreldes väliste tootjatega. Ka bilansipiirkonna kõikidele tarbijatele sellises määras kehtestatav maksutõus ei aita kaasa üldise majanduskeskkonna konkurentsivõime säilitamisele naaberriikidega võrreldes. Teeme ettepaneku kaaluda esimesel kahel aastal sagedusreservide hoidmise tasu katmist süsteemihalduri ülekoormustasude arvelt, et selle aja jooksul selguks reaalsed sageduse hoidmisega seotud kulud ning saaks kiirustamata hinnata nende katmise viise ja määrasid moel, et Eesti majanduse konkurentsivõime ei kannataks.	Selgitame: ELTS muudatusega ei sätestata leevendusmeetmeid, kuna pädevus ettepanek seda teha on süsteemihalduril ja pädevus heaks kiita Konkurentsiametil.
	Enefit Green	Enefit Green AS tagasiside sagedusreservide hankimisega seotud eelnõu kavandi kohta Kokkuvõte Kavandi peamine probleem on elektri tarbijate huvides ning piiriülestest ülekandevõimsustest Eestis tekkivate naaberriikidest suuremate kulude suunamine Eestis tegutsevate elektri tootjate kanda ilma et tootjatel oleks praktiliselt võimalik seda kulu tarbijatele üle kanda. Eesti muutub seeläbi uute turupõhiste elektri tootmise investeeringute jaoks sobimatuks riigiks. Selleks, et Eesti saaks saavutada 2030. aastaks seatud taastuvelektri tootmise eesmärgid, tuleks välistada Eestis asuvatele elektri tootjatele naaberriikides kasutatavast suuremate kulude suunamine ning Eestis elektri tootmisesse juba investerinud ettevõtetele tuleks anda kindlus, et peale investeerimisotsuse tegemist Eestis ei tekitata riiklike regulatsioonide alusel	

	elektri tootjatele juurde uusi kulusid, mida tootjad ei saa tarbijatele edasi kanda. Kavand sisaldab valejäreldust, et sagedusreservide kulu tasumine tarbijate ja tootjate poolt ühesuguse tariifi alusel on põhjendatud. Selline järeldus on vastuolus sagedusreservide metoodikaga, mille järgi reservide suurus sõltub naaberriikidest elektri importimiseks kasutatavate alalisvoolukaablite suurusel, mis elektri netoimpordiga riikides on valdavalt elektri tarbijate huvides: „<i>Reference incident is largest imbalance of Baltic LFC block that results an instantaneous change of active power of a single power generating module, single demand facility or single HVDC interconnector. For the Baltic LFC block scenario the largest elements are considered HVDC connections – NordBalt and Estlink 2</i>“⁸ Konkreetsed ettepanekud: 1) Pikendada kavandis 2025. aastaks elektri tootjatele antud bilansihalduse maksimaalse kulu garantiid vähemalt 2030. aastani. <u>Põhjendus:</u> Riigi eesmärk on motiveerida elektri tootmise lisandumist Eestis. Eesti ei ole sellel perioodil kindlasti elektrit netoeksportiv riik ning puudub risk, et Eesti tarbijad subsideeriks eksporditava elektri tootmist. 2) Enne 1.2.2024 Eestis taastuvelektri vähempakkumistele tehtud pakkumiste alusel Vabariigi Valitsuse korraldusega võitjaks tunnistatud taastuvelektri tootmisseadmetele rakendatakse pakkumise esitamise tähtajal tead olnud bilansihalduse bilansimahuga seotud tasumäära (0,08 €/MWh) kuni Vabariigi Valitsuse korralduse alusel toetuse maksmise lõpuni. <u>Põhjendus:</u> Loobudes bilansimahuga seotud kulude suurendamisest vahetult peale vähempakkumist annab riik tootjatele signaali, et tulevaste vähempakkumiste järel ei kavatse riik suurendada tootjate kulusid. Selline	Selgitame: Sagedusreservide hankimise maht ei sõltu üksnes suurimast üksusest. Täpsemalt on selgitatud: https://elering.ee/sagedusreservide-turg Selgitame: ELTS muudatusega ei sätestata leevendusmeetmeid, kuna pädevus ettepanek seda teha on süsteemihalduril ja pädevus heaks kiita Konkurentsiametil. Selgitame: ELTS muudatusega ei sätestata leevendusmeetmeid, kuna pädevus ettepanek seda teha on süsteemihalduril ja pädevus heaks kiita Konkurentsiametil.
--	--	--

⁸ https://elering.ee/sites/default/files/2023-02/Baltic%20LFC%20block_FRR_dimensioning_explanatory_note_0.pdf

	signaal toetab elektri tootjate võimalikult madala hinnaga pakkumist järgmistel taastuvelektri vähempakkumistel Eestis. 3) Elektri tootmisesse investeerimiseks suurema kindluse loomiseks sätestada Elektrituruseaduses, et „Elektrienergia bilansiteenuse hinna arvutamise ühtne metoodika“ kinnitatakse ministri määrusega. Kavandist tuleks eemaldada eksitav ning liigselt üldistav selgitus: „<i>Elektrisüsteemi bilansi tagamise kulusid põhjustab nii tootmine kui tarbimine, mistõttu on põhjendatud, et kulu kannavad tarbijad ja tootjad lähtuvalt nende poolt tarbitud ja toodetud elektrienergia kogusest vastavalt süsteemihalduri poolt avalikustatud sagedusreservide kulu suurusele.</i>“ <u>Põhjendus:</u> Praegu kinnitatakse bilansihalduse kulude jagamine Konkurentsiameti poolt, kuid Konkurentsiameti poolt kinnitatud metoodika ei toeta Eesti riiklikku elektrimajanduse poliitikat, sest ei täpsusta, milliste konkreetsete kulude alusel kujundab süsteemihaldur elektri tootjate ja elektri tarbijate bilansiteenuse tariifid ja metoodika ei taga vähempakkumistel osalenud tootjatele investeerimiskindlust. Samuti tuleks ühtlustada metoodikas ja Elektrituru seaduses kasutatav terminoloogia ning kasutatud mõisted. 4) Eestis asuvad elektri tootjad hakkavad maksma bilansihalduse reservide hankimise kulu alates 1.1.2031 kalendrikuu netoarvestuses eksporditud elektri eest vastavalt uuendatud ühtses metoodikas elektri tootjate põhjustatud kulu alusel. <u>Põhjendus:</u> Alates 2031. aastast peaks Eesti muutuma osaliselt elektrit eksportivaks riigiks ning on õiglane, et tootjad maksavad bilansihalduse kulu otseselt eksporditud elektri koguse ulatuses. Kui meie ettepanekud tekitasid küsimusi, siis oleme valmis esimesel võimalusel oma ettepanekut selgitama ja teie küsimustele vastama.	Arvestatud. Selgitame: ELTS muudatusega ei sätestata leevendusmeetmeid, kuna pädevus ettepanek seda teha on süsteemihalduril ja pädevus heaks kiita Konkurentsiametil.
--	--	--

	Eesti Energia AS, AS Alexela, Elektrum Eesti OÜ	<u>Eesti Energia AS, AS Alexela ja Elektrum Eesti OÜ ettepanekud ja kommentaarid elektrituruseaduse muudatusele seoses sagedusreservide hankimise kuluga (kliimaministeeriumi poolt 16.09.2024 edastatud kavand):</u> • Lg (2) “/./ Sagedusreservide kulu ei loeta elektrienergia hinna kulu komponendiks”. Kommentaari 1: Antud sätet on vaja õigusselguse tagamiseks täpsustada. Teeme ettepaneku täpsustada teksti järgmiselt: „Sagedusreservide kulu ei loeta elektrienergia ostu- ja/või müügilepingu hinna komponendiks ning seda arveldatakse tarbijatele ja tootjatele täiendavalt elektrihinna eest”. Alternatiivne ettepanek: Lisada EITS § 53¹ täiendav lõige 6 järgmises sõnastuses: „Avatud tarnija esitab tarbijale ja tootjale lähtuvalt nende poolt võrgust tarbitud ja võrku toodetud mõõdetud või kindlaks määratud elektrienergia koguste eest arve, millel on sagedusreservide kulu eraldi välja toodud”. Kommentaari 2: Seletuskirjas on märgitud, et „Sagedusreservide tasu suuruse muutumine ei too kaasa kehtivate lepingute muutumise.” Seda põhimõtet on vaja nimetada ka eelnõus, vastasel juhul jääb see pelgalt deklaratiivseks. Teeme ettepaneku täiendada lõiget 2 järgmiselt (lisaks kommentaaris 1 esitatud sõnastusettepanekule): „Sagedusreservide kulu tekkimine ja muutumine ei anna tarbijatele ja tootjatele õigust lepingute muutmiseks või ühepoolseks ülesütlemiseks avatud tarnijate ja/või bilansihalduritega”.	Mitte arvestatud. Ettepanek läheb kaugemale plaanitud muudatusest. Muudatusega ei ole plaanis kehtestada uut kululiiki, vaid sätestada arveldamise põhimõtted. Arvestatud. Eelnõusse lisatud järgmised sätted: paragrahvi 89 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: “(3¹) Müüja võib ühepoolsest muuta elektrilepingu ja agregeerimislepingu tingimusi, kui muutmise vajadus tuleneb õigusaktide muutmisest ja sellega kaasneb müüjale lepingu täitmise kulude oluline muutumine.”;
--	--	--	--

	- Lg (5) “Bilansihaldur korraldab oma bilansipiirkonnas olevate tootjate ja tarbijate sagedusreservide kulu arvelduse ja andmevahetuse“. Kommentaar 1: Vastavalt seletuskirja selgitustele täidavad bilansihaldurid/avatud tarnijad vahendaja rolli, vastutades tasu kogumise eest. Seega on bilansihaldurid/avatud tarnijad sisuselt maksuhalduri rollis. Kuna lõikes 5 nimetatud korraldamine põhjustab ettevõtjatele arvelduse ja andmevahetusega seotud ressursikulu (IT ja muu admin kulud). Need kulud peab hüvitama süsteemihaldur, kuna vastavalt eelnõu lõikele 1 on sagedusreservide kulu hüvitamine süsteemihalduri huvides. Teeme ettepaneku täiendada lõiget 5 järgmiselt: „Süsteemihaldur on kohustatud bilansihaldurile hüvitama sagedusreservide kulu arvelduse ja andmevahetuse korraldamisega seotud põhjendatud kulud vastavalt bilansihalduri poolt esitatud arvele.“ Kommentaar 2: Uus sagedusreservide kulu hakkab süsteemihalduri prognoosi kohaselt kehtima alates 02.2025. Tuleb arvestada, et arvelduse ja infovahetuse juurutamine selle kulu administreerimise korraldamiseks võtab aega. Teeme ettepaneku süsteemihalduril koostöös kliimaministeeriumiga viivitamatult alustada konsultatsioone bilansihaldurite ja avatud tarnijatega, et teha selgeks kas nad on eelnimetatud tähtjaks valmis süsteemihalduri poolt kehtestatavat kulu tarbijatele ja tootjatele tõrgeteta vahendama ning millised on korraldamise eeldatavad kulud. - Täiendavalt soovime juhtida tähelepanu, et seletuskirjas olev lause „elektrisüsteemi bilansi tagamise kulusid põhjustab nii tootmine kui tarbimine“ ei pruugi olla kooskõlas Balti süsteemihaldurite	paragrahvi 89 lõiget 4 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: “Elektrimüüja või agregatori poolt elektrilepingu või agregeerimislepingu õigusaktist tulenevalt muutmine ei vabasta tarbijat ennetähtaegse lõpetamise tasu maksmisest.”; Mitte arvestatud. Bilansihaldur saab arvelduse korraldamisest tekkinud kulud lisada oma teenuse osutamise kuludesse. Selgitame: Elering on kuulitanud välja avaliku konsultatsiooni, mille raames plaanitakse sagedusreservide kulu katta ülekoormustulust kuni 30.06.2025.
--	--	--

		sagedusreservide metoodikaga. Metoodika selgitusdokumendi kohaselt (Explanatory note for FRR dimensioning methodology calculation) on Balti riikide sagedusreservide vajadust mõjutavad suurimad süsteemielemendid eelkõige naabersüsteemidega olemasolevad suurimad alalisvooluühendused (NordBalt ja Estlink2). Seega on Balti riikide kui netoimpordi vajadusega regiooni puhul taoliste ühenduste kaudu teenuste vahetamine eelkõige piirkonna tarbijaskonna huvides.	
	TMV Green OÜ	Sagedusreservide hankimisega seondult Edastan TMV Green OÜ poolt kommentaarid ja ettepanekud sagedusreservide hankimisega seotud eelnõu kavandi kohta. Eelnõu põhjal jääb Eestis tegutsevate elektri tootjate kanda jätkuvalt suurem sagedusreservide hankimise kulu, kui meie regioonis naaberriikides. Sellise olukorra tekitamine kahjustab otseselt taastuvenergia tootmise arendamist (pärsib või välistab Eesti jaoks olulisi positiivseid investeerimise otsuseid) ning kahjustab otseselt Eestis tegutsevate elektritootjate konkurentsivõimet. Me ei saa sellise olukorra tekkimisega nõustuda. Oleme seisukohal, et seni, kuni pole saavutatud 2030. aastaks seatud riiklikud taastuvenergia eesmärgid, tuleb vältida Eestis tegutsevate elektri tootjate jaoks turuolukorra kahjustamist, sh neile selliste täiendavate kulude sissetoomist, mida tootjad ei saa tarbijatele edasi kanda. Leiame, et 2025. aastaks elektri tootjatele antud bilansihalduse maksimaalse kulu garantiid tuleks pikendada vähemalt 2030 aastani või pikemalt tulenevalt taastuvenergia eesmärkide täitmise vajadusest	Teadmiseks võetud.

		Leiame, et Eestis tegutsevate elektri tootjate maksustamine bilansihalduse kuluga tuleks siduda ajaga/hetkega, mil kohalik tarbimine on kaetud ja Eestist saab elektrit eksportiv riik.	
	Utilitas	Seisukoht sagedusreservide tasu eelnõule OÜ Utilitas Wind („Utilitas Wind“) esitab käesolevaga seisukoha Kliimaministeeriumi 18.09.2024 e-kirjaga arvamuse avaldamiseks saadetud elektrituruseaduse („ELTS“) muutmise eelnõule, millega kavatsetakse täiendada ELTS §-ga 53¹. Eelnõu kohaselt on kavas kehtestada mehhanism, mille alusel hakkaksid tootjad ja tarbijad alates 01.02.2025 rahastama sageduse juhtimise reservvõimsuse hankekulusid. Utilitas Wind on koos teiste elektritootjatega 09.07.2024 ja 03.09.2024 Kliimaministeeriumile saadetud pöördumistes selgitanud sellise tasu kehtestamisega seotud negatiivseid mõjusid Eesti elektritootjatele – Eesti elektritootjate konkurentsivõime vähenemine võrreldes naaberriikidega, elektritootmise tehtavate investeringute demotiveerimine, kõrgendatud riskid taastuvenergia vähempakkumisel osalenud projektide realiseerimisele. Ka Kliimaministeerium on neid probleeme möönnud (nt Jaanua Uiga 13.09.2024 intervjuus Vikerraadiole) ning väljendanud seisukohta, et kuni ei Läti ja Leeduga ei ole saavutatud ühtset lähenemist sagedusreservi kulude rahastamise osas, ei tuleks ka Eesti elektritootjatele sellist tasu kehtestada. Paraku näeb eelnõu tasu maksmise kohustuse jätkuvalt ette nii Eesti tootjatele kui tarbijatele. Eelnõu seletuskirja kohaselt on kulu mõju vähendamiseks planeeritud rahastada tootjate poolt makstavat sagedusreservide kulu 2025. aasta jooksul ülekoormustasust. See on siiski vaid ajutine ja ebaselgetel alustel põhinev erand ega anna Eesti elektritootjatele kindlust tuleviku osas. Ei ole selge, mis on sellise erandi õiguslik jõud ja on küsitav, kas see on piisav tootjatele tasu rakendumise edasi lükkamiseks. Samuti puudub hetkel	Teadmiseks võetud. Sagedusreservide kulude katmise meetodika ettepaneku tegemise pädevus on süsteemihalduril ja pädevus ettepanek heaks kiita Konkurentsiametil. Eelnõuga ei kehtestata kulude meetodikat, et kulu suurust.

		arusaam, millal ja kas üldse saavutatakse sagedusreservi kulu rahastamise osas Läti ja Leeduga ühtne lähenemine ning milline see lahendus saab olema. Kui ka ühtses lahenduses jõutakse kokkuleppele, tuleks eelnõuga kehtestatava Eesti tootjatele rakenduva tasu muutmiseks taas ELTSi muuta. Seni aga rakenduks Eesti tootjatele alates 2026. aastast ikkagi kohustus tasu maksta. Selline ebakindel ja lähiriikide tootjatega ebavõrdne olukord raskendab taastuenergia investeerimisprojektide (eriti juba läbiviidud vähempakkumisel osalenud projektide) elluviimist ning vähendab projektide elujõulisust muuhulgas ka finantseerijate perspektiivist. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku eelnõud muuta ning mitte rakendada sagedusreservide kulu tasumise kohustust tootjatele.	
Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmist käsitlevad ettepanekud			
	AS Alexela	7. ATKEAS § 24 lõiget 63 täiendatakse pärast kolmandat lauset järgmise lausega: „Energiasalvestusüksuse poolt kalendrikuu lõikes tarbitud elektrienergia eest ei teki maksukohustust samal perioodil elektriaktsiisi maksjale edastatud elektrienergia ulatuses tingimusel, et elektriaktsiisi maksja tasub energiasalvestusüksuse poolt temale edastatud elektrienergia eest aktsiisi.“ Seletuskirja kohaselt on muudatuse eesmärk edendada energiasalvestusüksuste rajamist, osalemist elektriturul ja võrreldes elektritootjatega samaväärse konkurentsi tekitamine topeltmaksustamise kaotamise ja seeläbi energiasalvestusüksuste käitamiskulude vähendamise kaudu. Praeguse regulatsiooni järgi peaks rajatav energiasalvestusüksus maksma elektriaktsiisi elektrikoguse eest, mille ta võrku tagastab, ja selle eest tasub lõpptarbija uuesti. Sellises olukorras on tegemist topeltmaksustamisega, mis loob energiasalvestusüksuste investeringutele turutõrke. Alexela pooldab iseenesest topeltmaksustamise kaotamist, kuid peab oluliseks möönda, et selguse huvides tuleks arvestada siin laiemalt ka	Mitte arvestatud. Eelnõust ATKEAS-e muudatus Rahandusministeeriumi nõudel eemaldatud.

		päikesepaneelidest omatoodetud ja otseliini kaudu edastatud elektrienergia vabastamist aktsiisiga maksustamisest, mis juba kehtivas kõnesolevas sättes tagab maksukohustusest vabastuse vaid kuni 100 kW summaarse netovõimsusega seadmetega ja elektrisüsteemiga ühendatud elektrienergia tootjale, kelleks on kodutarbija või korteriühistu. Seetõttu tuleks meie hinnangul redigeerida antud muudatuse raames ka kehtiva sätte kolmandat lauset.	
Elektriturseaduse muutmist käsitlevad ettepanekud (saartalitluse teenuse kättesaadavuse teenus)			
	Eesti Energia	Lk 1: „<u>Eesti elektrisüsteem desünkroniseerib end</u> 2025. aasta veebruaris Vene ja Valgevene ühendsüsteemist ning <u>ühendub koos Läti ja Leeduaga Mandri-Euroopa sagedusalasse</u>“. Kommentaar: Eesti elektrisüsteem ei desünkroniseeri ennast ega ühendu muu sagedusalaga. Eesti elektrisüsteem desünkroniseeritakse ja ühendatakse.	Arvestatud. Täiendatud seletuskirja.
	Eesti Energia	Lk 1: „... hakkama saamine saartalitluses, ehk <u>olukorras, kus Eestil on katkenud ühendused Lätiga ja Eesti on langenud eraldi sünkroonlasse</u>.“ Lk 3: „Kümne päeva nõude tagamisel lähtutakse tehnilisest valmisoleku tagamisest, <u>ehk kui kaua kulub maksimaalselt aega Eesti tagasi ühendamiseks teiste elektrisüsteemidega</u>“. Küsimus: ühelt poolt viitab seletuskirja lk 1, et saartalitluse olukord väljendub Eesti lahti ühendumises Lätist. Teisalt viidatakse lk 3 kümne päeva nõude sisustamisel maksimaalsele ajaperioodile, mis kulub Eesti tagasi ühendamiseks teiste elektrisüsteemidega (mitmuses). Tekib küsimus, milliste elektrisüsteemidega, lisaks Lätile? Kui asi puudutab ka Soomet, siis me teame värskest kui palju kulus aega Estlink2 ühenduse taastamiseks. Kindlasti oli see pikem periood, kui kümme päeva. Seega, see tekst ei ole loogiline ja vajab parandamist.	Arvestatud. Täiendatud seletuskirja ja teise elektrisüsteemi all peetakse silmas Lätiga ühendamist. Mitmuses on kasutatud seetõttu, et läbi Läti ühendume ülejäänud Mandri-Euroopa elektrisüsteemiga.

Eesti Energia	Lk 2: „Saartalitlusreservi pakkuvad võimsused peavad olema tootmise valmisolekus elektrisüsteemi stabiilsuse tagamise eesmärgil ning sealjuures <u>on neil jätkuvalt kohustus</u> pakkuda võimsust ka elektriturule“. Lk 5: „Saartalitluses tootmisvõimsuse kättesaadavuse teenust osutavatel elektritootjatel <u>on õigus</u> teenuse korra kirjelduses sätestatud nõudeid rikkumata toota ja müüa toodetud elektrienergia vastavalt elektriturule reeglitele“. Küsimus: kas võimsuse turule pakkumine on õigus või kohustus?	Arvestatud. Tegemist on siiski kohustusega olemasolevat võimsust turule pakkuda, vastavalt EL määruse 1227/2011 (REMIT) nõuetele, mille järgi ei tohi olemasolevat tootmisvõimsust turult eemal hoida, kui on tehniliselt võimalik seda turule pakkuda.
Eesti Energia	Lk 5: „Riske hindab <u>iga aasta</u> süsteemihaldur, kelle kohustuseks on tagada varustuskindlus Eestis...“. Küsimus: mida tähendab „iga aasta“? Kas see tähendab üks kord aastas või pidevalt? Kui see tähendab üks kord aastas, siis mis kuupäeval see toimuma peaks ja kas TSO peaks ka avaldama enda hindamise tulemused? Kui jah, siis millal?	Teadmiseks võetud. Tegemist on pideva hindamisega. Seda tehakse nii iga-aastase varustuskindluse aruande raames, kuid ka jooksvalt, kui peaks ootamatult selguma, et vajaminevat võimsust on puudu (näiteks õnnetuse tõttu ei saa võimsust pakkuda enam jaam).
Eesti Energia	Lk 6: „<u>Hange viiakse läbi riigihanke korra alusel</u>“. Lk 6: „Lõikega 7 tagatakse, et elektriettevõtjad <u>pakuks oma võimsust põhjendatud kuludega</u>“. Lk 8: „Punktiga 5 täiendatakse paragrahvi 93 lõiget 6 punktiga 92, mis <u>võimaldab Konkurentsiametil põhjendatud kahtluse korral kontrollida saartalitluses tootmisvõimsuse kättesaadavuse teenuse hinna põhjendatust. Juhul kui süsteemihalduril tekib kahtlus, et pakkuja teenuse hind pole põhjendatud, teavitab ta Konkurentsiametit</u>. Läbi selle tagatakse, et elektriettevõtted ei teeniks teenuse pealt põhjendatult suurt kasumit“. Kommentaariid ja küsimus: eelnõu seletuskirja kohaselt viiakse hanked läbi riigihanke korra alusel. See tähendab, et tegemist on konkureeriva hankemenetlusega. Konkureeriva hankemenetluse tulemusele (kahtluse või põhjendatud kahtluse korral) täiendavalt hinnakontrolli kohaldamine on Eestis	Teadmiseks võetud. Teenuse hind kujunebki hankemenetluse raames, kuid hanketingimused ütleavad siiski, mida arvesse võttes (hinnakujunduses) tohib pakkumist esitada. Vastavad tingimused lähevad kirja ka süsteemihalduri ja hankemenetluses edukaks osutunud tootja vahel sõlmitavasse lepingusse. Tootja ei tohi pakkuda hankesse hinda, mis on põhjendamatu ja rikub hanketingimusi. Võrreldes varasema versiooniga on muudetud eelnõu sisu vastava kontrolli osas. Kontrolli teostatakse süsteemihalduri

	pretsedenditu ja oma olemuselt nii ettevõtete, kui ka riigisektori ressursse raiskav. Me ei toeta sellist lähenemist. Juhime tähelepanu sellele, et <u>eelnõu</u> teksti kohaselt „<i>peab teenuse hind olema kujundatud selliselt, et teenuse osutamiseks oleks järjepidevalt tagatud sellega kaasnevad kulud jms</i>“. Kirjeldatud sõnastus viitab sellele, et küsitav hind peaks tagama jätkusuutliku toimimise. Seevastu seletuskiri sätestab „põhjendatud kuludega võimsuse pakkumise“. Kirjeldatud sõnastus viitab reguleeritud hinnale (ja sellega kaasnevale menetlusele), mis ei peaks aga kuuluma riigihangete alla. Soovitame ministeeriumil järgi mõelda, millist menetlusvormi tuleks antud juhul pidada kõige sobivamaks ning sellest ka lähtuda. Praegust nö. „kaks ühes“ menetlust, kus nähakse lisaks riigihanketele ette ka võimalust reguleeritud hinna menetluse läbiviimiseks ei saa pidada otstarbekaks. Seletuskiri viitab Konkurentsiameti „põhjendatud kahtlusele“ ja süsteemihalduri „kahtlusele“, mille tulemusel võidakse lisaks riigihankemenetlusele kohaldada ka reguleeritud hinna menetlust. Kuna riigihanke menetlus võtab ca 6 kuud aega ja reguleeritud hinna menetlus Konkurentsiameti senise praktika kohaselt mõnest kuust kuni mõne aastani, siis peaks nii ministeerium, kui ka seadusandja põhjalikult kaaluma, millist regulatsiooni nad hankemenetlusele kohaldada kavatsevad, sest vastasel korral on suur oht, et teenust ei hakata hankima hiljemalt alates 2026. aasta algusest. Päriselt ei saa antud juhul välistada ka võimalust, et mõni pakkuja loobub üldse antud tingimustel pakkumise tegemisest. Seoses eelnevaga, kas Kliimaministeerium on analüüsinud kas Riigihangete seadus võimaldab hankelepingut muuta Konkurentsiameti vastavasisulise ettekirjutuse/suunise alusel? Riigihangete seaduse paragrahv 123 näeb ette võrdlemisi rangelt, millistel juhtudel on võimalik juba sõlmitud hankelepingut muuta. RHS § 123 lg 1 p 2 viitab küll, et hinna muutmise on võimalik, kui muutmise ulatus, sisu ja kohaldamistingimused on hanke alusdokumentides selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt ette nähtud. Praktikas tähendab see seda, et paika pannakse konkreetne mehhanism, mis võimaldab mõlemal osapoolel hinna muutmise aega ja ulatust ette näha (nt et muudatus on lubatud üks kord aastas	ja tootja vahel sõlmitud lepingu raamis, kust tulenevad ka tingimused (sh sanktsioonid rikkumiste korral jm). Igale tootjale viiakse läbi sõltumatu audit, et kontrollida põhjendatud tulukust. Seadusega sätestatakse ka põhjendatud tulukuse lagi.
--	--	--

		tarbijahinnaindeksi kasvu võrra). Meie hinnangul on põhjust arvata, et riigihangete seadusega ei ole kooskõlas, kui KA-le võimaldatakse hinda muuta üksnes nende diskretsiooni alusel. Kuidas sisustab ministeerium antud juhul „põhjendatud kahtluse“ tähendust?	
	Eesti Energia	Lk 7: „<u>Põhjendatud juhul on süsteemihalduril õigus</u> käesolevas lõikes nimetatud hinnangut ja <u>teenuse rahastamise kulu jooksvalt muuta maksimaalselt kaks korda aastas</u>, tehes seda hiljemalt 1. juuniks ja 1. detsembriks. Näiteks võib seda muuta siis, <u>kui tunduvalt on muutunud majandusolukord, näiteks tööjõukulud jm</u> teenuse pakkumisega seotud tugiteenused on muutunud märgatavalt kallimaks, või hoopis odavamaks“. Küsimus ja kommentaar: võttes arvesse, et pakkuja kulud peavad olema „põhjendatud“ (ei saa võtta arvesse näiteks CO2 kvoodi hinna võimalikku kallinemist turul 20 euro ulatuses tonni kohta jms), siis kas teenuse hinna muutmise võimalust „põhjendatud juhul“ võiks ette näha ka teenuse pakkujale? Kuna pakutavatel võimsustel on lubatud igapäevaselt osaleda ka elektriturul, mis saab väga oluliselt määral mõjutama „põhjendatud kulude ja tulude suurust“ (kui palju tootmisseadmed turule elektrit müüvad jne), siis on reguleeritud hinnamenetluse korral võimalik juba praegu ette näha pikki ja viljatud vaidlusi Konkurentsiameti ja teenuse pakkuja vahel selle osas, kui palju kõnealused võimsused turult raha teenivad ja kui palju on põhjust neile osutatava teenuse eest raha maksta. Näiteks elektri universaalteenuse puhul arvestas Konkurentsiamet Enefit Poweri tootmisseadmete kulusid lähtudes eeldusest, et need kogu aeg toodavad elektrit, saavad tulu ja sellest tulenevalt on nende kulud toodetud toodanguühiku kohta suhteliselt väikesed. Tegelik reaalsus oli muidugi midagi muud, mistõttu Enefit Poweri poolt tegelikult toodetud elektri kogus oli märksa väiksem, kui Konkurentsiameti poolt prognoositud ning kulud toodetud energiaühiku kohta palju suuremad, kui Konkurentsiameti poolt prognoositud. Ettevõtte sai sellest 2022. aastal suure kahjumi.	Teadmiseks võetud. 2025. aasta mai-juuni jooksul on avalikul konsultatsioonil süsteemihalduri poolt hankimise põhimõtted. Sellised ootamatud muudatused, nagu CO2 kvoodi tasud näiteks, nendega seotud tegevused seoses hinna muutmisega tuleb välja tuua lepingus (näiteks kui hinnad lähevad liiga kõrgeks, mis seab ohtu teenuse tagamise). Ehk kui CO2 kvoodi hind kallineb tunduvalt ja see toob kaasa märgatava teenuse hinna muutuse (eelduslikult see mõjutab valdavalt osa pakkujatest), siis tuleb jätkuvalt tagada teenuse osutamine. Ehk sel juhul tuleb rakendada lepingust tulenevaid samme (mis luuakse järgmisel aastal), et muuta vajadusel rahastamise kulu. Põhjendatud kahtluse kohta on põhjendatud eelnevas kommentaaris.

		Palume ministeeriumil hinnata, kuidas selliseid vaidlusi oleks antud juhul võimalik vältida. Praegusel juhul on oht, et teenuse pakkujaid saavad motivatsiooni osaleda võimalikult vähe elektriturul vähendamaks tootmisseadmete hoolduskulusid ja vältimaks „põhjendatud kahtluste“ tekkimist Eleringi ja Konkurentsiameti poolt. Sellisel juhul jääks aga ühiskonnale saamata kasu, mida need tootmisseadmed võimaldaks ühiskonnale pakkuda turu hinnatippude äralõikamisel.	
	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	1. Eelnõu punkti 3 kohaselt lisatakse elektrituruseadusesse § 425, kus sätestatakse saartalitluses tootmisvõimsuse kättesaadavuse teenuse tagamise tingimused. Sama sätte lõike 3 kohaselt hindab süsteemihaldur igal aastal Eesti saartalitluse võimekust ja vajadusel hangib puuduolevad tootmisvõimsused. Eelnõu seletuskirja lk-l 5 eelnõu punkti 3 juures täpsustatud, et „Riske hindab iga aasta süsteemihaldur, kelle kohustuseks on tagada varustuskindlus Eestis“. Sooviksime täpsustada, mida on peetud silmas „iga aasta“ all ehk kas hindamine toimub kord aastas või mitu korda? Lisaks sooviksime täpsustada, mis kuupäevaks aastas riskide hindamine tehtud peab olema?	Teadmiseks võetud. Seda tehakse pidevalt. Valdavalt analüüsitakse seda varustuskindluse aruande raames, kuid juhul kui peaks toimuma näiteks suur rike olulises tootmisvõimsuses, siis seda reaalsuses vaadeldakse pidevalt. Oluline on tagada piisavas mahus tootmisvõimsusi pidevalt.
	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	2. Eelnõu punkti 3 kohaselt lisatakse elektrituruseadusesse § 425, kus sätestatakse saartalitluses tootmisvõimsuse kättesaadavuse teenuse tagamise tingimused. Sama sätte lõikes 1 on kirjas, et süsteemihaldur tagab vajadusel elektrisüsteemi saartalitluseks vajaliku elektritootmisvõimsuse kättesaadavuse täitmise teenuse hankimise teel. Eelnõu seletuskirjas on lk-l 6 sama sätte kohta kirjas, et „hange viiakse läbi riigihanke korra alusel“. Samal ajal ütleb eelnõu punkt 5, et Konkurentsiamet „kontrollib põhjendatud kahtluse korral elektritootja saartalitluse tootmisvõimekuse kättesaadavuse teenuse hinna põhjendatust“. Seletuskirja lk-l 8 on täpsustatud, et „Juhul kui süsteemihalduril tekib kahtlus, et pakkuja teenuse hind pole põhjendatud, teavitab ta Konkurentsiametit“. Tulenevalt eelnõus olevale viitele Konkurentsiameti „põhjendatud kahtlusele“, võidakse lisaks riigihankemenetlusele kohaldada ka reguleeritud hinna menetlust.	Teadmiseks võetud. Eelnõu on muudetud ning põhjendatud kahtluse korral teostatakse eraldiseisev audit tulukuse kontrollimiseks. Juhul kui auditi raames tuvastatakse põhjendatud tulukuse ületus, siis rakenduvad lepingust tulenevad sanktsioonid.

		Seega jääb hetkel arusaamatuks, millise meetodi tulemusel tegelikult parim pakkumine leitakse. Kui teenuse tagamine toimub riigihanke teel, siis võitja on teinud parima pakkumise ja hiljem ei peaks olema võimalik hinda vähendada, kui just ei ole hankelepingsus hinna vähendamise mehhanismis väga täpselt kokku lepitud. Samas aga näeb eelnõu justkui ette, et alguses teostatakse hange ja hiljem võib Konkurentsiamet kontrollida, et teenuse pealt ei teenitaks põhjendamatut suurt kasumit, mis ei pruugi olla aga riigihangete seaduse põhimõtetega kooskõlas. Palume eelnõu koostajatel põhjalikult hinnata ja analüüsida, millist regulatsiooni hankemenetlusele kohaldada on kõige mõistlikum ning asjakohasem.	
	Elektrilevi AS	Esiteks, eelnõu sätestab, et saartalitluse kulu kannavad tarbijad. Teiseks, ELV kui võrguettevõtja peab esitama iga kalendrikuu 5.kuupäevaks eelmisel kalendrikuul osutatud võrguteenuse mahu. Elering omakorda peab ELV-le 7.kuupäevaks esitama selle alusel arve. ELV on kohustatud arve tasuma Eleringile 21.kuupäevaks olenemata, kas ELV on klientidelt selle raha saanud. <u>Ehk siis ELV jaoks tekib juba olemasolevatele tasudele eelnõuga lisaks veel täiendav finantsrisk, mida kanda.</u> Kolmandaks, seletuskirjas lk 12 on välja toodud, et võttes aluseks hetkehinnangud saartalitluse tootmisvõimsuste kättesaadavuse teenus maksumuse kohta, siis ca 950 MW valmisoleku tagamine võib ühiskonnale maksma minna ca 34mln eurot aastas. Sellest kulust korjatakse ELV klientide kaudu kokku tasudest ligi 80%. ELV jaoks tähendab see ligi 28mln eurot aastas täiendavat summat, mis hakkab ELV kaudu läbi käima, kuid milleks ELV-le täiendavad käibevahendid ei ole tagatud. Neljandaks, nagu juba eespool mainitud, siis kui ELV kliendid jätavad tasud maksmata ELV-le, siis ELV-l ei ole käibevahendeid, millest see tasu katta. Nimelt hetkel kehtiv võrgutasu metoodika käsitleb käibekapitalina <u>ainult võrguteenuse müügitulu, riiklike tasusid see ei hõlma</u>. Saartalitluse tasu on aga just riiklik tasu ehk selleks täiendav käibekapital ELV-l puudub. ELV-l on kohustus igal juhul kõik riiklikud tasud maksta, sh lisanduv saartalitluse tasu, siis selline täiendavate käibevahendite osa peab hakkama kajastuma ka käibekapitali arvestuses.	Mitte arvesse võetud. Jah, kulud kannavad kõik tarbijad, mis on võimaldatud tugiteenuste hankimise puhul. Tegemist pole võrgutasu komponendiga, vaid eraldi komponendiga. Siiski, näiteks IT halduskulud jm kulud, mis tulenevad jaotusvõrguettevõttele, saavad nad arvestada enda võrgutasude koosseisu. Juhul kui tarbija jätab jaotusvõrguettevõtjale tasumata, siis tulenevalt sellest on õigus rakendada inkassoteenust. Käibekomponendi osas sätestab praegune ELTS § 72 lõige 12 järgmiselt: Käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud käibekapitali komponendi suurus on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral tehakse käibekapitali komponendi leidmiseks lisaanalüüs.

	Viiendaks, käesoleva eelnõuga tekitatav saartalitluse tasu on vaid üks lisanduv kulu komponent ELV jaoks. Menetluses on veel mitmeid teisi seaduseelnõusid (mh nutikad kauglugerid, kliimakindla majanduse seadus jt), mis panevad ELV-le täiendavaid kohustusi, millega kaasnevad rahalised kulud, kuid mille osas katteallikate saamine on eelnõu algataja poolt, kas läbi mõtlemata või puuduvadki vahendid eelnõuga ELV-le pandud eesmärkide saavutamiseks. Eelnevast tulenevalt teeb ELV Kliimaministeeriumile ettepaneku muuta ELTS-i regulatsiooni võrgutasude kujunemise osas. Seda enam, et uus elektrituru reformi määrus 2024/1747 toob muuhulgas sisse nõude, et võrgutasud peaksid võtma arvesse ennetavaid investeeringuid ja stiimuleid paindlikkusteenuste kasutamiseks. Täna neid põhimõtteid ei ole ei ELTS-is ega võrgutasude metoodikas. Olgu siinkohal ka infoks, et Konkurentsiamet on korduvalt välja öelnud, et nad muudavad võrgutasude metoodikat alles siis, kui on tehtud vastavad muudatused ELTS-i. ELV on meeleldi valmis alustama koostööd Kliimaministeeriumiga ELTS-i regulatsiooni muutmiseks võrgutasude vaatepunktist.	Kui on näha, et lähenemine, kus käbekapitali viis protsenti ei ole piisav, siis on võimalik Elektrilevil teostada selle tõestamiseks analüüs ja sealt pealt rääkida Konkurentsiametiga läbi sobivama käibekapitali suuruse kasutamine. Seadusandlus seda juba praeguses sõnastuses võimaldab. Elektrituru reformi määrus 2024/1747 on otsekohalduv, seega selles osas ei ole seadusandlusesse vaja täiendusi teha, kuna nõuded juba kehtivad. Need kohad, kus on ebaselgusi ja mis on vaja seadusandluses täpsustada, käsitletakse elektrituru reformi direktiivi ülevõtmise eelnõuga, mis on käesolevast eelnõust eraldiseisev.
--	---	--